

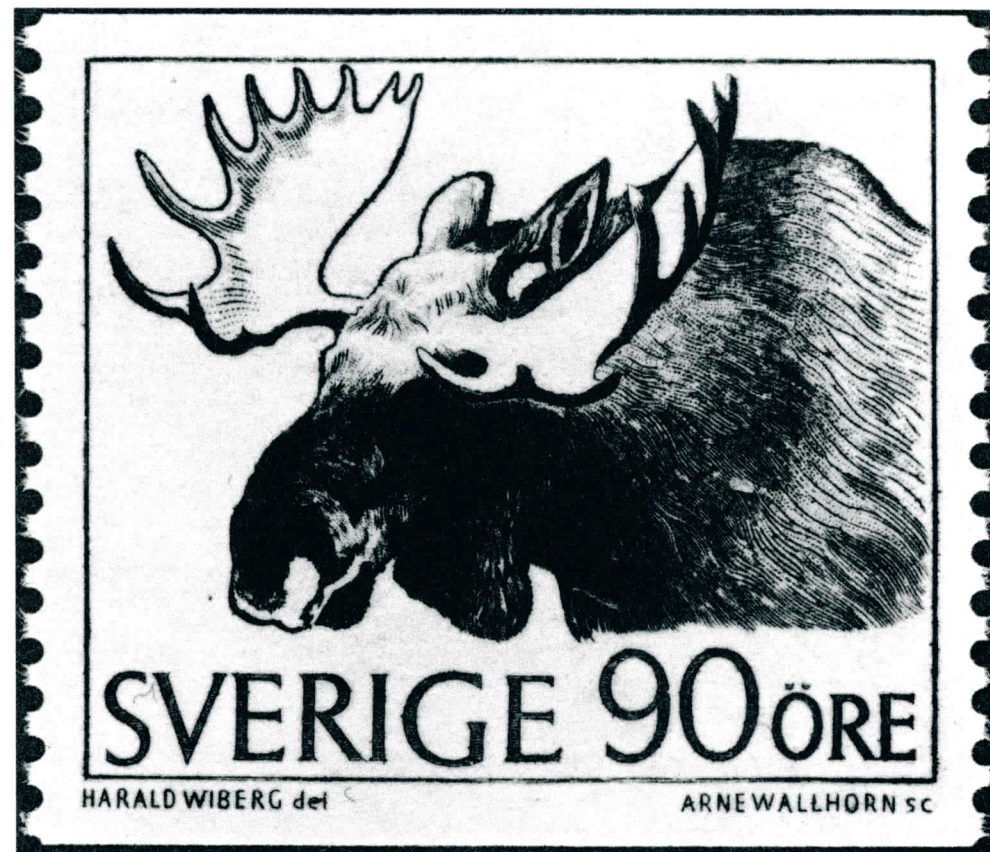

Elsa Holmdahl i Ödestugu (bilden) var en av de många poststationsföreståndare som fick dra sig fram på en svältlön. Liksom flera medsyster var hon i onåd hos överordnade, något som förvårades av att komministern uttalade sig negativt om henne i ett ärende angående poststationens eventuella indragning redan 1901. Ett exempel på hennes skrivkonst när hon skulle försvara sig är ett av de många citat som ger färg åt de tidsbilder som denna bok förmedlar.

Det är intressant att läsa om hur förfäder kämpade för drägliga villkor i statens tjänst eller för att få en poststation i kyrkbyn. Boken innehåller inte bara lokalt präglade berättelser från Njudungs 37 församlingar utan också utblickar mot skeendet i det svenska samhället i sin helhet. Den vänder sig till alla, oavsett bostadsort.

Professor Lars-Olof Larsson vid Högskolan i Växjö har i en anmälan i Smålandsposten över en tidigare bok i författarens serie om småländsk posthistoria givit honom följande lovord: "Erik Lindgrens posthistoriska forskningar och författarskap är verkligen av en omfattning och klass som förtjänar både beröm och uppmärksamhet".

ISBN 91-970657-8-1

POSTEN I NJUDUNG

Berättelser från två sekler

Erik Lindgren

Lionklubbar som säljer denna bok använder överskottet utan avdrag till hjälpverksamhet inom områden där samhällets resurser inte är tillräckliga.

"Posten i Njudung" är den tionde boken i Erik Lindgrens serie om svensk posthistoria. Intresserade läsare kan få information om alla volymer samt c:a 400 skrifter om svensk posthistoria från Erik Lindgren, Blåbärsvägen 4, 352 45 VÄXJÖ

ISBN 91-970657-8-1

Innehållsförteckning

Ortregister	4	Nävelsjö	107
Förord.....	5	Skede	109
Postkarta år 1875	6	Skirö	111
Svensk postgång	7	Stenbergarna	113
Postkarta år 1868	10	Österkorsberga, Korsberga	115
Vrigstad	11	Österökna	119
Södra Stambanan	15	Förvaltningspostkontoret Vetlanda	123
Sandsjö, Bodafors	16	Ny postgång genom tre härader ...	126
Sävsjö	19	Enskild diligens.....	134
Stockaryd	23	Utdraget ärende	137
Grimstorp	27	Yngre lantpoststation:	
Rörvik	28	Smålands Farstorp	140
Äldre poststationer		Järnvägspoststationer:	
Näshult	32	Lindfors, Hook	143
Årset	37	Fredriksdal	144
Karlstorp.....	39	Hultagård	145
Kronobrevbäringen upphör.....	41	Lannaskedebrunn	146
1874 års poststationer		Myresjö, Landsbro 2	148
Almesåkra.....	42	Smålands Hällinge	149
Bringetofta	44	Flugeby	152
Bäckaby	46	Holsbybrunn	154
Hjälmseryd	48	Ädelfors	155
Hultsjö	52	Tälläng	156
Hylletofta, Bjärkaryd, Pilagården	55	Kvillsfors	157
Ljunga	59	Gissebäck	158
Malmbäck	61	Stensjön	158
Nydala, Nydalakloster	64	Rödjenäs	159
Ramkvilla	67	Björköby	159
Skepperstad	70	Ekenässjön, Vetlanda 2	160
Svenarum	72	Snärle	161
Södra Solberga, Kyrkotorp	75	Milletorp	161
Ödestugu	79	Ösjöbol	162
Alseda	85	Hultanas	163
Björkö	87	Kvinnor i posten	164
Bäckседа	91	Orter utan poststationer	
Kråkshult	94	Hjärtlånda	167
Lannaskede, Landsbro	97	Gåvan	170
Lemnhult	100	Bildkomplettering	171
Nye	103	Riktiga postadresser	172
Näsby, Hellinge	104	Personregister	173

Ortregister

Ort	sid	Ort	sid
Almesåkra	42	Milletorp	161
Alseda	85	Myresjö	148
Bjäskaryd	55	Nydala	64
Björkö	87	Nydalakloster	64
Björköby	159	Nye	103
Bodafors	16	Näsby	104
Bringetofta	44	Näshult	32
Bäckaby	46	Nävelsjö	107
Bäckседа	91	Pilagården	55
Ekenässjön	160	Ramkvilla	67
Flugeby	152	Rödjenäs	159
Fredriksdal	144	Rörvik	28
Gissebäck	158	Sandsjö	16
Grimstorp	27	Skede	109
Hjälmseryd	48	Skepperstad	70
Holsbybrunn	154	Skirö	109
Hook	143	Smål.Farstorp	140
Hultagård	145	Smål.Hällinge	149
Hultanäs	163	Snärle	159
Hultsjö	52	Stenberga	113
Hylletofta	55	Stensjön	158
Hällinge	104	Stockaryd	23
Karlstorp	39	Svenarum	72
Kråkshult	94	Sävsjö	19
Kvillsfors	157	Tälläng	156
Kyrkotorp	75	Vetlanda	123
Landsbro	97	W. Solberga	75
Lannaskede	97	Vrigstad	11
Lannaskedebr.	146	Ädelfors	155
Lemnhult	100	Årset	37
Lindfors	143	Ödestugu	79
Ljunga	59	Ösjöbol	159
Malmbäck	61	Österkorsberga	113

Förord

I boken Småland, Strövtåg i gammal kulturbygd skriver Björn Gidstam bland annat att Njudung hör till de naturskönaste delarna av landskapet och på sina håll i Östra härad uppvisar det en grönska och en lummighet så leende och mjuk att den söker sin like.

De gånger jag besökt Njudung har gett mig ett bestående intryck i samma riktning. En dag hade jag förmånen att färdas tillsammans med fil dr Bengt Ek, som med sin kunnighet också tillförde mig andliga skönhetsvärden. Hans hembygdsgård Sofielund ligger i Ramkvilla socken, som kan sägas vara Smålands mittpunkt, om man på kartan söker skärningspunkten mellan två raka linjer, dragna mellan de diagonalt motsatta yttersta orterna Bankeryd och Brömsebro resp Fågelveik och Markaryd. Ramkvilla socken är den sydligaste i Njudung.

Jag har sökt systematisera materialet kronologiskt i denna bok. Vad gäller 1874 års poststationer som inrättades på grund av att kronobrevbäringen upphörde i Småland har jag funnit det lämpligt att göra en uppdelning så att Västra härad behandlas för sig och Östra för sig. Viss upprepning har inte kunnat undvikas av information om större organisationsändringar, t ex postverkets övertagande av ansvaret för kronobrevbäringen. Detta anser jag nödvändigt för att man skall kunna läsa olika avsnitt oberoende av varandra. De som till äventyrs sträckläser boken får ha överseende med detta.

Tröttande är det kanske att läsa om löneförhållanden, särskilt som detta oftast belyser samma problem, nämligen knappheten i kronans kaka och kampen för brödfödan. Det har emellertid visat sig vid mina kontakter med bl a hembygdsvänner att de gärna vill ha tillgång till sådana exakta uppgifter, liksom namnen på poststationsföreståndarna. Uppgifter om frimärksåtgång lämnas bland annat till tjänst för ortstämpelsamlare filatelister.

Citat återges ordagrant men med moderniserad stavning. Om källor inte anges i den löpande texten har uppgifterna hämtats från dokument som förvaras i Postens centralarkiv i Stockholm.

Ett varmt tack riktar jag till alla som varit mig behjälpliga på olika sätt med goda råd och med lån av bilder, och framför allt till Gunnel för hennes tålmod med mig bland dokumenten.

Växjö i december 1989

Siv Lindgren

Svensk postgång

Minst tolv postkontor kan dokumenteras som inrättade i vårt land redan år 1636, då förordningen om POSTBADHEN utfärdades. Man finner ibland uppgifter om att omkring 30 postkontor öppnades första året. Under mitt arbete med minnesboken till Postens 350-årsjubileum (POSTEN I SAMHÄLLET - skildringar från fyra sekler) kunde jag emellertid inte få en så hög siffra belagd.

Tillgängliga uppgifter visar att antalet svenska postkontor år 1668 utgjorde totalt 78. Då hade postkontoren i de tidigare danska landskapen tillkommit. De flesta postkontoren var förlagda till städer. Några få kom till på landsbygden.

Alla postkontor var förbundna med varandra genom postlinjer på vilka postbudena gick eller red en gång i veckan. Dubbel postgång, d v s postbefordran fram och åter två gånger i veckan, förekom bara mellan Stockholm och "de södra orterna". På 1700-talet sträcktes postgången på åtskilliga sidolinjer ut till två gånger i veckan.

En stor utökning av postgången generellt i vårt land genomfördes efter ett regeringsbeslut 1830. Det medförde tillkomsten av 23 nya linjer, varvid isolerade delar av Småland fick reguljära förbindelser. Totalt blev resultatet av 1830 års beslut nio nya postkontor och fyra postuppsyningsmansplatser. De sistnämnda var föregångare till 1861 års poststationer. I Småland fanns fram till och med 1831 följande postkontor (tillkomstår anges inom parentes): Jönköping (1636), Kalmar (1638), Eksjö (1645), Västervik (1645), Vimmerby (1645), Gränna (1655) Qvarsebo (1725), Värnamo (1765), Vetlanda (1805) och Ljungby (1831).

Under den följande 30-årsperioden tillkom Oskarshamn (1834), Staby (1845), Vrigstad (1848), Mönsterås (1852), Gamleby (1855) och Nässjö (1864). Utmed södra stambanan hade dessutom i takt med dess tillväxt söderifrån inrättats postkontor i Älmhult (1862), Alvesta (1863), Lamhult och Sandsjö (1864). De båda sistnämnda var tillfälliga anordningar vid stambanans ändpunkt under dess utbyggnad.

Det ovan nämnda postkontoret med namnet Qvarsebo flyttades 1851 till Gislaved och fick då detta namn.

Tecknens Förklaring

- Postkontor
- Postexpedition
- Poststation
- Gästgivarvärd eller annat skjutsombyteställe

Den till en början ringa postmängden gjorde det möjligt att befordra försändelserna till fots med en beräknad hastighet av två timmar per mil. Efter omkring ett decennium (1646) gick man över till befordran med häst, men det skulle dröja ända till 1800-talet innan posten var så omfattande att man generellt började använda häst och vagn på de större linjerna.

Under de två första seklen av svenska postverkets existens fanns inga andra fasta postanstalter än de förhållandevis fåtaliga postkontoren i städerna. Omkring år 1800 fanns det i svensk regi bara 110 postkontor inklusive dem i Finland och främmande orter, som t ex i Hamburg och Helsingör. Den generella förbättring av postgången som infördes gradvis efter ett kungligt brev den 27 mars 1830 bidrog till att antalet postkontor 1835 uppgick till 124. Dessutom fanns då nio postuppsyningsmansplatser i de glesast befolkade delarna av landet.

För orter med talrikare befolkning och någorlunda omfattande brevväxling inrättades år 1849 ett nytt slags fasta postanordningar, så kallade postexpeditioner. År 1850 fanns 13 postanstalter av detta slag. Samtidigt var antalet postkontor 122 och antalet postuppsyningsmän 20. Postexpeditionerna var från allmänhetens synpunkt likvärdiga med postkontor och från 1882 fick de samma benämning. Dessförinnan hade en annan stor förändring inträffat med det fasta postnätet, nämligen tillkomsten av poststationer på landsbygden.

C i r k u l ä r

till samtliga Postförvaltare i Riket.

Genom nådigt bref den 9 sistlidne Mars har Kongl. Maj:ts be- myndigat Kongl. General-Post-Styrelsen att, å lämplige ställen, inrätta ett nytt slag af poststationer, hvilka äro ämnade att, såsom speditionskontor, för mera aflägsna orter underlätta förbindelsen med närmaste postkontor eller postexpedition.

För detta nya slag af poststationer har Kongl. Styrelsen denna dag utfärdat en Instruktion, af hvilken 1 exemplar härhos bifogas, att tjena postförvaltaren till kännedom och efterrättelse, för den händelse att framdeles kommer att i närheten af den postanstalt, som af postförvaltaren förestås, inrättas en eller annan dylik poststation. Stockholm den 4 Oktober 1860.

O. W. STAEL VON HOLSTEIN.

Begreppet poststation hade använts redan från 1830 för postuppsyningsmansplatserna. Dessa avvecklades i samband med tillkomsten av poststationer i egentlig bemärkelse. Ett regeringsbeslut om sådana poststationer togs 1860 med syfte att "för mera avlägsna orter underlätta förbindelsen med närmaste postkontor eller postexpedition". Det dröjde omkring ett år efter beslutet innan de första poststationerna inrättades.

I ett cirkulär den 4 oktober 1860 erinrade generalpoststyrelsen sina postförvaltare om bemyndigandet att inrätta poststationer och överlämnade en instruktion för poststationsföreståndare. Bland tidiga småländska poststationer av detta slag kan nämnas Säby (sedermera Tranås) Näshult och Traryd. Under premiäråret 1861 inrättades totalt 44 poststationer. Av dessa förlades 14 till Norrland, sex till vardera Småland och Västergötland samt fem till Skåne. Övriga delar av landet fick sammanlagt 13. De flesta lever kvar ännu som postkontor av olika storleksgrad. Några har blivit ersatta med lantbrevbäring. Andra blev på ett tidigt stadium indragna eller flyttade. Redan år 1861 begärde poststyrelsen från de nya poststationernas överordnade postmästare vissa statistiska uppgifter för att undersöka i vad mån poststationerna hade "inbringat tillräckliga intrader mot utgifterna för desamma".

C i r c u l a i r e

till samtliga PostContoren i Riket.

Då Kongl. ÖfverPostDirecteursEmbetet nu anbefaller vederbörande att, så vidt sådant ej redan skett, tillstålla PostContoret en ny PostStämpel, får Kongl. ÖfverPostDirecteursEmbetet PostContoret till efterrättelse förståndiga, att denna nya Stämpel skall sednast den 1 nästkommande October till bruk och nyttjande antagas; och äger PostContoret att till PostInspectoren i Stockholms Län, Bygdén, insända så väl de gamla hittills begagnade PostStämplarne som bevis öfver emottagningen af den nya. Stockholm den 31 Augusti 1830.

M. STACKELBERG.

1868 års privat utgivna postkarta kan sägas "vimla" av felaktigheter, särskilt i de skissartade teckningarna av postföringslinjer. Kartan ger ändå ett begrepp om hur olika de dittills fåtaliga fasta postanordningarna var fördelade geografiskt. Bland felaktigheterna kan märkas att poststationen i Lamhult blivit ritad på fel sida av länsgränsen så att man får intryck av att den hör till Västra härad i Jönköpings län.

Vrigstad

Förvaltn.postkontor	1848-10-01--1871-12-31
Poststation	1872-01-01--1948-02-29
Postexpedition	1948-03-01--1977-06-30
(Lokal)postkontor	1977-07-01--

Regeringen avslög år 1846 en framställning om att ett postkontor skulle få inrättas i Vrigstad. Det negativa beskedet gjorde att man försökte sig på en särskild taktik vid det följande tillfället. Femton personer förband sig att utan avgift under tio års tid hålla två bostadsrum med kök för en postmästare.

Detta bidrog till att regeringen beslöt inrätta ett postkontor i Vrigstad den 1 oktober 1848. "Födelseurkunden" finns i ett kungligt brev, daterat den 22 augusti 1848. Vrigstad fick ett av landets mindre postkontor, vilka "drabbades" av ett beslut i 1849 års stat att kallas postexpeditioner. Denna finess gav inte utslag i förmågan att betjäna kunderna och beteckningen postexpedition, som hade tillagts de fyra lägsta postkontorsklasserna, byttes för övrigt åter ut mot postkontor med 1882 års ingång. Men i Vrigstad var omsättningen så stor att benämningen postkontor återinfördes där redan 1857.

Till postmästare i Vrigstad från den 1 oktober 1848 utnämndes Johan Bergdahl. Han sökte tjänsten som postmästare i Atorp i Örebro län och blev utnämnd i september 1856. Det visade sig emellertid då att rörelsen vid postkontoret i Atorp hade minskat väsentligt sedan ett postkontor inrättats i Karlskoga. På egen begäran fick Bergdahl då behålla tjänsten i Vrigstad och tillträdde aldrig i Atorp. Där utnämndes i stället sergeanten Johan Napoleon Norrman till postmästare i juni 1857, sedan befattningen uppehållits på vakans efter företrädarens flyttning till Hudiksvall.

Bergdahls dotter Ida, sedermera gift med postmästare Janne Lagerström i Växjö, berättade i samband med en intervju med Svensk Trafiktidning inför hennes 100-årsdag i mars 1945, att hon "var bara fem år gammal, när hennes far med sin familj i en för ändamålet inköpt droska flyttade från Atorp i Värmland till Vrigstad i Småland, där han skulle tillträda föreståndarskapet för ett nyöppnat postkontor". Man kan utgå från att det är en missuppfattning av intervjuaren eller en felsägning av fru Lagerström. Troligen syftade hon på det tillfälle då hon,

3 1/2 år gammal, fick följa med familjen på flyttningen till Vrigstad från Örebro, där fadern varit postskrivare 1833-1840 och postexpeditör 1840-1848.

Circulaire

till samtliga Post-Contoren i Riket.

Sedan Kongl. Maj:t i Näder beslutat, att ett Post-Contor skall inrättas i Vrigstad, beläget i Westra härad af Jönköpings Län, har Kongl. Öfver-Post-Directeurs-Embetet, för behörig efterrättelse, härigenom velat tillkännagifva, att berörde Post-Contor, under namn af Vrigstad, enligt Kongl. Maj:ts Nädiga befallning, kommer att öppnas den 1:sta nästinstundande October, samt att Porto-afgiften för alla från Post-Contoret i ~~Vrigstad~~ till Vrigstads Post-Contor afgående bref, som skola betalas, skall erläggas med $\frac{1}{2}$ sk. banco lodet. Stockholm den 19 September 1848.

H. HAMILTON.

När södra stambanan fullbordades 1864 kunde man notera att större delen av den posttrafik som varit underlag för postkontoret i Vrigstad drogs till det drygt en mil därifrån belägna Sävsjö. Genom ett kungligt brev den 21 oktober 1871 blev postkontoret i Vrigstad indraget och en poststation inrättades i stället. Det framhölls i brevet att flyttningen underlättades av att postmästaren i Vrigstad hade blivit utnämnd till postmästare i Varberg.

Bergdahl hade långt dessförinnan fått uppleva 1855 års portoreform med enhetsporto och frimärken från den 1 juli 1855. Detta system medförde att postförvaltarnas sportler minskade och att inkomster av lösväskor och posträkningar m m förlorades i många fall. På poststyrelsens förslag beslöt regeringen den 16 januari 1857 att ett 50-tal postmästare skulle kompenseras genom gratifikationer på sammanlagt 4,141 riksdaler banko. Av denna pott tilldelades postmästaren i Vrigstad 116:32.

Föreståndare för den poststation som inrättades i Vrigstad den 1 januari 1872 i stället för det indragna postkontoret blev fröken Charlotta Granfelt, då 36 år gammal. Hon var dotter till framlidne postmästaren i Falköping Berndt Otto Granfelt och syster till postmä-

taren i Alvesta Axel Otto Anders Granfelt. Charlotta var den yngsta i en barnaskara på fyra, av vilka två hade dött i åtta respektive fyra års ålder. Charlotta, som också hade fått förnamnen Josefina Bernhardina Albertina Eugenia levde däremot till 76 års ålder. Hon efterträddes i Vrigstad den 1 juli 1894 av brorsdottern fröken Anna Olga Maria Granfelt med 400 kronor i årslön, ett arvode som varit oförändrat sedan fasterns tillträde.

Nästa skifte på föreståndaretjänsten i Vrigstad blev den 1 september 1938, då Rut Anna Lisa Rundquist tog över. Poststationen stathöjdes till postexpedition den 1 mars 1948 och ny chef blev den 1 december samma år fröken Signe Ekblom. Efter hennes död 1956 blev Gulli Rydahl samhällets nya postchef. Hennes betjäningsunderlag är vid denna boks tillkomst (1989) drygt 800 hushåll.

Tidtabell

för postdiligensen å linien **Jönköping—Alvesta.**

(Kongl. brefvet den 22 maj 1865.)

Från Jönköping.				Mil.	Poststaller och skjutsstationer.	Från Alvesta.			
Dagar.	An-komst. kl.	Af-gång. kl.	f. m. eller o. m.			Dagar.	An-komst. kl.	Af-gång. kl.	f. m. eller e. m.
S. M. T. O. Th. F. L.	—	5½	e. m.	1	Jönköpings postkontor . . .	T. O. Th. F. L. S. M.	11½	—	f. m.
S. M. T. O. Th. F. L.	6½	6½	e. m.	1	Barnarps gästgärdsgård . . .	T. O. Th. F. L. S. M.	10½	10½	f. m.
S. M. T. O. Th. F. L.	7½	7½	e. m.	2	Stigamo . . . dito . . .	T. O. Th. F. L. S. M.	9½	9½	f. m.
S. M. T. O. Th. F. L.	10	10	e. m.	1½	Scenarums . . . dito . . .	T. O. Th. F. L. S. M.	6½	6½	f. m.
M. T. O. Th. F. L. S.	12½	12½	f. m.	1½	Wrigstads postkontor . . .	T. O. Th. F. L. S. M.	4	4½	f. m.
M. T. O. Th. F. L. S.	2	2	f. m.	1½	Starhults gästgärdsgård . . .	T. O. Th. F. L. S. M.	2½	2½	f. m.
M. T. O. Th. F. L. S.	3½	3½	f. m.	1	Bo dito	T. O. Th. F. L. S. M.	1½	1½	f. m.
M. T. O. Th. F. L. S.	4½	4½	f. m.	1½	Matkulls . . . dito	M. T. O. Th. F. L. S.	11½	11½	e. m.
M. T. O. Th. F. L. S.	6	6	f. m.	1	Ölvs dito	M. T. O. Th. F. L. S.	10½	10½	e. m.
M. T. O. Th. F. L. S.	8½	—	f. m.	1½	Alvesta postexpedition . . .	M. T. O. Th. F. L. S.	—	8	e. m.
				Summa	11½				

Diligensen fortskaffas med 3:ne hästar. Denna tidtabell tillämpas från och med den 1:sta instundande december såväl för diligensens afgång från Jönköping som från Alvesta. Stockholm, af Kongl. General-Post-Styrelsen, den 12 november 1863.

Postkontoret i Vrigstad låg i Lunnaberg helt inpå samhället. När postmästare Bergdahl bott där i fyra år var han betänkt på att hyra in sig med postkontoret i posthemmanet Sunnerby vid stora stråkvägen mot Växjö. Från baron Hamilton, som ägde Sunnerby, hade han fått löfte om att hyra där. Detta bekräftades på ett papper som han bifogade sin framställning till poststyrelsen den 23 oktober 1855.

Landskansliet i Jönköping uppgav i ett uttalande den 23 november att flyttningen "icke skulle verka till förmån för korrespondenter, utan snarare tvärtom, då Sunnerby är ett vanligt bondhemman, men Vrigstad däremot en by, vars folkmängd genom inflyttningar årligen tillväxer".

Ärendet avgjordes därför till postmästare Bergdahls nackdel. Det hjälpte inte att denne i ett brev till poststyrelsen påpekade att det varit oriktiga uppgifter i kronofogde Wallerströms uppgifter, som legat till grund för landskansliets uttalande. Kronofogden hade bland annat uttalat betänkligheter mot förflyttningen, "enär mindre säkerhet för penningremisser dämed vore förenad". Detta bemötte Bergdahl med uppgiften "att posterna alltid avgå härifrån å dagarna eller före den tid om aftnarna då någon våldsverkan därå rimligen kan vara att frukta; varförutan Sunnerby by är med redbara och ordentliga inneånare befolkad, jämväl nära därintill boende en ståndsperson, f d kronofogden i häradet O L Hegg. Beträffande våldsverkare får jag äran upplysa att sådana snarare äro att befara i Vrigstad än annorstädes, emedan här ofta samlas varjehanda slags dåliga människor, och inbrottsstölder ha även här blivit begångna, varemot det i Sunnerby är stilla och fredligt".

Södra stambanan

Under två månader fanns ett förvaltningspostkontor i Sandsjö. Det var en följd av ett kungabrev i maj 1864, enligt vilket man skulle "med nästkommande Juni månads början öppna en postexpedition i Låmhult, vilken anstalt, i den mån järnvägstrafiken å södra stambanan vidare utsträcker, må till ändpunkterna å banan förflyttas samt, då banan blivit fullbordad, alldeles upphöra".

Janne Lagerström hade accepterat att bli chef för postexpeditionen i Låmhult och när järnvägen blivit färdig fram till Sandsjö den 1 oktober 1864, var det dags för honom att flytta på sig. Han anmodades att till detta ställe "avresa och dit förflytta alla de postverkets tillhörigheter, vilka finnas vid postexpeditionen i Låmhult, med undantag endast för sigillet, vilket bör överlämnas till föreståndaren för Södra Stambanans postkupéexpedition".

Tidtabell för postbantågen å Södra Stambanan (från och med den 1 oktober).

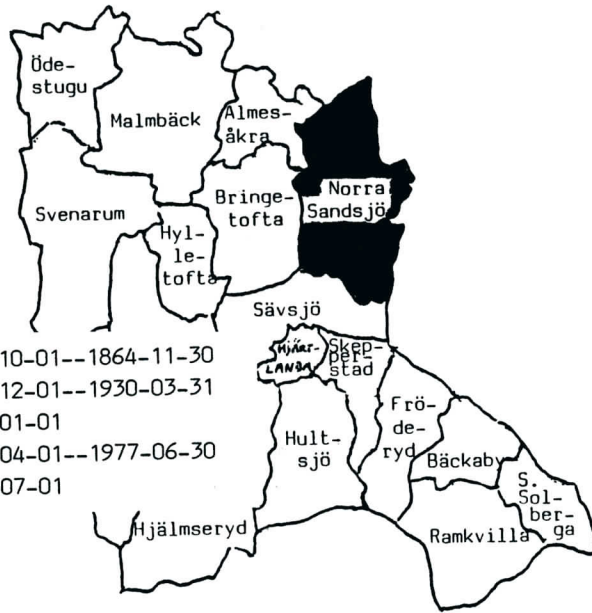
Ned.		Upp.	
Afgår från <i>Sandsjö</i>	alla dagar kl. 6,44 f. m.	Afgår från <i>Malmo</i>	alla dagar kl. 12 midd.
" " <i>Såfsjö</i>	" " 7,5 "	" " <i>Åkarp</i>	" " 12,16 e. m.
" " <i>Stockaryd</i>	" " 7,27 "	" " <i>Lund</i>	" " 12,34 "
" " <i>Låmhult</i>	" " 7,55 "	" " <i>Örtofta</i>	" " 12,54 "
" " <i>Moheda</i>	" " 8,23 "	" " <i>Eslöf</i>	" " 1,8 "
" " <i>Alfvesta</i>	" " 8,56 "	" " <i>Stehag</i>	" " 1,24 "
" " <i>Wislanda</i>	" " 9,19 "	" " <i>Höör</i>	" " 1,50 "
" " <i>Låtorp</i>	" " 9,49 "	" " <i>Sösådala</i>	" " 2,13 "
" " <i>Elmhult</i>	" " 10,17 "	" " <i>Hessleholm</i>	" " 2,41 "
" " <i>Ousby</i>	" " 10,51 "	" " <i>Håstveda</i>	" " 3,11 "
" " <i>Håstveda</i>	" " 11,11 "	" " <i>Ousby</i>	" " 3,31 "
" " <i>Hessleholm</i>	" " 11,45 "	" " <i>Elmhult</i>	" " 4,9 "
" " <i>Sösådala</i>	" " 12,9 e. m.	" " <i>Låtorp</i>	" " 4,33 "
" " <i>Höör</i>	" " 12,35 "	" " <i>Wislanda</i>	" " 5,3 "
" " <i>Stehag</i>	" " 12,53 "	" " <i>Alfvesta</i>	" " 5,39 "
" " <i>Eslöf</i>	" " 1,9 "	" " <i>Moheda</i>	" " 5,59 "
" " <i>Örtofta</i>	" " 1,25 "	" " <i>Låmhult</i>	" " 6,31 "
" " <i>Lund</i>	" " 1,47 "	" " <i>Stockaryd</i>	" " 7,2 "
" " <i>Åkarp</i>	" " 2,1 "	" " <i>Såfsjö</i>	" " 7,21 "
Ankommer till <i>Malmo</i>	" " 2,14 "	Ankommer till <i>Sandsjö</i>	" " 7,40 "

Tidtabellen 1864 före Södra stambanans fullbordande

Sandsjö

Förvaltn.postkontor	1864-10-01--1864-11-30
Förenad poststation	1864-12-01--1930-03-31
Namn BODAFORS från	1922-01-01
Postexpedition	1930-04-01--1977-06-30
(Lokal)postkontor	1977-07-01

Janne Lagerström var nu postmästare i Sandsjö, eller postexpeditör, som den formella titeln var. "Postexpedition" med "postexpeditör" som föreståndare var enligt Postens dåvarande interna terminologi beteckningen för de fyra lägsta postkontorsklasserna. Från 1882 fick alla klasserna beteckningen "postkontor".

Efter två månader för Lagerström i Sandsjö var södra stambanan helt sammanknuten och han flyttade sitt postkontor till Nässjö. Kvar i Sandsjö blev en förenad post- och järnvägsstation med stinsen som postchef. Den förste var Nils Nilsson, född den 24 augusti 1821. Axel Wilhelm Tullström, som varit föreståndare för den förenade post- och järnvägsstationen i Moheda under närmare två år, förordnades till stins och postchef i Sandsjö den 1 april 1867. Nils Nilsson återvände för en kort period och i juni 1882 tillträdde Per Albert Ölin, följd år 1913 av Johan Johansson Jelin. Ölin var således i tjänst i Sandsjö under mer än 30 år, medan de andra stinsarna hade betydligt kortare perioder vid den stationen.

I ett brev till Statens Järnvägars 9:e trafiksektion framhöll Jelin att han inte längre tillfredsställande kunde upprätthålla de förenade befattningarna som stationsmästare och poststationsföreståndare. Han anmälde också att Postens generaldirektör Juhlin vid ett besök i Sandsjö på sommaren 1918 hade träffat muntlig överenskommelse med ägaren av ett mitt för järnvägsstationen beläget hotell om att hyra lokal för poststationen. Det blev dock inte denna lokal som kom i

fråga när ärendet sent omsider avgjordes. I stället hyrde Posten in sig i ett hus, ägt av handlanden Bäckstrand, där poststationen inrättades den 1 november 1918.

Vid skilsmässan från järnvägen blev 22-åriga fröken Olga Nanny Olivia Bäckstrand, senare gift Sandstedt, föreståndare för poststationen. Hon fick vara med om att dess namn ändrades till Bodafors med 1922 års ingång. Den 1 april 1930 statushöjdes poststationen till postexpedition.

Fru Sandstedt efterträddes i december 1948 av Carl Eric Bengtsson, som i juli 1959 avlöstes av Karl Axel F Gustafsson. Tre år senare blev det åter en kvinna i chefsstolen, Adina Isaksson. Hon lämnade över till Else-Marie Karlsson 1986, som då fick överta ett postområde med drygt 1 700 hushåll och tre lantbrevbäringslinjer.

Postkalle

Original har funnits som postbärare på många håll. De lever ofta kvar i muntlig tradition men nedteckningar om dem är mera sällsynta. Bland dem som i olika former fått ett tryckt eftermäle kan nämnas "Postkalle", född i Sandsjö socken omkring 1810 och tidigt antagen som postbärare åt dåvarande häradshövdingen Lothigius på Prinsnäs. Han svarade enligt uppgift också tidvis för kronobrevbäringen på en sträcka och i varje fall skötte han kyrkoposten med den äran.

I Norra Sandsjö Kulturbilder 1921 berättade Erik Sandstedt följande om Postkalle:

"Redan som barn traskade han med sin moder, som då var socknens postbud, mellan Sandsjö och det ca tre mil närmast belägna postkontoret i Vrigstad. Bliven äldre skötte han postbäringen själv och var försedd med posthorn.

Då södra stambanan 1864 blev färdig, var hans längsta postväg ca två mil fram och tillbaka.

Oaktat han varken kunde läsa eller skriva och troligen hela sitt liv varit mycket döv, hade han så klart minne, att då någon skriket i örat på honom, vem brevet tillhörde, kom det alltid fram. Sex styver var hans taxa för befördrat brev.

Kalle var alltid egendomligt klädd. En gammal av de höga militärkaskarna eller en annan militärmössa och dito rock utgjorde munderingen; ett flertal gamla utställningsmedaljer av tenn och brons på bröstet fullbordade dräkten och satte värdighet på dess innehavare.

I yngre dagar hade han sin bostad i torpet Borgen under Prinsnäs, i äldre i fattighuset. Folk trattade i honom en mängd befängda historier, som han förde omkring i all godmodighet, ty han trodde blint på dem och ingen tog anstöt av desamma. Men han drog också fram åtskilligt ur egen fatatur. Så omtalade han att de fått dricka till juler i fattighuset och att det gått genom nämndemannen.

Sina anföranden började han med 'för attsom, för däsom, för likasom, såsom' och hade han under tiden icke hunnit samla tankarna, tillade han 'för att, att, att...'

Han påstod, att han hade en fästmö Lena i Arvedelen (en stuga belägen inom Vallsjö socken och utmed den sk prästastigen mellan Sandsjö och Vallsjö kyrkor). Hon hade en stuga med ett land, 'och vi ha gjort liksom ett sakramente att dör ho först så ska ho haet och dör ja först, så ska ja haet'.

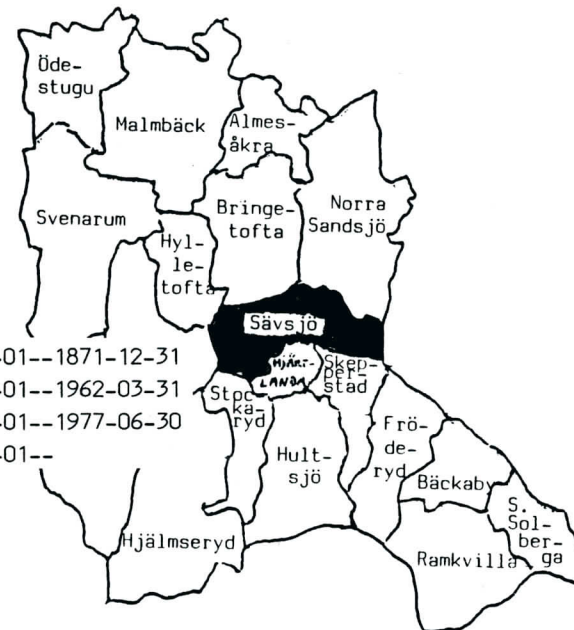
Men även Knagga Kitta under Rössby var hans fästmö. Alltnog, de som kände Kalle, förstodo att det blott var fantasier, och därför talade hans djupa läggning och plikt känsla, vari han helt uppgick. Ingen hade hjärta att skilja Kalle från sin post.

På sistone blev han klen i bröstet och lade sig ofta utmed vägkatterna, där man i skymningen kunde upptäcka honom och trodde att han somnat av, och längre och längre dröjde det innan han kom fram. Till sin ledsnad kunde han ej längre orka med postbäringen och därefter blev hans tid icke lång. Den gamle trogne Postkalle."

Sävsjö

Förenad poststation	1864-10-01--1871-12-31
Förvaltn.postkontor	1872-01-01--1962-03-31
Postexpedition	1962-04-01--1977-06-30
(Lokal)postkontor	1977-07-01--

Med södra stambanans fullbordande öppnades en förenad post- och järnvägsstation i Sävsjö den 1 oktober 1864. Den tillsatte stinsen och poststationsföreståndaren J N Lindhé fann snart nog att det var mycket att bestyra, även med posten. Han skrev till och med till poststyrelsen den 11 juni 1865 och uppgav att "posten vid Sävsjö är av den betydenhet att, vid gjord jämförelse, näppeligen någon 'Expedition' vid Södra Stambanan har så stor poströrelse".

Särskilt tryckte han på sina omfattande göromål med transitposter. Han skulle ta emot och skicka i väg nio landsvägsposter i veckan. Nu begärde han löneförhöjning och avslutade sitt brev med följande rader:

"Skulle Kongl.Styrelsen ej finna fog vara att min anhållan villfara, får jag på grund av Chefens för Statens Järnvägars skrivelse av 11 november 1862, innehållande antydan om rättighet men ej skyldighet för stationsinspektör att med denna tjänst förena den av stationsföreståndare, ödmjukast anhålla om avsked från denna befattning; då jag till fullo antager det ej kunna vara Kongl.Styrelsens mening att en sådan befattning skall vara förenad med direkt förlust för innehavaren".

Brevet oroade poststyrelsen som skrev till styrelsen för Statens järnvägstrafik den 19 juni 1865. Däri framhölls hur svårt eller kanske omöjligt det skulle vara "att få dylika befattningar lämpligen besatta

därest andra eller flera av järnvägens tjänstemän påfordrade att därifrån frikallas". Man ville nu veta "huruvida ej vid antagandet av stationsinspektorer och stationsmästare vid Statens järnvägar fästats eller göres förbehåll om skyldighet för dem att poststationsföreståndarebefattningen å platsen därjämte utöva, eller om icke i detta hänseende något reglementariskt stadgande förefinnes eller kunde tillvägabringas".

I sitt svar erinrade järnvägsstyrelsen om utfärdade föreskrifter för dess "Intendenter" den 11 feburari 1863. Dessa föreskrifter innebar bland annat att om "alla vid stationen anställda tjänstemän skulle avsäga sig ifrågavarande befattning, vederbörande Intendent skall därom göra anmälan till generalpoststyrelsen men emellertid föranstalta om befattningens upprätthållande, intill dess annan person därtill hinner utses".

Av visst intresse är också avslutningen av brevet från järnvägsstyrelsen:

"Styrelsen anser sig dessutom böra uttala den övertygelse, att, enär Stationsinspektorernas löneförmåner vid Statens järnvägstrafik icke äro större än att varje sådan tjänsteman i allmänhet måste anse önskvärt att kunna genom någon tillökning i ansvar och arbete förskaffa sig större inkomster, poststationsföreståndarebefattningarna även äro av stationsinspektorerna eftersökta, så framt med dessa befattningar förenade ansvar och arbeten stå i lämpligt förhållande till därmed förenade löneförmåner, men för så vitt Trafikstyrelsen kunnat med dessa förhållanden göra sig bekant, äro postgöromålen vid Sävsjö station vidlyftigare än att stationsinspektoren därstädes kan medhinna desamma utan biträde, som han måste särskilt avlöna".

Föreståndaren för postkupéexpeditionen vid södra stambanan, Mauritz Holm, hade redan före poststyrelsens förfrågan hos järnvägsstyrelsen föreslagit att Lindhé skulle beviljas begärd befrielse från postgöromålen. Vid Sävsjö station bodde en lanthandlare Pettersson, som var villig att bli poststationsföreståndare.

Södra stambanans resepostinspektör E E Ehrenholm besökte Sävsjö och tog kontakt med lanthandlare C A Pettersson och fann att hans lokal var något avlägsen från järnvägsstationen. En ny lokal skulle kunna beredas i ett hus närmare stationen, men samtal med Lindhé hade gett vid handen att denne var "beredvillig att på hittills bestämda villkor nämnda befattning fortfarande bestrida". Därmed avgjordes frågan, som för övrigt fick en vacker epilög genom att poststyrelsen på Ehrenholms förord tilldelade Lindhé en gratifikation "för de förökade göromålen, vilka kunna anses fullt jämförliga med göromålen å mången postexpedition".

Lindhé blev ändå kvar blott litet mer än ett år ytterligare. Han avlöstes i september 1866 av stationsinspektoren Carl Ludvig Wilhelm von Greiff, då 40 år gammal. Det skulle emellertid snart nog visa sig att det inte gick att ha en förenad post- och järnvägsstation i Sävsjö, när trafiken ökade oavbrutet. Regeringen beslöt den 21 oktober 1871 att ett förvaltningspostkontor skulle öppnas i Sävsjö samtidigt som postkontoret i Vrigstad deklasserades till en poststation.

Till chef för postkontoret i Sävsjö utsågs postmästaren i Charlottenberg Carl Gustaf Hellqvist. Han fick tillträda sitt nya ämbete med 1872 års ingång, då skilsmässan från järnvägen genomfördes.

Sin höga status fick posten i Sävsjö behålla i något över 90 år, eller till mars månads utgång 1962, då en postexpedition inrättades av den nya typ som tillkommit på 1920-talet. Cheferna för detta slag av postanstalter kallades stationsmästare. Före den förändringen hann åtskilliga postmästare svara för förvaltningen av postområdet, nämligen Carl Gustaf Hellqvist (1872-1904), Fredrik von Hauswolff (1905-1909), Carl Gustaf Fredrik Rudell (1909-1915), Vilhelm Albert Petzold (1915-1917), Klas Emil August Grevillius (1917-1919), Oskar Elof Elmquist (1919-1924), Axel Emanuel Sundstedt (1924-1935), Sven Valdemar Södersten (1935-1940), Karl Ivar Dafgård (1940-1946), Frans Gustaf Berg (1946-1952), John Helge Wiselius (1952-1954) och Harald Rune Björk (1954-1961).

Med 1962 års ingång miste postkontoret i Sävsjö sitt förvaltningsområde och fick termen postexpedition. Enligt de nya terminologier som infördes i samband med omorganisationer på 1970- och 1980-talen döptes postexpeditionerna i allmänhet om till "lokalpostkontor" och senare till enbart beteckningen postkontor. Chefer för posten i Sävsjö har från 1962 varit följande: John Erik Holger Johansson (1962-1978), Ingemar Sandin (1979-1981), Bernt Andersson (1981-1983), Roger Odéen (1984-1986) och Birgitta Callmyr (1987-).

(Foto i juni 1988:
Erik Lindgren)

I personaltidningen "Svenskt postarkiv" redovisades ofta till tjänst för hugade spekulanter på postmästaretjänsterna vilka förhållanden man kunde räkna med på de orter där postkontor blivit ledigförklarade. När postkontoret i Sävsjö blivit ledigt efter Fredrik von Hauswolffs död i januari 1909 talade "Svenskt postarkiv" sålunda om bland annat att postmästarens extra inkomster av överprovision, räkningshållande, lösväskor och postsparbanken uppgick till sammanlagt 667 kronor under år 1908. Vidare skrevs följande:

"Postkontorslokalen, bestående av tre ljusa och rymliga rum, är ändamålsenligt inredd. Före postmästarens bostad, belägen i samma hus som postkontoret, fem rum och kök, kan få övertagas mot årshyra av 400 kr. Skatter till kommun, kyrka och skola utgå med 8 kr 50 öre pr bevillningskrona. I samhället, som har ytterbelysning, finnes god tillgång på dricksvatten. Läkare, apotek, bank finnas på platsen; endast folkskolor. Gångse pris äro: fårskt fläsk 85 à 90 öre, kalvkött 90 öre, oxkött 80 à 1:- kr., smör 2:- kr., sötmjölksost 1:50 à 1:60, allt pr kilogram, ägg 1:- kr. pr kull, potatis 5:- kr. pr tunna, oskummad mjölk 12 öre pr l., björkved 14:- à 15:- pr storfamn, barrved 10:-."

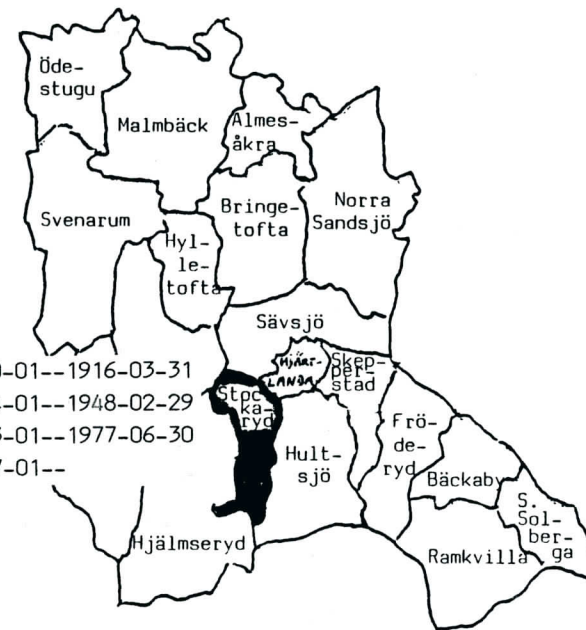
På sid 71 berättas bland annat om hur Skepperstads socken upprepade gånger försökte att få sin tidigt indragna poststation åter. Det misslyckades, medan grannsocknen Hultsjö hade bättre framgång. Skepperstad fick ändå så småningom en viss förbättring genom att ett s k postombud inrättades där den 1 december 1938. I dess datumstämpel fanns gravyren SÄVSJÖ POB 1. I anslutning till förbättring av lantbrevbäringen kunde det avvecklas med utgången av augusti 1961.

I Sävsjö stad uppgick år 1947 Vallsjö socken. I den församlingen föddes år 1911 Britta Holmström, som efter avlagd fil kand började engagera sig i socialt arbete. I tjugofemårsåldern anade hon hur utvecklingen skulle bli i Europa och efter händelserna i Tjeckoslovakien startade hon den rörelse som ursprungligen kallades Inomeuropeisk Mission. Numera står bokstäverna IM för Individuell Människohjälp. Dess upphovsman, d v s kvinnan Britta Holmström har blivit uppmärksam- mad på olika sätt, bland andra av påven.

Stockaryd

Förenad poststation	1864-10-01--1916-03-31
Ej förenad	1916-04-01--1948-02-29
Postexpedition	1948-03-01--1977-06-30
(Lokal)postkontor	1977-07-01--

Med fullbordandet av södra stambanan inrättades en poststation i Stockaryds järnvägsstation. Stationsinspektoren Carl Olsson blev föreståndare. Vi möter honom på ett tidigt stadium i ett ärende av ganska speciell natur. Föreståndarna för de tidigaste poststationerna fick av egna medel bekosta de förskott av frimärken som kunde behövas vid försäljning till allmänheten. Det ville Carl Olsson inte acceptera. Resepostinspektör E E Ehrenholm anmälde detta i ett brev till poststyrelsen den 22 augusti 1865, vari han uppgav att Olsson hotat "att låta inkommande brev kvarligga oexpedierade, därest desamma icke finge i postkupéerna inlämnas utan frimärken".

Ehrenholm ansåg inte att poststationsföreståndarnas förskotterande av kontanter för frimärken skulle vålla något besvär "som var och en av dessa föreståndare vid början av varje kvartal erhåller sitt arvode förskottsvis i frimärken och sådana därefter alltid äro att tillgå på rekvisition hos resepostinspektören".

I den förklaring som poststyrelsen avfordrade Olsson passade denne på att också begära årsarvodet på 200 kronor, höjt med tillägget att han nödgades avsäga sig poststationen om det blev avslag.

Postinspektör Ehrenholm tog då kontakt med lanthandlaren Sven Magnus Johansson i Stockaryd, som var både villig och lämplig att sköta en från järnvägen skild poststation. Då återtog Carl Olsson sina anspråk på högre arvode och fann sig också i de gällande bestämmelserna om förskottering av frimärken.

Carl Olsson fick uppleva en eldsvåda under den femårsperiod som han tjänstgjorde i Stockaryd. I ett brev till poststyrelsen den 13 juni 1867 anmälde postinspektör Ehrenholm bl a följande:

"Härigenom får jag ödmjukast rapportera, att stationshuset å Stockaryds station natten mellan den 11 och 12 dennes alldeles nedbrunnit. Av järnvägens effekter gingo därvid de flesta förlorade; och av Kongl.

N° 2054 Insk. d. 13 juni 1867.
Form. N:o 310.

STATENS JERNVÄGSTRAFIK.

N:o 11

30 Ord.

Inlemnadt

TELEGRAM

Ankommet

den 12/6 1867

den 13/6 1867

kl. 8. 30 m. fm

kl. 8. 45 m. fm

från

1867 den 13 juni sändt i Koppars och skulle denna rapport i ämnet afväntas! i Pässjö Station.

Obs.

Statens Jernvägstrafik tilldelar sig rätten omvare i handläggning af detta telegram, genom missstag, dröjsmål, felstämning, eller andra oförutsedda omständigheter, skulle förfalla sin bestämning. Tjänstemännen vid Statens Jernvägstrafik äro icke ansvariga.

Generalpoststyrelsen
Stockholm
Uti branden i Stockaryd
räddades följande rekommenderade
brev, hvaremot
åtskilliga rekommenderade
junta effekter handningar
och tillhörande förlorades
Ehrenholm

Emottaget vid Stockholm Station af:

Obs. Skulle oöfvanstående telegram innehålla anmärkningen "svar betald", bör emottagaren, då han inlemnar det förut betalda svaret, uppvisa detta telegram å stationen.

Postverkets tillhörigheter kunde de rekommenderade breven, däribland ett större penningbrev, med möda räddas, varemot åtskilliga med den föregående dagens poster ankomna orekommenderade brev och tidningar, ävensom poststationens inventarier, till största delen blevo förstörda. Stationen är tills vidare inhyst uti en å järnvägstrafikstyrelsens vägnar förhyrd lokal i närheten av det förra stationshuset och varest även posten kan expedieras".

Carl Henrik Bergman övertog poststationen i Stockaryd 1869. Han drabbades efter två decennier av sjukdom och stationskarlsförman Carl Sjösten fick vikariera för honom. Denne efterträddes i samma befattning i oktober 1891 av Sven Magnus Friberg, som antogs till ordinarie stationsinspektör och poststationsföreståndare den 1 november 1895. Född i januari 1850 blev Friberg kvar i Stockaryd till uppnådd pensionsålder. Under då uppkommen vakans svarade Sigrid Rebecca Bäckman för postgörmälen och skötte dem även under de båda första kvartalen efter skilsmässan från järnvägen den 1 april 1916. Den 1 oktober 1916 övertogs de av Ellen Maria Carlsson. När hon flyttade till Skillingaryd i september 1920, blev Gertrud Ohlsson föreståndare, sedermera med tillnamnet Hahne efter giftermål.

Posttrafiken ökade alltmer och år 1948 höjdes poststationens status till postexpedition. Siri Stränge övertog chefskapet 1958 och var kvar till pensioneringen 1975. Nu blev Vaine Strandberg ortens nya postchef, följd 1986 av Ulla Pereira-Jansson. Drygt 700 hushåll finns som kundunderlag inklusive dem som betjänas av lantbrevbäringslinjen.

Bland emigranterna med postångaren Orlando, som i juni 1870 avgick från Göteborg fanns en dam från Stockaryd. Det var änkan Annika Johansson, då 91 år och 4 månader gammal. Hennes son i Chicago hade sänt henne respengar. Hon var en av 18 syskon och hade gift sig före fyllda 15 år. Hon hade fått 22 barn, av vilka fyra var i livet när hon emigrerade. Hennes far hade levat till 108 års ålder och två av hennes systrar blev över 100 år gamla. I Norrköpings Tidningar stod det i samband med hennes avresa att "gumman såg ovanligt kry och rask ut, var särdeles talför och rörde sig med en ung flickas livlighet. Förmodligen är hon den äldsta emigrant som avgått från Sverige till Amerika".

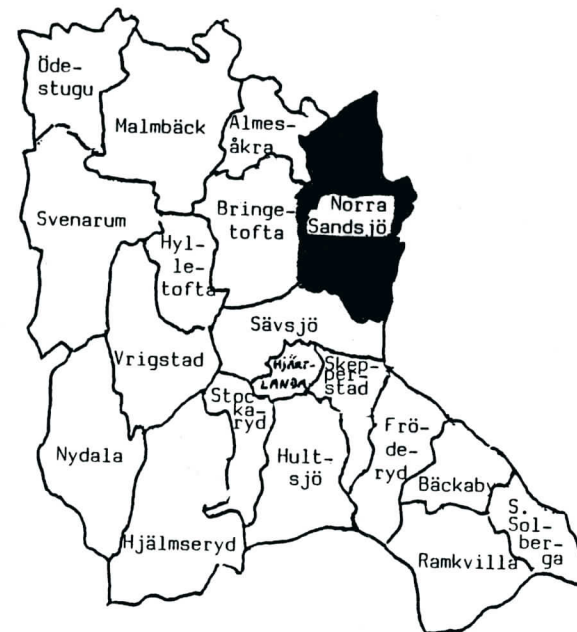
Stockaryds postkontor (Foto i juni 1988: ERIK LINDGREN)

Nedan: Utdrag ur 1875 års postkarta.

Grimstorp

Förenad poststation
1875-05-01--1967-05-31

I ett brev den 30 mars 1875 informerade Statens järnvägstrafik poststyrelsen om att en ny järnvägsstation med namnet Grimstorp skulle upplåtas för allmän trafik den 15 april. Poststyrelsen beslöt på grundval av detta att en förenad post- och järnvägsstation skulle öppnas i Grimstorp den 1 maj 1875.

Ola Nilsson blev föreståndare mot 240 kronor i årsarvode för bestyret med posten. Han blev stationen trogen länge och efterträddes först med 1903 års ingång av Carl Jonsson Blom. I december 1910 blev Olof Kristenson chef. Han avled efter halvtannat år. Johan August Stjerna blev den nye chefen i november 1912. Han flyttade till Bankeryd 1920 och följdes av Knut Albin August Kjellin.

År 1934 tog Johan Ernst Lilja över chefskapet och därefter har följande järnvägsanställda ansvarat för posten i Grimstorp: Gustaf Magni Johansson (1939-1945), Bror Anton Davidsson (1945-1955), Karl Henry Gustafsson (1955-1958), Gösta Magnus Hallengren (1958-1960) och Tage Valentin Björklund (1960-1967).

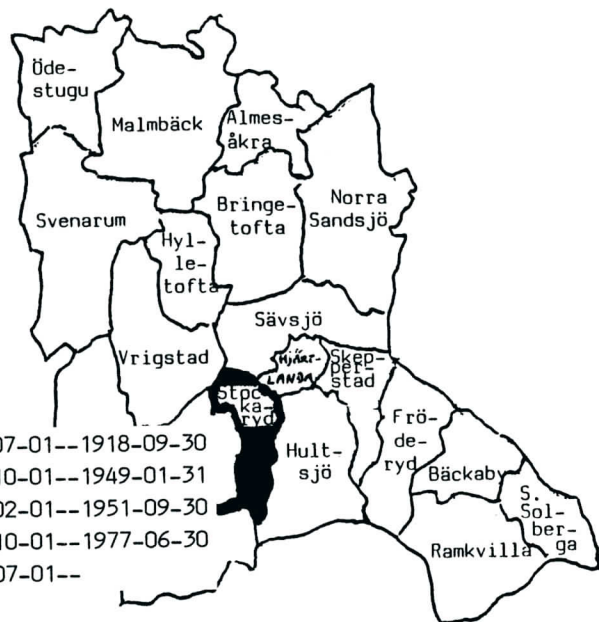
Poststationen drogs in med maj månads utgång 1967, då SJ valde att göra järnvägsstationen obemannad. En lantbrevbäringslinje från Bodafors började betjäna också dem som tidigare fått sina postärenden uträttade i stationshuset.

Rörvik

Poststation	1916-07-01--1918-09-30
Förenad poststation	1918-10-01--1949-01-31
Ej förenad	1949-02-01--1951-09-30
Postexpedition	1951-10-01--1977-06-30
(Lokal)postkontor	1977-07-01--

Efter utredning förordade postdirektionen i Linköping att en poststation skulle inrättas i järnvägsstationen i Rörvik, vilken hade öppnats för trafik den 1 januari 1914. På grund av problemen med att organisera om lantbrevbäringslinjerna drog ärendet ut på tiden. Omorganisationen föregicks av åtskilliga betänkanden i form av skrivelser från privatpersoner och representanter för Hultsjö och Hjälmseryds socknar. Vid kommunalstämman i Hjälmseryd den 26 oktober 1915 föreslogs att den ursprungligen begärda lantbrevbäringen Rörvik-Hundåsen skulle utvidgas, "så att den komme att omfatta Rörvik-Draget-Hundåsen-Håkantorps-Hillavara-Linnevik-Rörvik". Man tänkte sig då "att den gamla postlinjen Stockaryd-Brohult-Nya Hjälmseryd-Skärshult skulle få bibehållas". Postdirektören i Linköping fann det emellertid efter besök i orten lämpligast att låta de två sydliga lantbrevbäringslinjerna från Stockaryd ändras så att de utgick från Rörvik, varvid den ena skulle i stort sett följa kommunalstämmans förslag. Emellertid visade det sig att omläggningen vore dyrbar och dessutom var vägen mellan Rörvik och Föreberg i dåligt skick. Postdirektionen föreslog därför att poststationen i Rörvik skulle öppnas utan att man samtidigt ändrade lantbrevbäringen.

Då visade det sig att järnvägsstyrelsen inte kunde "åtaga sig handhavandet av postgöromål vid nämnda plats på grund av ändrade personalförhållanden". Behovet var emellertid stort och nu skrev ett antal representanter för trakten till poststyrelsen och föreslog att en poststation skulle inrättas utan järnvägens medverkan. Deras framställning gavs extra tyngd genom ett brev från kronolänsmannen Alfred Dahl. Postdirektionen föreslog nu att handlanden Gustaf Robert Teodor Andersson skulle bli föreståndare för en poststation och svara för transporter till och från järnvägen. Han hade erbjudit sig att göra detta för 100 kronor om året.

Poststyrelsen dröjde inte utan fattade beslut enligt framställningen tre dagar efter att postdirektören daterat sitt tillstyrkande. Från den 1 juli 1916 fanns poststationen i Rörvik. Kontraktet med Andersson upphörde den 1 oktober 1918 och från den dagen förenades posten med järnvägsstationen, där personalfrågan blivit löst. Ny föreståndare blev Conrad Emanuel Lundberg. Efter honom var sex andra järnvägsanställda ansvariga för posthanteringen innan det på grund av alltför stor trafik blev nödvändigt med skilsmässa mellan järnväg och post den 1 februari 1949.

Då blev Majken Jonsson föreståndare. Hon fick efter drygt två år uppleva att poststationen statushöjdes till postexpedition. Med titeln stationsmästare resp postmästare (från juli 1977) finner vi därefter följande postchefer i Rörvik: Sven Arne Svensson (-1977), Ing Marie Strömberg (1978-1980), Eleanor Nyberg (1980-1983), Else-Mari Karlsson (1983-1986) och Greta Svensson (1986--).

Lantbrevbäringen kunde så småningom organiseras så att den utgick från Rörvik och invånarna i Hjälmseryd fick denna adress i stället för Stockaryd.

Äldre poststationer

Begreppet poststation användes från år 1830 för s k postuppsyningsmansplatser, som i huvudsak inrättades i Norrland. Dessa avvecklades i samband med tillkomsten av poststationer i egentlig bemärkelse. Regeringen beslöt år 1860 bemyndiga poststyrelsen att inrätta poststationer med syftet att "för mera avlägsna orter underlätta förbindelsen med närmaste postkontor eller postexpedition". De första poststationerna av det nya slaget inrättades i februari 1861. Den första i Njudung blev den i Näshult (sid 32 och följande).

Sammanställningen nedan med fortsättning på nästa sida är hämtad ur poststyrelsens cirkulär i februari 1862. Den redovisar alla dittills inrättade poststationer. Antalet steg brant när kronobrevbäringen upphörde år 1874. Då inrättade poststationer inom Västra och Östra härad redovisas i avsnittet "1874 års poststationer" med början på sid 42.

(Med kursiv utmärkta äro de postkontor eller postexpeditioner, hvarunder poststationerna lyda.)

Poststationernas namn.	Län, hvori de äro belägna.	Postkontor eller postexpeditioner, med hvilka de direkt utvexla postförsändelser.
Anderslöf _____	Malmöhus.	<i>Ystad, Malmö och Trelleborg.</i>
Arvidsjaur _____	Norrbottnens.	<i>Piteå.</i>
Backe _____	Wester-Norrlands.	<i>Sollefteå.</i>
Bie _____	Södermanlands.	<i>Ås och Nyköping.</i>
Bjurholm _____	Westerbottnens.	<i>Nordmaling.</i>
Bjästa _____	Wester-Norrlands.	<i>Örnsköldsvik och Ullånger.</i>
Borensberg _____	Östergötlands.	<i>Linköping och Tjellmo.</i>
Brotby _____	Stockholms.	<i>Stockholm och Norrtelje.</i>
Brösarp _____	Kristianstads.	<i>Kristianstad, Ystad och Cimbrishamn.</i>
Böda _____	Kalmar.	<i>Borgholm.</i>
Degerfors _____	Westerbottnens.	<i>Umeå och Lycksele.</i>

Essunga _____	Skaraborgs.	<i>Skara och Sollebrunn.</i>
Färentuna _____	Stockholms.	<i>Drottningholm.</i>
Hallen _____	Jemtlands.	<i>Ostersund.</i>
Hede _____	Göteborgs&Bohus	<i>Fjellbacka, Uddevalla och Strömstad.</i>
Hofva _____	Skaraborgs.	<i>Mariestad, Ramundeboda, Töreboda och Kristinehamn.</i>
Karesuando _____	Norrbottnens.	<i>Öfver-Torneå.</i>
Karleby _____	Westmanlands.	<i>Enköping och Sala.</i>
Karlslund _____	Skaraborgs.	<i>Wassbacken, Askersund och Karlsborg.</i>
Kolslätt _____	Elfsborgs.	<i>Amål och Wenersborg.</i>
Kramsta _____	Gelleborgs.	<i>Ljusdal och Bollnäs.</i>
Kungsör _____	Westmanlands.	<i>Arboga och Torshälla.</i>
Lerdal _____	Kopparbergs.	<i>Gagnef och Mora.</i>
Marklunda _____	Kristianstads.	<i>Kristianstad, Wexiö och Hessleholm.</i>
Mjölby _____	Östergötlands.	<i>Linköping, Odeshög och Boxholm.</i>
Moholm _____	Skaraborgs.	<i>Töreboda och Sköfde.</i>
Noret _____	Kopparbergs.	<i>Gagnef och Mora.</i>
Norsjö _____	Westerbottnens.	<i>Skellefteå.</i>
Nya Lerdala _____	Skaraborgs.	<i>Mariestad och Skara.</i>
Näshult _____	Jönköpings.	<i>Hvetlanda, Kalmar, Målilla och Wexiö.</i>
Ottenby _____	Kalmar.	<i>Stora Rör.</i>
Pajala _____	Norrbottnens.	<i>Öfver-Torneå.</i>
Qvistbro _____	Örebro.	<i>Örebro och Åtorp.</i>
Sjöbo _____	Malmöhus.	<i>Hörby och Ystad.</i>
Sjögård _____	Hallands.	<i>Halmstad och Gislaved.</i>
Skillingaryd _____	Jönköpings.	<i>Jönköping och Wernamo.</i>
Skog _____	Wester-Norrlands.	<i>Ullånger och Hernösand.</i>
Stjernvik _____	Westmanlands.	<i>Wik och Köping.</i>
Säby _____	Jönköpings.	<i>Eksjö och Boxholm.</i>
Torp _____	Wester-Norrlands.	<i>Sundsvall och Östersund.</i>
Traheryd _____	Kronobergs.	<i>Ljungby och Helsingborg.</i>
Wedum _____	Skaraborgs.	<i>Skara och Alingsås.</i>
Wermö _____	Stockholms.	<i>Stockholm.</i>
Wärgårda _____	Elfsborgs.	<i>Alingsås och Falköping.</i>
Åsele _____	Westerbottnens.	<i>Lycksele.</i>
Öfver-Kalix _____	Norrbottnens.	<i>Neder-Kalix.</i>
Örkelljunga _____	Kristianstads.	<i>Helsingborg och Ljungby.</i>
Ösmo _____	Stockholms.	<i>Stockholm.</i>

Näshult

Poststation 1861-06-15--1964-08-31

Postombud 1964-09-01--1966-12-31

Den 15 juni 1861 var en stor dag för invånarna i Näshults socken. Och kanske ännu större för possessionaten Johan Öhrwall, för han trädde då till befattningen som föreståndare för den nyöppnade poststationen, landets 37:e om man skall nämna dem i kronologisk ordning.

Regeringen hade i mars 1860 bemyndigat poststyrelsen "att å lämpliga ställen inrätta ett nytt slag av poststationer, vilka äro ämnade att, såsom speditjonskontor, för mera avlägsna orter underlätta förbindelsen med närmaste postkontor".

Det var glest mellan postkontoren som nästan bara fanns i städerna. År 1850 fanns det 135 i hela landet och tio år senare, när regeringsbeslutet om underlydande poststationer kom, fanns det totalt 175 postkontor.

Det blev därför en välkommen upprustning som började så smått. Av de drygt 40 poststationer som inrättades under premiäråret 1861 förlades sex till vardera Småland och Västergötland. Skåne fick fem och Norrland, som var i störst behov, fick 14.

Postkontorens chefer var tillsatta med kunglig fullmakt, ett förfarande som inte skulle tillämpas för de nya poststationerna. Föreståndare blev i stället ofta en på orten boende länsman, skollärare, handlande eller annan läs- och skrivkunnig person. Folkskolestadgan var knappt 20 år gammal, men det fanns många som lärt sig skriv- och läskonsten långt innan stadgan började tillämpas.

Det finns olika teorier om varför en av Smålands allra första poststationer kom att förläggas till Näshult. Socken hade emellertid en viktig vägknutpunkt i Serarp, där gästgivaregården sedan länge varit skjutsombytesplats för postkärorna mellan Vetlanda och Kalmar. Orten hade ett geografiskt läge som inte stod efter den betydelse det närliggande Åseda skulle komma att få under den långt senare inträffande järnvägsepoken.

Avundsjuka höll emellertid på att leda till smolk i glädjebägaren för Näshult efter en relativt kort tid. Därom berättas med början på nästa sida.

Genom tillkomsten av poststationer blev det en betydlig förbättring i den på sina håll mycket undermåliga postdistributionen, men det var först efter ett riksdagsbeslut den 5 december 1873 om kronobrevbäringens upphörande som det blev riktig fart på utbyggnaden av servicenätet.

I Näshult var man alltså 13 år före sin tid, även om rörelsen och befogenheten var begränsad och Johan Öhrwall fick klara sig utan någon datumstämpel. 1861 års poststationer skilde sig från postkontoren på många sätt. De hade från början inte ens rätt att ta emot rekommenderade brev. Innan de tilldelades datumstämplar efter ett beslut av poststyrelsen i december 1868 blev deras brev stämplade vid det överordnade postkontoret eller vid ett annat postkontor, med vilket de hade direkt postutväxling. Bläckmakulering förekom också utan att detta var föreskrivet i detta sammanhang. I boken KONGAPOSTEN berättas bland annat om en incident som poststationsföreståndaren i Tingsryd råkade ut för genom att hon bläckmakulerade brev till förtrytelse för postmästaren i Växjö.

Poststationsprimörerna har blivit intressanta för filatelister, som ömt värddar de fåtaliga breven från 1861 års poststationer. Även datumstämplade brev med vapentypsfrimärken, som sänts från poststationer, skattas högt.

Det under senare hälften av 1800-talet och i början på det nya seklet allt snabbare framväxande järnvägsnätet medförde att många poststationer inom rimligt avstånd från järnvägen ersattes med poststationer i järnvägens byggnader, s k förenade post- och järnvägsstationer. När Hultånäs dagen före julafton 1911 fick sin första poststation i järnvägens nyuppförda hus, ifrågasattes emellertid aldrig att näshultsborna skulle behöva bege sig dit för att hämta posten.

Det var först i anslutning till efterkrigstidens möjlighet att med bilismens utveckling effektivisera lantbrevbäringen som det befanns lämpligt att låta de drygt 100 hushållen i Näshult få posten på annat sätt än genom att hämta den vid den lilla poststationen. Den sistnämnda ersattes med lantbrevbäring den 1 september 1964 efter en mer än sekellång tillvaro.

Det är i och för sig anmärkningsvärt att poststationen i Näshult fick bestå så länge. Redan i en skrivelse till postinspektorn i Växjö den 4 november 1861 berörde generalpostdirektören nämligen frågan om

"i vad mån de innevarande år under benämning Poststationer öppnade nya Postanstalter åt Postverket inbringat tillräckliga intrader mot utgifterna för desamma".

Av det svar som postinspektör Sparre efter årsskiftet 1861-1862 lämnade poststyrelsen framgår, att det antal brev som under tiden 17 juni - 30 december 1861 hade kommit till poststationen i Näshult var 44. Antalet därifrån avgångna brev utgjorde 52. På samma handling antecknade postinspektören att motsvarande siffror för den nordskånska poststationen Marklunda var 502 resp 395.

Något lönsamhetstänkande tycks inte ha legat bakom beslutet att då bibehålla poststationen i Näshult. De primörer som blev resultatet av 1860 års regeringsbeslut fick i allmänhet leva länge och det var bara tre som föll för geddesyxan så tidigt att de inte ens hann få någon datumstämpel.

Näshult nära mista posten

Från protokollet "hållet vid Valborgsmässa Sockenstämma med Fagerhults församling den 14 maj 1862" hämtas ett beslut om att sända en begäran till Kungl. Maj:t att få en postexpedition i Fagerhult. Protokollet säger bl a "att Kungl Maj:t icke kan annat än i Nåder bifalla densamma ävensom att Postdirektörsämbetet ej kan undgå att därtill giva tillstyrkan".

Man var tydligen ganska säker på sin sak, helst som man uppgav sig ha cirka åtta mil till närmaste postkontor. Brukspatron A Rosander och kyrkoherde A H B Lind fick uppdraget att författa framställningen. De tog tydligen god tid på sig, för den är daterad den 9 augusti 1862 och ställd till landshövdingen i Kalmar. Däri återopas ett brev från regeringen den 29 november till landshövdingen. I detta brev hade denne liksom ämbetsbröderna i landets övriga län blivit anmodad "att för den händelse behöfelig poststation inom länet på något ställe skulle saknas, därom göra anmälan". Sådana brev var en följd av 1860 års regeringsbeslut om att "å lämplige ställen inrätta ett nytt slag av poststationer, vilka äro ämnade att, såsom speditionskontor, för mera avlägsne orter, underlätta förbindelsen med närmaste postkontor eller postexpedition".

Virserums församling beslöt vid en extra stämma den 31 augusti 1862 tillstyrka inrättandet av den nya postföring som skulle erfordras för en poststation i Fagerhult. Men postmästare Carl Otto Palmberg i Målilla skrev den 25 september till postinspektören i Kalmar, "att nu sedan poststationen i Näshult blivit inrättad, tillräckliga skäl ej synes förevara för en ytterligare stations inrättande i Fagerhult".

Motsatt uppfattning visade tf postmästare Johan Martin Malmgren i Staby genom sitt brev den 4 oktober: "Utom det att Fagerhults och Virserums socknar gemensamt kunde draga nytta av denna nu föreslagna nya postinrättning i och för dess korrespondens på härvarande postkontor, så antager jag att Fagerhults-bornas kommunikationsförbindelser med övriga orter skulle komma att vinna härpå".

Postmästare Harald Petter Halldin i Vetlanda tillförde debatten en helt ny synpunkt i sitt brev den 17 oktober: "Om i Fagerhult kommer att öppnas poststation, den i Näshult, som överflödig, gärna måtte indragas, emedan tvenne poststationer så nära varandra med så ringa korrespondens som den orten förevisar icke kan anses behöfliga". Nu hade postinspektör Johan Abraham Schönbeck i Kalmar fått nog med synpunkter för att kunna redovisa sin inställning i ett brev till landshövdingen den 19 november 1862. Han ansåg det överflödigt att inrätta en postexpedition i Fagerhult men förenade sig med Halldins uppfattning och förordade "indragning av poststationen i Näshult samt att i dess ställe en poststation öppnas inom Fagerhults socken". Här bör tilläggas att skillnaden mellan postexpedition och poststation var stor. Det sistnämnda slaget av fasta betjäningsplatser för Postens kunder hade bara funnits sedan februari 1861 och poststationen i Näshult var en av de relativt fåtaliga ditills inrättade. Postexpeditionerna var däremot centrum för ett förvaltningsområde, om än ett mindre sådant, men de hade tillkommit på grund av kungliga beslut i varje enskilt fall.

Vad tyckte nu landshövdingen i Kalmar om förslaget att "flytta" poststationen i Näshult till Fagerhult? Det framgår av landskansliets brev till poststyrelsen den 27 november 1862. Däri heter det att landshövdingen finner sig "sakna skäl att nu föreslå en poststations anläggande vid Fagerhult, så länge en dylik finnes vid det närbelägna Näshult i Jönköpings län". Samtidigt föreslog han att poststyrelsen skulle "låta höra vederbörande i Jönköpings län" i frågan om förslaget att flytta poststationen i Näshult till Fagerhult.

Det hör väl till anständigheten att också fråga de närmast berörda. Därför fick poststationsföreståndare J F Öhrwall i Näshult komma till tals tack vare att landshövdingen i Jönköping inte glödde honom.

Öhrwall skrev den 27 december 1862 "att en sådan förflyttning alldeles skulle strida mot både allmänt och enskilt intresse, enär Fagerhult är beläget i en glesbefolkad ort, minst 1/4 mil från allmänna landsvägen, då däremot Näshult är beläget i en rikt befolkad ort med en mängd herrgårdar och vid en punkt där tvenne större allmänna vägar korsar varandra".

Han berättade också att hans poststation stod i beröring med fyra särskilda postkontor, "ett förhållande som, utom denna station, på ett enda ställe i riket förekommer".

Det är svårt att fastställa vilken poststation Öhrwall syftade på, men man behöver inte betvivla hans uppgift under en tid då det ännu inte hunnit bli ens första hundratalet poststationer inrättade.

Distriktets kronofogde, som då bodde i Slättåkra vid Alseda, spädde på ytterligare och menade att Fagerhult i fråga om läget inte ägde sådana fördelar, "vilka kunna giva företräde framför Näshult, som genom tvenne landsvägar står i direkt förbindelse med postkontoren i Växjö, Kalmar, Vimmerby och Vetlanda". Detta tog landshövdingen i Jönköpings län fasta på och avstyrkte i ett brev den 5 januari 1863 förslaget om att flytta poststationen i Näshult. Poststyrelsen tog god tid på sig och inte förrän den 7 april 1863 beslöts att poststationen i Näshult skulle få vara kvar.

Fagerhultsborna kom igen med en ny ansökan efter ett år, vilken även denna gång avstyrktes av postinspektör Schönbeck i Kalmar. Detta gillade inte landshövdingen, som i ett brev till poststyrelsen den 6 maj 1864 föreslog "att i närheten av Fagerhults kyrka måtte inrättas en mindre poststation" och att postföraren mellan Kalmar och Vetlanda skulle på sträckan mellan Grönskåra och Rosendals gästgivaregårdar göra omvägen över Fagerhult. Dessutom föreslogs en ny postlinje mellan Staby och Fagerhult. Poststyrelsen accepterade landshövdingens förslag och beslöt att poststationen i Fagerhult skulle öppnas med september månads ingång 1864. Folkskollärare Carl Johan Rudvall blev föreståndare och därmed hade ortens önskemål gått igenom utan att det blev till men för Näshults-borna.

Poststationen i Näshult fick vara kvar till modern tid. Efter andra världskriget kunde den utan större men för kunderna ersättas med bilåkande lantbrevbäring. För att underlätta indragningen inrättades den 1 september 1964 ett postombud, kallat Näshults kyrkby. Det fanns kvar till och med 1966 års utgång. I dess datumstämpel var graverat HULTA-NÄS POB 1.

Se även sid 131 om Arset i kapitlet "Ny postgång genom tre häradar".

Arset

Poststation 1863-10-01--1965-11-30

Arset kan räknas som en av de tidigare småländska poststationerna. Den kunde till och med ha blivit en av de allra första, om olika uppfattningar om den rätta sträckningen av en ny postlinje inte hade fördröjt utredningen före dess tillkomst.

När poststationen väl öppnades den 1 oktober 1863 skedde det samtidigt med att en s k dubbel postgång inrättades mellan Vrigstad och Målilla. Dubbel innebar att posten fördes två gånger i veckan. Om en del av de många turerna vid tillkomsten av denna linje berättas i kapitlet "Ny postgång genom tre häradar".

In i det sista var man inte klar över om det var riktigast att förlägga poststationen till Arset eller till närheten av Fröderyds kyrka. Det blev emellertid det förstnämnda alternativet som bedömdes bäst och till föreståndare utsågs på kronofogdens förslag handlanden Christian Carlsson.

Stationen visade inte från början den lönsamhet som man hade räknat med och efter sex år var det tal om att den skulle dras in och postlinjen mellan Vrigstad och Målilla ändras. En framställning från Fröderyds socken om att få behålla den gjorde dock att den planerade ändringen inte vidtogs.

Christian Carlsson blev kvar i tjänst till hög ålder. Han var född år 1825 och när han avled 1907 fick hans änka Anna Helena överta föreståndarskapet. Hon var 21 år yngre än mannen men överlämnade poststationen i september 1911 till lantbrukaren Erik Gunnar August

Lindgren. Denne fick samma årsarvode som gällt sedan 1892, d v s 260 kronor. Han följdes i april 1919 av sågverksägaren och handlanden Karl Emil Johansson. Lilian Johansson tog över efter dennes död i juni 1946. Hon fick uppleva poststationens indragning med utgången av november 1965 och blev då lantbrevbärare på linjen Landsbro - Årset.

Årset ligger i Fröderyds socken. För många förknippas Fröderyd med "Tryggare kan ingen vara". Lina Sandell, född i Fröderyd 1832, sägs ha fått inspiration till den psalmen när hon under vackra sommarkvällar kättrade ut från sitt fönster i flygelbyggnaden vid Fröderyds prästgård till det stora askträdet därutanför med en rikt förgrenad krona. Där satt hon enligt traditionen och lyssnade till fågelsången från redena i trädet.

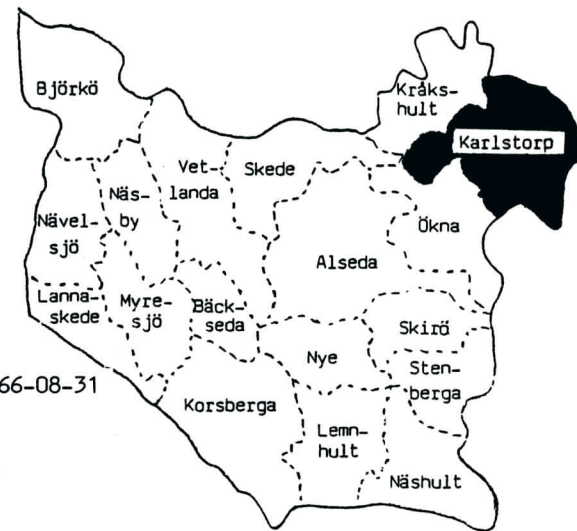
Bilden ovan, i naturlig storlek ett brev ur Carl Melkerssons samling, avgångsstämplat i Årset, transitstämplat i Sävsjö och ankomststämplat i Sjösås.

Nedre bilden är en reproduktion av ett vykort över poststationen i Årset.

Karlstorp

Poststation 1869-01-01--1966-08-31

Redan 1865 fick poststyrelsen en framställning om att en poststation skulle få inrättas i Karlstorp. Men det skulle gå flera år innan önskemålen realiserades. Ändå kom poststationen till fem år innan kronobrevbäringen upphörde. Från 1869 års ingång fanns den hos handlanden och hemmansägaren Fredrik Ferdinand Nehrman, som fick 200 kronor om året för att sköta den. Han fick dessutom ett kontrakt om postföring till Karlstorp på en linje mellan Hult och Målilla.

Bortsett från ett ärende i samband med Nehrmans konflikt med kyrkoherden D Pson Alwin angående beskyllning för sen postutlämning är dokumenten sparsamma om poststationen i Karlstorp. Man finner emellertid ett bevis på att Nehrman tagit till orda i anslutning till att järnvägen mellan Nässjö och Oskarshamn tagits i bruk för postbefordran. Han skrev den 19 december 1874 bl a till poststyrelsen att postlinjen mellan Karlstorp och Målilla helt och hållet kunde indragas "såsom varande obehörlig, då posten däråt fortare befordras med järnväg". Han föreslog att postlinjen från Hult till Karlstorp skulle bytas ut mot den kortare linjen från Mariannelund via Kråks-hult med tre turer i veckan. Det blev ett komplicerat ärende och Nehrmans önskemål kunde inte tillgodoses den gången. Vissa ändringar gjordes emellertid i tidtabellen och en ny sådan började tillämpas den 9 februari 1875.

Först i samband med införande av lantbrevbäring på hösten 1879 drogs den 62 kilometer långa kärrpostlinjen mellan Hult och Målilla in. En 30 km lång lantbrevbäring inrättades mellan Hult och Kråks-hult och en 20 km lång kärrpostlinje mellan Karlstorp och Mariannelunds förenade post- och järnvägsstation. All postföring mellan Karlstorp och Målilla upphörde.

I juli 1896 fick Karlstorp en ny poststationsföreståndare i Johan August Gustafsson, också han handelsman. Efter något mindre än fem år tog handlanden och underofficeren Per Algot Björkstrand över (i april 1901). Det blev nu förhållandevis korta intervaller mellan bytena. Handlanden Johan Fredrik Engborg trädde till den 1 juli 1906 och redan med 1909 års ingång överlämnades poststationen till folkskolläraren Karl Johan Björkegren. När denne avgick i 58 års ålder övertog hemmansägaren Oskar Jonsson poststationen den 1 oktober 1918.

I samband med att Beda Jonsson övertog poststationen i maj 1926 efter fadern förelåg en framställning om att den skulle flyttas från Vimmarp till kyrkbyn, men detta föranledde ingen åtgärd från poststyrelsens sida. En ny framställning gjordes 1934 med det resultatet att poststationen flyttades till kyrkbyn den 1 juni 1935, alltså med Beda Jonsson som föreståndare. Ett särskilt anslag på 200 kronor per år utgick till henne på grund av uppkomna merkostnader. Hon pensionerades den 1 september 1966, samma dag som poststationen ersattes med lantbrevbäring.

På poststationens sista dag mötte bl a postmästare Manfred Olevik i Eksjö upp och avtackade Beda Jonsson. Han betonade att hennes långa tjänstetid var en livsgärning och att noggrannhet hade kännetecknat hennes arbete. Han framhöll också att åtgärden att stänga poststationen inte bara var avhängig av landsbygdens befolkningsutveckling utan också ett led i den pågående strukturomvandlingen och rationaliseringen inom postverket.

Hult—Mälilla.

(Från den 9 februari 1875.)

O. L.	—	3	e. m.		Hults poststation	O. L.	3	—	f. m.
O. L.	4½	4½	e. m.	1,1	Edshults poststation	O. L.	1½	1½	f. m.
O. L.	6¼	7	e. m.	1,5	Bollö poststation	T. F.	11	11½	e. m.
O. L.	8	8½	e. m.	0,6	Kräkshults poststation	T. F.	9½	10	e. m.
O. L.	9	9½	e. m.	0,5	Karlstorps poststation	T. F.	8½	9	e. m.
T. S.	12½	—	f. m.	2,5	Mälilla postexpedition	T. F.	—	5½	e. m.
				62					

Kronobrevbäringen upphör

En av 1800-talets största reformer började genomföras 1874, då postverket övertog ansvaret för kronobrevbäringen. Den ersattes med ett stort antal nya postgångar samt poststationer, "en i var socken, där så behövdes". Resultatet av denna reform speglas påtagligt i verksamheten på det lokala planet. Många kommunalstämmoprotokoll skvallrar om vilken betydelse reformen hade för de enskilda socknarna och om hur församlingar som inte fick någon serviceförbättring gjorde sig påminta i kamp för rättvisa. För hembygdsforskare har handlingar i anslutning till denna reform största intresse.

Efter en omfattande utredning i samråd med länsstyrelserna preciseras det konkreta sättet att genomföra reformen i en förordning den 5 december 1873. Ett bemyndigande att planera för omorganisationen hade lämnats tidigare. Därigenom hade sådana förberedelser gjorts att kronobrevbäringen kunde upphöra redan med 1874 års ingång i hälften av rikets län, då 530 nya poststationer inrättades. I ett brev till regeringen den 15 maj 1874, vars koncept generalpostdirektör Wilhelm Roos själv skrev, redovisades resultatet. De resterande länen redovisades i ett nytt brev den 25 juni 1875.

Den ursprungliga avsikten torde ha varit att omorganisationen skulle genomföras överallt 1874. Till grund för uppskov på vissa håll hade länsstyrelserna åberopat "så väl i orterna pågående järnvägsanläggningar, vilka då de fullbordades, måste föranleda en väsentlig omreglering av postförbindelserna, som ock ännu på prövning beroende frågor om förändrad indelning i fögderier och härad m m".

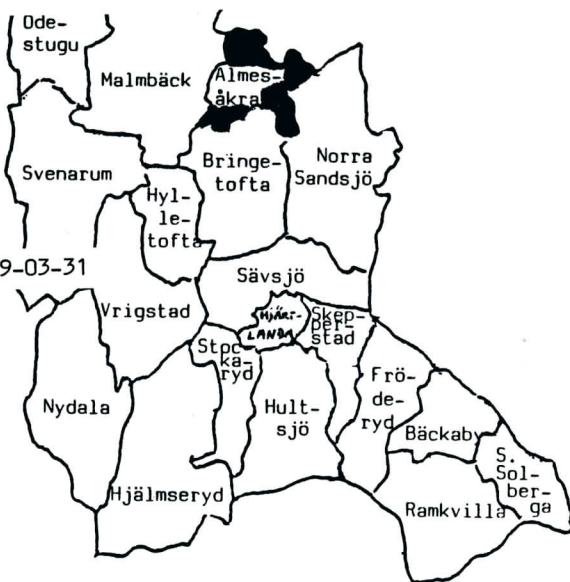
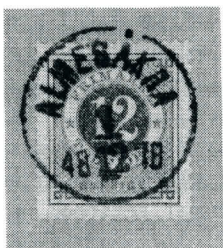
Ett annat skäl till försening av omorganisationen uppgavs vara uteblivna anbud på postföring eller att avgivna anbud befunnits oantagliga vid poststyrelsens prövning. I några fall hade organisationsförslagen kommit till poststyrelsen mycket sent. Då anmodade poststyrelsen länsstyrelserna att vidta sådana åtgärder att kronobreven kunde "på behörigt sätt, mot ersättning av postmedlen fortskaffas".

Poststyrelsen redovisade i sitt brev till regeringen län för län i detalj vilka nya postgångar som hade inrättats i postverkets regi. I Jönköpings län inrättades 1874 13 nya postskjutslinjer, 22 gångposter och 97 poststationer. Av dessa föll inte så få på Njudung. De redovisas med början på nästa sida, först de i Västra härad och därefter de i Östra härad.

1874 års poststationer

Almesåkra

Poststation 1874-01-01--1879-03-31

På papperet var Janne Lagerström postmästare i Nässjö, när kronobrevbäringen upphörde i Småland, men i realiteten vikarierade han för postinspektör Erik Fredrik Wrangel i Växjö. Därför fick Lagerströms vikarie, den tillförordnade postmästaren Viktor Fagrell i Nässjö, ta hand om de problem som följde med omorganisationen i en del av Jönköpings län, däribland den nordliga delen av Västra härad.

Till de problemen hörde poststationen i Almesåkra. Den inrättades den 1 januari 1874 vid en ny postlinje mellan Sandsjö och Ödestugu. Organisten Fr Hultgren var inte nöjd med sin föreståndarlön på 100 kronor om året. Men hans begäran i oktober 1874 att få den höjd med 50 kronor förklingade ohörd.

Ett halvt år senare aktualiserades indragning av poststationen på grund av dålig lönsamhet. Posten ville dra in den samtidigt som en förenad post- och järnvägsstation öppnades i det nybyggda stationshuset i Grimstorp.

En kommunalstämma i Almesåkra den 30 maj 1875 motsatte sig det förslaget och landskansliet i Jönköping lyckades avstyra indragning den gången. Ändå kom postmästare Fagrell med ett nytt indragningsförslag den 5 februari 1876. Han hade funnit att frimärksförsäljningen i Almesåkra bara uppgick till 150 kronor om året och att den ende tjänstebrevsberättigade kunden var fjärdingsmannen.

Men inte heller den gången gick poststyrelsen med på indragning av poststationen. När Hultgren sade upp sig med 1879 års ingång för att tillträda befattningen som skollärare i Hults församling, blev hemmansägaren P A Elming i Barkansjö den nye föreståndaren. Poststationen fick ändå vara kvar i sockenhuset vid kyrkan.

Med lantbrevväringens inträde i Jönköpings län blev ändå ödet beseglat för poststationen i Almesåkra. Den ersattes den 1 april 1879 med lantbrevbäring från Grimstorp i förening med ett av postverket oavlönat kommunombud. Det hjälpte inte att den nye klockaren S J Rixén erbjöd sig att förestå poststationen för blott 50 kronor om året.

Nära tre decennier efter poststationens indragning fördes den på tal i kommunalstämman. Kantor A M Almén begärde på stämmans uppdrag i ett brev den 29 april 1908 till poststyrelsen att en poststation skulle inrättas.

Viktor Fagrell, sedan år 1882 ordinarie postmästare i Nässjö, framhöll i sitt remissyttrande, att "inga omständigheter ha tillkommit som tala för behovet av en poststation". Framställningen avslogs och posten till Almesåkra har fortsatt förmedlats genom lantbrevbäring.

Posten och kyrkan hängde på sätt och vis samman i gammal tid. Det var genom prästen eller klockaren man fick veta om man hade brev att hämta när det ännu inte kommit någon poststation till kyrkbyn.

Då var det inte bara trängtan efter samhörighet i kyrkan som lockade sockenborna dit. De ville också få världsliga nyheter. Måhända har kyrkobesöken börjat tunnna av med förbättring av postgången. Må så vara att kyrkobesöken är på uppgång igen, men det har funnits långa perioder i vår sekulariserade tid med glest i kyrkbänkarna.

Jonas Fors upplevde i Almesåkra stora kyrka med plats för 700 personer en gång i början av 1950-talet att bara en enda person kom till högmässan. Det var en vinterdag med tungt snöfall. Klockaren var skomakare till yrket och brukade ta emot dåliga skor på söndagarna respektive lämna reparerade skor åter till kyrkfolket.

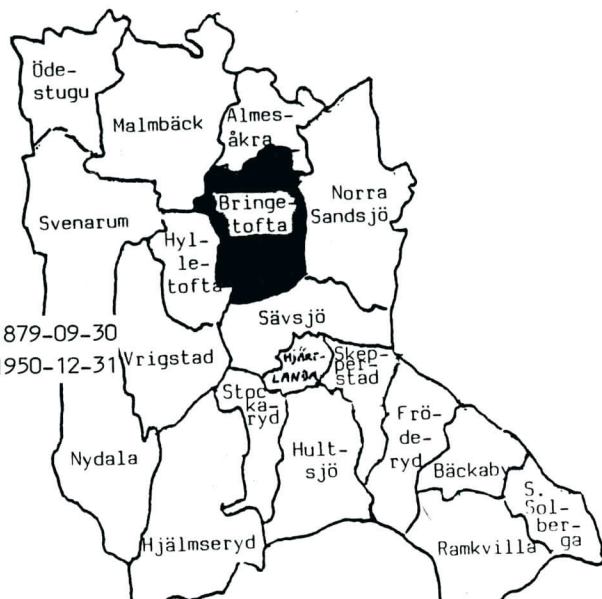
Församlingens herde tyckte att besökarna måste komma av andra skäl och hade en gång intet ont anande råkat säga vid en gudstjänst att man inte borde komma till kyrkan för att lämna in skor.

Några skor hade inte den ensamme mannen med sig på sin vandring den snötunga vinterdagen, men han hade ett annat skäl. Han var på väg till Barkansjö och tog tillfället i akt att vila under gudstjänsten, medan hans ytterrock hängde till tork. Det var alltså inte Guds ord som lockade honom till kyrkan utan Guds oväder, berättar Jonas Fors.

Bringetofta

Poststation 1874-01-01--1879-09-30
1918-12-16--1950-12-31

Vid Bringetofta kyrka inrättades den 1 januari 1874 en poststation med organisten Sven Samuel Svensson som föreståndare. Han fick 100 kr i årsarvode. Posten kom till Bringetofta via en ny gångpostlinje från den samtidigt inrättade poststationen med namnet Ljunga vid Komstads gästgivaregård. Fjärdingsmannen I M Isberg i Komstad ansvarade för den transporten. Han var också poststationsföreståndare i Ljunga.

Att jag denna dag genom Kongl. Postex-
peditionen i Sävsjö blifvit uppdragt att
aftrada poststationsföreståndarebefatt-
ningen härstädes med utgången af näst-
instundande September månad, såkännes
Bringetofta postst. den 30. Augusti 1879.
Sven Samuel Svensson

Omsättningen vid poststationen var låg och när lantbrevbäring infördes i Jönköpings län kunde man dra in poststationen. Detta inträffade med september månads utgång 1879. Torparen Anders Andersson i Bergsbygget fick på linjen Sävsjö-Bringetofta betjäna dem som tidigare begett sig till organisten för sina postärenden. Utan arvode från postverket var Samuel Svensson dock kvar som ett s k kommunombud till tjänst för alla dem som inte kunde få kontakt med lantbrevbäraren.

Vid en extra kommunalstämma med Bringetofta kommun den 1 juli 1917 beslöt man "göra värdsam hemställan att få poststation i Bringetofta kyrkoby och att få post befördrad varje söckendag från Sävsjö till Bringetofta och tvärt om".

Kyrkoherde G W Andersson framförde ärendet i ett brev till poststyrelsen den 19 november 1917. Han framhöll att omkring 700 invånare fanns inom det område som skulle ha fördel av en poststation i Bringetofta.

En framställning i samma riktning hade gjorts 1915 men lämnats utan bifall av poststyrelsen. Postdirektör D Broberg i Linköping konstaterade vid ansöknings 1917 att något nytt inte hade tillkommit som kunde föranleda ändrad inställning från postdirektionens sida. Postmästaren i Sävsjö hade då redan avstyrkt framställningen.

Postdirektören fick emellertid ärendet på återremiss i februari 1918 "med uppdrag att föranstalta om förnyad utredning rörande behovet av inrättande av poststation i Bringetofta".

I sitt svar vidhöll postdirektör Boberg att poströrelsen inte nödvändigtvis krävde en poststation i Bringetofta men tillade:

"Därest emellertid Kungl. Styrelsen skulle finna skäl inrätta poststation i Bringetofta, har postdirektionen intet däremot utan anser postdirektionen att detta vore för orten - särskilt med hänsyn till folkpensionsutbetalningar och skatteinbetalningar - förmånligt".

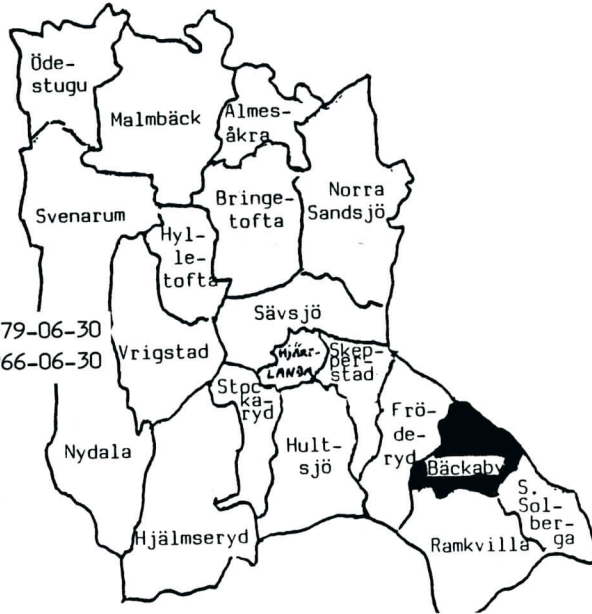
Vad som hänt under mellantiden för att åstadkomma denna förändrade inställning är okänt. Poststyrelsen beslöt nu att en poststation med namnet Bringetofta skulle inrättas. Den öppnades den 16 december 1918 med handlanden Karl Albert Karlsson som föreståndare. Han fick 60 kronor om året som han själv hade begärt. Arvodet steg snart och när handlanden Sven Agard Johansson tog över befattningen den 1 maj 1921, var det 360 kronor jämte 144 kronor i dyrtidstillägg.

Den sistnämnde föreståndaren blev kvar under poststationens återstående livstid. Med 1950 års utgång blev den ersatt med lantbrevbäring från Sävsjö. Johansson hade då fyllt 70 år och hunnit få medaljen för nit och redlighet i rikets tjänst.

Bäckaby

Poststation 1874-01-01--1879-06-30
1900-05-01--1966-06-30

Västra häradsocknar norr om gränsen till Kronobergs län blev med något undantag väl tillgodosedda med poststationer, när kronobrevbäringen i Småland övertogs av postverket med 1874 års ingång.

Utmed en ny postföringslinje mellan Årset och Ramkvilla inrättades poststationen i Bäckaby med hemmansägaren Emil Pettersson som föreståndare mot 75 kronor i årsarvode. Han fick emellertid aldrig kvittera ut en full årslön, eftersom han flyttade från orten och med december månads ingång efterträddes av mamsell Lotten Linnér.

Som för så många andra småländska poststationer blev det en kort första period för posten i Bäckaby. Stationen drogs in den 30 juni 1879 och nämndeman Johan Petter Rydeberg i Stora Götetorp ersatte i sin egenskap av lantbrevbärare det arbete Lotten Linnér utfört. Han fullgjorde sannolikt inte själv de åtaganden för vilka han antecknades såsom formellt ansvarig för lantbrevbäringen på två linjer, Ramkvilla - Årset och Ramkvilla-Västra Solberga, mot en ersättning av kr 2:50 resp 1:- per tur.

Ett försök i ett brev den 8 juli 1879 av kommunalstämmans ordförande Peter Svensson att få poststationen återinrättad lämnades utan avseende av poststyrelsen. Samma öde rönt en ny framställning, uppbackad av en extra kommunalstämma den 13 januari 1895, samt ännu en begäran i början av år 1899 på initiativ av kronolänsmän J L Almfeldt i Årset.

Bättre gick det ett år senare, sedan den ordinarie kommunalstämman i sockenstugan den 18 december 1899 hade beslutat bekosta en blivande

poststation om socknen blott fick 50 kronor om året av postverket som bidrag till avlöning åt föreståndaren.

Postmästare Axel Carlander i Vetlanda som tidigare satt sig emot framställningarna, tyckte nu att det skulle bli en god affär för postverket, "då man väl kan antaga att inkomsten vid en poststation i denna ort ej bör understiga 200 kronor per år".

Poststyrelsen gav klartecken och poststationen återinrättades den 1 maj 1900. Före kyrkvärden Peter Svensson blev föreståndare. Den 1 januari 1906 övertog hemmansägaren Johan August Svensson poststationen, nu mot 135 kronor per år. Han blev kvar till 84 års ålder. Så mycket kortare blev den genomsnittliga tjänstgöringstiden för de sex följande föreståndarna under en 30-årsperiod, innan poststationen kunde ersättas med modern bilåkande lantbrevbäring i juli 1966 och Maja Gustafsson stängde postluckan för gott.

De som ansvarat för poststationen närmast före henne var Linnea Hanna Maria Johansson (1935-1936), Oscar Gottfrid Svensson (1936 - 1940), Anna-Greta Svensson (1941-1952), Nils Göran Ingemar Svensson (1952-1954) och Majken Signe Emilia Karlsson (1954-1955).

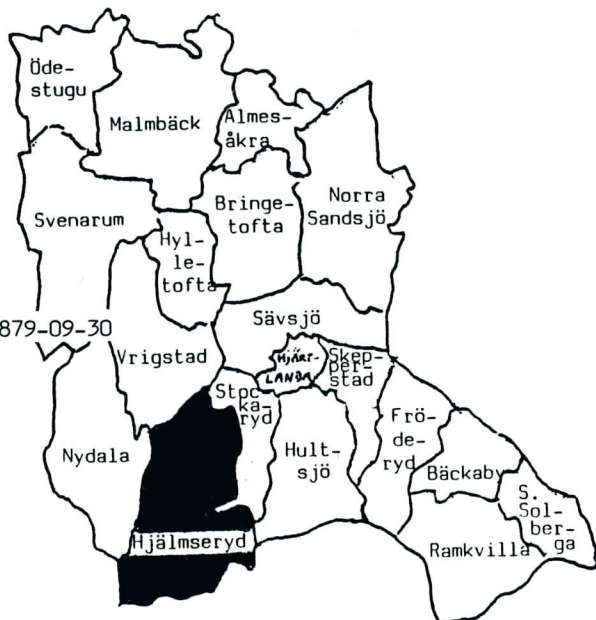
147.							
Lannaskede—Vestra Solberga.							
(Från den 2 april 1885.)							
M. Th.	—	11,0	0,8	Lannaskede poststation (Broby gästgud)	T. F.	4,15	—
M. Th.	12,15	12,45	0,8	Årsets poststation	T. F.	2,30	3,0
M. Th.	2,45	2,45	0,8	Bäckaby	T. F.	12,30	12,30
M. Th.	4,45	5,15	0,8	Ramkvilla poststation	T. F.	10,0	10,30
M. Th.	7,15	—	0,8	Vestra Solberga kyrka	T. F.	—	8,0
			3,2	Mellan Lannaskede och Årset befordras posten med häst och åkdon samt mellan Årset och Vestra Solberga genom lantbrevbärare.			

Detta är tidtabellen för postföringen till Bäckaby under en del av den period då poststationen där var indragen.

Hjälmse-ryd

Poststation 1874-01-01--1879-09-30

"Nu har jag, Gudi lov, fulländat innevarande års postvisitationsför-rättning här i länet". Man kan föreställa sig den lättnadens suck som postinspektör Nanne Segerdahl i Jönköping andades, när han skrev sitt brev den 9 augusti 1740 till överpostdirektörsämbetet och rappor-terade resultatet. På sina håll ansåg postinspektörerna att deras inspektionsresor var betungande.

I sammandrag redogjorde Segerdahl för färderna inom det egna länet längs delar av postvägarna Jönköping-Halmstad, Göteborg-Karlskrona, Jönköping-Örebro, Jönköping-Vimmerby, Jönköping-Växjö, Jönköping-Mariestad och Linköping-Eksjö. Postnätet hade hunnit bli ganska ut-brett på de 200 år som hade gått sedan drottning Kristinas förmyndar-regering utfärdade urkunden om svenska postverkets födelse.

Här skall jag kort uppehålla mig vid en detalj i den del av rappor-ten som avser vägen Göteborg-Karlskrona. När Segerdahls företrädare i Jönköping, Petter Aschan, gjorde sin första inspektionsresa på grund av överpostdirektör Bunges order av den 1 juni 1719, kallade han denna postled för "stora stråkvägen ifrån Göteborg, Jönköping förbi, åt Växjö". Han beskrev intrycken från postgårdarna, socken för socken, med Sunnerby i Vrigstads socken och Fägerhult i Hjälmse-ryds socken som de båda sista, innan han nådde gränsen till det södra grannlänet.

I posthemmanet Fägerhult träffade han postbönderna Anders Nilsson, 56 år, Sven Svensson, 40 år och Måns Svensson, 34 år. Han noterade att

postbönderna ägde skatterätten av hemmanet men att räntan gick till "nuvarande major Gyllenpamp under Smålands kavalleri". Postgården låg vid vägen, som uppgavs vara "god landsväg". Böndernas ersättning var dels rotfrihet, värd 13 daler 10 2/3 öre silvemynt och dels kontant, 25 daler 8 1/3 silvemynt.

I sin tjänst för postföringen hade bönderna den 20-årige drängen Jöns Månsson samt gossen Per Svensson, 16 år, och Nils Andersson, 14 år. Dessutom fanns Måns Nilsson, 36 år, som underligt nog också kallades "gossen" i protokollet.

Postbönderna och deras medhjälpare uppgavs vara "dugliga, så när som bonden Anders Nilsson, vilken är åldrig, och drängen Måns Nilsson har felaktighet uti det ena låret". Det fanns sex hästar på postgården och tre sadlar "med duglige betsel".

Nanne Segerdahls inspektion två decennier senare speglar vissa förändringar och en oöverensstämmelse i fråga om åldersangivelserna. Då fanns enligt Segerdahls rapport på postgården i Fägerhult åboarna Sven Svensson, 65 år, Nils Andersson, 37 år och Gustaf Nilsson, 35 år. Hemmanets sammanlagda postföringssträcka och den årliga ersättningen var oförändrad. Till medhjälp vid postföringen fanns drängen Sven Månsson, 23 år och gossen Måns Månsson, 18 år, men det fattades en gosse. Alla var dugliga till postridning, "undantagandes den gamle postbonden Sven Svensson". Antalet hästar var nu fyra och man hade "tvenne behållne sadlar med tillhörige betsel".

Låt oss göra ett hopp på ungefär 115 år fram i tiden. Anders Gustaf Andersson har genom köp på hösten 1853 blivit ägare till 1/4 av post-hemmanet Fägerhult och önskar ett bevis på att han blir antagen till postförare.

Att Vårfrjädade Dringfa ak nu mera Postföraren Anders
Gustaf Andersson i Fägerhult, född den 1 Juni 1832 (Köttstöt)
enligt uppräpnadt köpe-Contract, tilllidne köft blef skilpen som
egare af 1/4 i Posthemmanet Fägerhult och att inga annan
fennes på denna Posthemmansdel, som är tjenlig ate föra Posten,
helst sedan fadren är 39 år gammal och modern sedan flere
är fangliggande sjuk nu njuta förörning såsom orkeslöse och
till arbete oförmögne, det intyggas på begäran Hjelmseryd
den 8 Mars 1854
A. Hjelmseryd Post

Kyrkoherde Anders Hjelmquist utfärdar ett intyg den 8 mars 1854, vari han berättar att det inte finns någon annan på den berörda posthemmansdelen "som är tjänlig att föra posten, helst sedan fadern är 59 år gammal och modern sedan flere år sängliggande sjuk".

Anders Gustaf Andersson sänder kyrkoherdens intyg tillsammans med en framställning till postkontoret i Jönköping. Där skickar postinspektör Nils Christian Neiglick handlingarna vidare till generalpoststyrelsen, som den högsta postmyndigheten nu heter. Den 24 april 1854 expedieras därifrån Anders Gustaf Anderssons postförarebeställningsbrev.

Två decennier senare genomförs den stora omorganisation som innebar att postverket tog över ansvaret för kronobrevbäringen. I samband därmed inrättas ett stort antal poststationer, "en i var socken, där så behövs".

Hjälmseryds socken får en poststation i Bodatorp invid sockenkyrkan. Sergeanten S A Svensson blir föreståndare mot 120 kronor i årsarvode.

Några år senare genomförs ännu en stor reform. Lantbrevbäring inrättas, bland annat i syfte att förbättra Postens ekonomi, som blivit hårt ansträngd.

Efter överläggningar med poststyrelsen bekräftar landskansliet i ett brev till poststyrelsen överenskomna åtgärder med vissa justeringar. Den ca 15 kilometer långa postföringslinjen mellan Stockaryd och Hjälmseryd, som inrättades i januari 1874, ersätts nu med en lantbrevbärare i kombination med ett kommunombud i Hjälmseryd. Poststationen dras in och S A Svensson blir ett av postverket oavlönat ombud som har till uppgift att förmedla kontakten mellan lantbrevbäraren och de kunder som inte når denne.

Förändringen genomförs med oktober månads ingång 1879. Gabriel Magnusson i Flärvik anställs som lantbrevbärare. Två gånger i veckan vandrar han mellan Stockaryd och Hjälmseryd för 2 kr 8 öre per tur. Enligt instruktionen skall Magnusson "inställa sig hos kyrkoherden, boende utmed den väg vid vilken brevbäringen äger rum, vid komministerens bostad, belägen något på sidan om nämnda väg, knappt 0,1 mil fram och åter, samt hos kommunens ombud, boende i Bodatorp invid sockenkyrkan". De som väntade eller ville skicka post, fick passa lantbrevbäraren utmed hans färdväg eller också vända sig till kommunombudet. Det var vanligt vid den tidens poststationsindragningar att den tidigare poststationsföreståndaren blev kommunombud, men det hände inte sällan att uppsagda föreståndare inte ville ta befattning med ett oavlönat uppdrag, som ibland kunde kräva lika stor arbetsinsats som under poststationens livstid.

Gabriel Magnusson avled i februari 1895. Hans dotter Anna fullgjorde övergångsvis faderns uppdrag men fick inte anställning som lantbrevbärare. Det skulle vara manfolk på den tiden. I konkurrens med andra antogs soldaten C A Sand i Föreberg. En av hans medsökande, P Andersson i Östanskog, klagade hos poststyrelsen över att postmästaren i Sävsjö inte hade följt gällande regler vid tillsättningen, men det blev ingen ändring.

När Sand begärde löneförbättring i augusti 1904 ledigförklarades linjen. Han hade tur genom att det inte fanns någon som erbjöd sig att bära posten för lägre betalning än han själv begärde. Turantalet var nu tre per vecka och ersättningen blev kr 2:50 per tur.

I helt andra former finns lantbrevbäringen kvar i Hjälmseryd och någon poststation blev inte återinrättad där. Nu är det Enid Edvinsson som på sin lantbrevbäringslinje från Rörvik betjänar hushållen i Hjälmseryd.

Det gick åtskilliga år efter soldaten Sands vandring innan Hjälmserydsborna kunde få en poststation på närmare håll än i Stockaryd. Förre kommunalnämndsordföranden J N Andersson, som bodde i Hillavara, skrev den 15 september 1914 till poststyrelsen och bad att få hämta posten vid järnvägens hållstation i Rörvik i stället för att anlita poststationen i Stockaryd när det gällde värdepost eller sådana ärenden som lantbrevbärare på den tiden inte befattade sig med. Hjälmserydsborna och byarna väster om Rörvik hade möjlighet att låta sig betjäna av lantbrevbäraren på linjen Stockaryd-Förelund, som den då utsträckta lantbrevbäringen från Stockaryd kallades. Avsnittet om Rörvik (sid 28-29) visar att Hjälmserydsborna fick denna poststation att besöka för postärenden som de inte lät lantbrevbäraren förmedla.

I boken om Posten i Norrvidinge härad berättas hur företrädare för södra delen av Hjälmseryds församling begärde att få ansluta sig till lantbrevbäringen från Lammhult. Efter en övergångstid med kyrkväktaren August Nilsson i Aneboda som lantbrevbärare tog Johannes Svensson Farm från Karshult i Hjälmseryd över den 15 kilometer långa linjen mot 200 kronor i årsersättning, följd från 1901 års ingång av Nils Erik Olofsson från Ljungsberg i Hjälmseryds församling. I samma avsnitt av boken berättas också om hur man försökte få en poststation i Slättö.

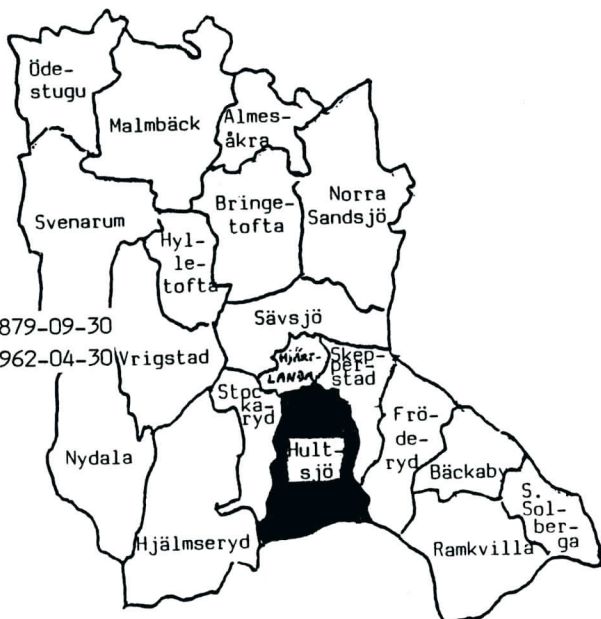
Som framgår av texten på sid 29 inrättades en poststation i Rörvik den 1 juli 1916, men det skulle ändå dröja någon tid innan lantbrevbäringen till Hjälmseryd organiserades efter den egna befolkningens önskemål.

Hultsjö

Poststation 1874-01-01--1879-09-30

1911-07-01--1962-04-30 Vrigstad

I ett brev från poststyrelsen den 22 december 1873 informerades postmästaren i Sävsjö om att en ny gångpost skulle inrättas med 1874 års ingång mellan Stockaryd och Skepperstad genom Hultsjö socken med två turer fram och åter varje vecka. Vid Bergagården skulle en poststation inrättas med namnet Hultsjö och till dess föreståndare utsågs kronolänsmannen och svärdsmanen H W Svahnberg. Han årsarvode blev 120 kronor. Han skulle också ansvara för att posten bars till och från Bergagården på den nyinrättade linjen.

Resultatet av överläggningar mellan poststyrelsen och representanter för landskansliet i Jönköping under 1877-78 angående inrättande av lantbrevbäring innefattade ett beslut om att poststationen i Hultsjö skulle dras in. Lantbrevbäraren skulle "infinna sig hos kyrkoherden, vars boställe är beläget utmed linjen; hos länsmanen, vars boställe är beläget inom 0,1 mil fram och åter från den allmänna väg, å vilken brevbararen framgår, samt hos kommunens ombud, skolläraren C Almqvist, boende invid sockenkyrkan".

Omorganisationen genomfördes med oktober månads ingång 1879. Därmed blev Hultsjö socken utan poststation under mer än tre decennier. Även grannsocknen Skepperstad hade drabbats på samma sätt och den 14 resp den 15 december 1910 behandlades postfrågorna i båda socknarnas kommunalstämmor.

Vid sammanträdet i Hultsjö uttalades önskan om att en poststation skulle inrättas i Kättorp invid Hultsjö kyrka. Stämmans ordförande

A V Svensson och kommunalnämndens ordförande J A Johansson fick uppdraget att skriva i ärendet till poststyrelsen. De daterade sitt brev den 7 januari 1911 och framhöll att lantbrevbäraren, som nu gick tre dagar i veckan, bara medförde tidningar och lösbrev samt avier på värdeförsändelser. Det sistnämnda försändelseslaget måste adressaterna hämta i Sävsjö med ett avstånd på upp till 25 km för de längst bort boende. Följande tillägg gjordes dock i rättvisans namn:

"Genom överenskommelse med brevbararen kan man visserligen - på eget ansvar och egen kostnad - få denne att utlösa postförsändelser i Sävsjö. Men denna förmån - om den skall räknas såsom en sådan - kan likväl beskäras endast ett fåtal, då brevbararen omöjligen kan åtaga sig att bära försändelser och paket till obegränsat antal och obegränsad vikt. Därjämte får man, om man lämnar kvitto på försändelsen till brevbararen, helt och hållet lita på dennes ärlighet och pålitlighet för försändelsens erhållande. Denna utväg vållar därjämte knappast mindre besvär än att avhämta försändelsen i Sävsjö. Ty man måste, när man erhållit avi, vid postnederlaget invänta postbudet för att göra avtal om utlösen samt sedan invänta honom för att erhålla försändelsen. Denna väntan på brevbararen kan vid många tillfällen bli lång. Samma svårigheter föreligga, när det blir fråga om att avsända paket eller värdeförsändelser till Sävsjö."

Framställningarna från de båda grannsocknarna behandlades samtidigt av postdirektionen i östra distriktet. Postmästaren fick i slutet av januari 1911 en remiss med anmodan att avge "yttrande i anledning av förevarande framställningar samt att meddela, huruvida och i så fall vid vilket av de ifrågasatta ställena det kan anses behövt och lämpligt att inrätta poststation."

Postmästare Gustaf Rudell ansåg i sitt svar att någon poststation inte behövde inrättas i Skepperstad, vars norra sockendel hade sin post på Hultagårds station och vars södra del skulle kunna utnyttja en eventuellt inrättad poststation vid Kättorp i Hultsjö socken. I konsekvens därmed anförde postmästaren att Hultsjös "betydenhet som ort och dess läge med stort område runt om utan postanstalt väl berättigar till inrättande av poststation".

I ärendet förelåg samtidigt ett brev från kyrkoherde John Pontén i Hultsjö. Denne förenade sig med församlingens önskemål och "påvisade olägenheter, som nu förefinnes och fördelar som skulle uppstå för pastorsexpeditionen om poststation inrättades".

I sin redovisning till poststyrelsen den 3 juni 1911 framhöll postdirektör Adolf Malmgren att den postala rörelsen var ungefär dubbelt så stor i Hultsjö som i Skepperstad. Han förordade att en poststation

skulle inrättas i Hultsjö och bifogade ett förslagskontrakt, enligt vilket handlanden John Magnus Kantus Lindholm hade åtagit sig att mot ett årsarvode av 125 kronor åtminstone intill juni månads utgång 1914, d v s tre år, förestå den ifrågasatta poststationen. Poststyrelsen beslöt på grundval av den föreliggande utredningen, att en poststation skulle inrättas i Hultsjö den 1 juli 1911. Lindholm efterträddes redan på hösten av handlanden Bengt Bengtsson och den 1 november 1912 övertogs poststationen av handlanden Johannes Algot Petersson, nu mot ett till 150 kronor höjt årsarvode. Denne blev kvar vid sin läst till juli 1929, då följd av Astrid Petersson. Hon blev den sista poststationsföreståndaren i Hultsjö, för poststationen drogs in med april månads utgång 1962. Under den sista perioden uppehölls befattningen av en vikarie. Fru Petersson hade nämligen blivit antagen till lantbrevbärare på linjen Sävsjö-Skepperstad den 1 september 1961.

Det var fråga om en effektiv lantbrevbärning med god service, mycket olika den som kunde presteras under seklets första decennier. Poststationen i Hultsjö hade varit återinrättad blott något mer än ett halvår, innan postfrågan inom socknen åter behandlades av kommunalstämman. Det ägde rum den 18 februari 1912. Då beslöt man att ge kyrkoherde Pontén uppdraget att hos poststyrelsen begära en ytterligare veckotur på den redan befintliga lantbrevbärningslinjen från Sävsjö samt att inrätta en ny linje med två veckoturer från Hultsjö poststation över Häggatorp-Böllingetorp-Holma-Kännestubba-Rya-Gräggatorp-Rödskog-Eskilstorp-Holm-Buddatorp och åter till Hultsjö. Utredningen drog ut på tiden och svårigheten att anställa lantbrevbärare med tillräckligt låga löneanspråk bidrog till att poststyrelsen vid den slutliga föredragningen den 19 september 1912 inte ansåg att framställningen borde föranleda till någon åtgärd.

Sävsjö—Hultsjö—Skepperstad.

(T glb., ThL ålb.; 21 km.)

(Fr. 1. 7. 11.)

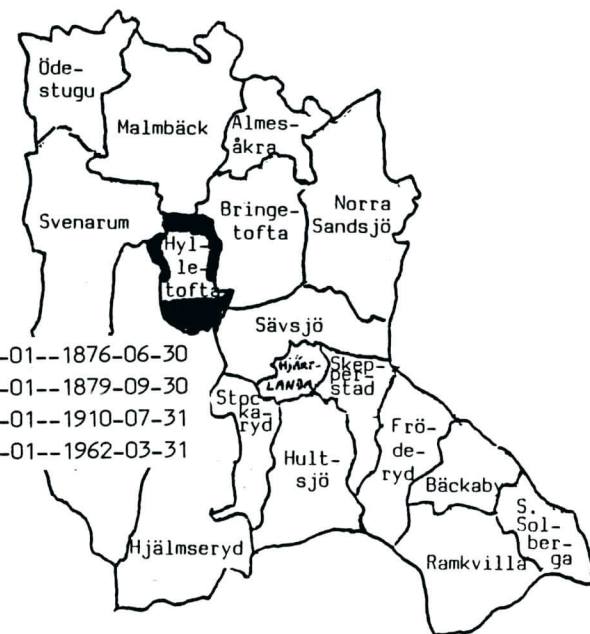
TThL	11 ⁰	14	Sävsjö 521	TThL	10 ⁰
T	2 ³⁰	7	Hultsjö	ThL	7 ⁴⁵
ThL	1 ³⁰			Hultsjö länsmansboställe..	T
T	4 ¹⁵		Skepperstads kyrka	ThL	6 ¹⁵
ThL	2 ⁴⁵			T	5 ⁰

Denna tidtabell gällde när poststationen i Hultsjö återinrättades

Hylletofta

Poststation	1874-01-01--1876-06-30
med namn Bjärkaryd	1876-07-01--1879-09-30
	1882-01-01--1910-07-31
med namn Pilagården	1910-08-01--1962-03-31

Bland de nya poststationer som tillfördes Sävsjö postområde från den 1 januari 1874, när kronobrevbärningen övertogs av postverket, fanns en i Hylletofta. Till föreståndare för denna, som enligt beslutet skulle ligga vid kyrkan, antogs hemmansägaren M L Sjöberg mot 75 kronor i årsarvode.

En gångpostlinje inrättades mellan Vrigstad och Hylletofta att fullgöras med två turer i veckan. Poststationsföreståndaren fick själv kontraktet om den postföringen men behövde inte nödvändigtvis fullgöra den själv, om han kunde sätta annan "myndig mansperson" i sitt ställe. På Sjöberg vilade dock ansvaret för postföringen.

Redan den 21 augusti 1874 skrev Sjöberg till poststyrelsen att han inte kunde sköta poststationen för det låga arvodet och bestrida transporten för den avgift på 80 öre milen som tillkom honom enligt kontraktet. Postmästare Carl Gustaf Hellqvist i Sävsjö svarade på poststyrelsens remiss att han ansåg arvodet tillräckligt "för det högst obetydliga besvär stationsföreståndaren har, emedan korrespondensen är högst 7-10 brev per vecka. De flesta korrespondenterna uti Hylletofta socken ha sin post dels på Sävsjö, dels på Vrigstad". Postmästare Hellqvist ansåg också att ersättningen för posttransporten var hög nog. Sjöberg fick inte någon löneförbättring.

Nästa händelse av intresse i dokumenten om Hylletofta dateras den 19 mars 1876. Då anmälde postinspektör Bengt Johan Geijer vid södra distriktets järnvägspostinspektion att det nästan dagligen förekom

förväxlingar mellan de båda poststationerna Hyllstofta och Hylletofta. Den till namnet snarlika poststationen hade inrättats i Skåne den 1 februari 1876. Det blev inte nykomlingen som fick ändra sitt namn utan den redan mer än två år gamla småländska poststationen. Landskansliet i Jönköping föreslog den 12 april 1876 i ett brev till poststyrelsen "att poststationen i bemälda Hylletofta måtte efter den i närheten belägna byn Bjärkaryd tilldelas namnet BJÄRKARYD". Namnändringen genomfördes den 1 juli 1876.

Poststationsföreståndare Sjöberg begärde i december 1876 att postföringen mellan Vrigstad och Bjärkaryd skulle få fullgöras med häst och vagn i stället för till fots, något som poststyrelsen avsåg, sedan postmästare Hellqvist i Sävsjö hade uttalat, att posten utan svårighet kunde bäras på den inte fullt milslånga sträckan.

Den 30 september 1879 blev poststationen i Bjärkaryd indragen. Orsaken var att landskansliet och poststyrelsen vid överläggningar kommit överens om att poststationen mycket väl kunde ersättas med lantbrevbäring i kombination med ett kommunombud. Arrendatorn Axel Thelander i Hylletofta klockaregård antogs till lantbrevbärare med en ersättning av 90 öre per tur, fram och åter. Han skulle även svara för den oavlönade befattningen som kommunombud.

Efter mindre än tre månader hade Thelander tröttnat på sin uppgift i statens tjänst och sade upp sig i ett brev till poststyrelsen den 29 december 1879. Han var dock villig att stå kvar om turersättningen höjdes till kr 1:25. Det gick poststyrelsen inte med på och i stället antogs Carl Felix Sjöberg till lantbrevbärare från den 1 april 1880.

Sockenborna tyckte inte att lantbrevbäringen svarade mot förväntningarna. Värdebrev och postanvisningar på större belopp än fem kronor som under tiden 1874-1879 hade kunnat lösas ut i socknens poststation, föranledde nu resor eller budskickning till Vrigstad. Ryktet gick om att man hade lyckats få tillbaka indragna poststationer på andra håll, t ex i Stengårdshult och Aker. Komminister A J Sjögren i Hylletofta ansåg behovet vara lika stort i sin egen församling och efter en extra kommunalstämma den 16 november 1881 redovisade han behovet i ett brev till poststyrelsen. Där i hette det att kommunen ville förbinda sig att själv avlöna föreståndaren för poststationen om den återinrättades.

Poststyrelsen biföll framställningen och lantbrevbärare Sjöberg antogs till poststationsföreståndare. Han fick dessutom fortsätta att fullgöra lantbrevbäringen som förut två dagar i veckan. Därmed hade poststationen med namnet Bjärkaryd återuppstått från 1882 års ingång.

Med denna förhållandevis ovanliga konstruktion fortsatte organisa-

tionen år efter år. Den 30 december 1890 skrev Carl Felix Sjöberg till poststyrelsen att posttrafiken och därmed hans arbetsbörda hade ökat mycket. Dessutom hade arbetet med Postsparbanken tillkommit år 1884. Därför ansåg han sig inte kunna "sköta Poststationen längre blott såsom nöje". Han anhöll att poststyrelsen skulle bevilja honom 50 kr i årlig lön. Denna gång tillstyrkte postmästare Hellqvist, men poststyrelsen erinrade honom i ett brev den 22 januari 1891 om att Hylletofta kommun hade åtagit sig vid återinrättandet av poststationen att betala kostnaderna för densamma. Om det löftet återtog skulle poststationen dras in.

Den ordinarie kommunalstämman den 23 mars 1891 bekräftade att kommunen inte längre ville avlöna poststationsföreståndaren och väjade till poststyrelsen. Carl F Sjöberg uppgav att han var beredd att stå kvar som poststationsföreståndare till årets utgång. Därefter var indragningshotet akut men ordföranden i socknens kommunalnämnd Carl Gustafsson och komminister J A Norbeck skrev till landshövdingen i Jönköping och påtalade olägenheterna om poststationen skulle ersättas med lantbrevbäring och kommunombud på nytt. Kronofogden P J Östberg ansåg vid den följande remissbehandlingen att socknen skulle vara "fullt betjänad med endast lantbrevbäring, likasom denna kommunikation torde vara nog för den officiella skriftväxlingen".

Det sedvanliga var att landskanslierna rättade sig efter kronofogdarnas uppfattning. Men det blev nu ett undantag från det normala. Ur landskansliets brev till poststyrelsen den 28 juli 1892 hämtas följande:

"Ehuru den officiella skriftväxlingen icke synes kräva stationens bibehållande hemställer Landshövdingeämbetet med avseende å den långa tid, som poststationen i Bjärkaryd funnits samt den vana vid och det behov av poststation som därigenom i orten uppstått att poststationen fortfarande måtte få finnas vid Bjärkaryd".

Denna ovanliga motivering föll i god jord hos poststyrelsen som beslutade att ett nytt kontrakt skulle upprättas med Sjöberg att gälla från den 1 januari 1893 och avse 50 kronor i årsarvode.

Sjöberg efterträddes den 1 januari 1905 av Martin Ewersson. Årsarvodet hade höjts till 100 kronor vid 1902 års ingång. Den 1 augusti 1910 ändrades åter poststationens namn. Bakom detta faktum döljer sig följande utveckling.

Postmästaren i Karlskrona skrev den 5 mars 1910 till postdirektionen i Malmö att det ofta förekom felsändningar på grund av namnlikheten mellan Bjärkaryd och den blekingska förenade post- och järnvägsstationen med namnet Björkeryd. Vid förfrågan uppgav Nätraby-Eringsboda

Järnvägsbolag att det syntes lämpligare att ändra den småländska poststationens namn än den blekingska.

Varken poststationsföreståndaren i Bjärkaryd eller postmästaren i Sävsjö hade något att invända mot att ändra poststationens namn till Pilagården. Det var namnet på den hemmansdel, där poststationen hade varit förlagd "allt sedan den öppnades", som det står i remissyttrandet av postdirektionen i östra distriktet. Poststyrelsen beslöt att ändringen skulle genomföras den 1 augusti 1910.

Den 1 februari 1912 blev handlanden Per August Johansson föreståndare för poststationen med namnet Pilagården. Han var då 43 år och kom att svara för posten i 28 år. Med 1940 års ingång övertog Josef Johansson poststationen. Den drogs in med mars månads utgång 1962, då en effektiv bilåkande lantbrevbärare utan svårighet kunde betjäna även de hushåll som vant sig vid att få postärendena uträttade i handelsbutikerna.

Ljunga poststation (motstående sida) låg i Komstads gästgivaregård, med till det yttre i stort sett oförändrat utseende när denna bild togs i juni 1988.

Ljunga

Poststation 1874-01-01--1879-09-30

Poststyrelsen skrev den 22 december 1873 till postmästaren i Sävsjö att en poststation med namnet Ljunga skulle öppnas den 1 januari 1874 vid Komstads gästgivaregård på postlinjen mellan Sävsjö och Vrigstad. Till föreståndare utsågs fjärdingsmannen J M Isberg med ett årsarvode på 100 kronor. Han antogs också till postförare på den samtidigt öppnade gångpostlinjen mellan Ljunga och Bringetofta, där postföring skulle äga rum två gånger i veckan.

Poststationen med namnet Ljunga blev inte så gammal. Vid överläggningar mellan poststyrelsen och landskansliet i Jönköping kom man överens om att poststationen kunde ersättas med lantbrevbärning liksom grannpoststationen i norr, Bringetofta. Ett kontrakt tecknades med torparen Anders Arvidsson i Bergsbygget om att bli lantbrevbärare på linjen Sävsjö-Bringetofta. Han skulle ta omvägen förbi Ljunga kyrka, varigenom hans färdväg förlängdes med omkring 4 kilometer. Fjärdingsman Isberg blev uppsagd från sina kontrakt både som postförare och som föreståndare för poststationen i Ljunga. Denna drogs in med september månads utgång 1879. Lantbrevbärarens omväg förbi Ljunga kyrka slopades efter en tid och postförhållandena för Ljunga församling blev sämre än i de flesta socknar.

Vid en extra kommunalstämma med Norra Ljunga församling den 11 januari 1894 behandlades postfrågan. Man beslöt då att begära hos poststyrelsen att minst två gånger i veckan få post till Ljunga kyrkoby

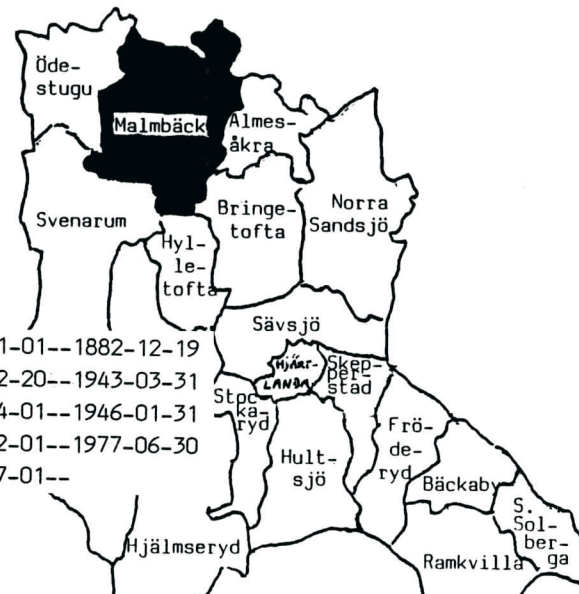
"utan annan kostnad än den att den själv förser sig med ett nederlagsställe, där en väska mottages och avlämnas, samt att byarna Mossaryd och Komstad om möjligt fortfarande få deras post befordrad med lantbrevbäraren till Komstad".

Den 8 februari 1894 daterade komminister J A Lundh ett brev i ärendet till poststyrelsen, undertecknat också av hemmansägaren C G Mejenqvist. I detta redovisades den dåvarande postgången. Lantbrevbäraren gick två gånger i veckan mellan Sävsjö och Bringetofta och lämnade post i Komstad, som visserligen låg inom Ljunga församling men fyra kilometer norr om kyrkbyn. Man kände till att det fanns en postlinje mellan Sävsjö och Vrigstad, som passerade Ljunga kyrkby. Den linjen önskade man utnyttja för befordran av en postväska för socknen, så att man slapp gå till Komstad för att passa lantbrevbäraren där.

Det var i och för sig ett enkelt ärende som avgjordes utan några komplikationer. Ljungaborna fick sin postväska, som utväxlades med postkontoret i Sävsjö. När man läser dokumenten om utvecklingen för postgången inom Ljunga socken blir man närmast förvånad över den ödmjukhet socknens styresmän tycks ha visat för postmyndigheterna. Indragningen av poststationen ägde rum utan protester trots att den ersättande lantbrevbäringslinjen i stort sett bara berörde socknens norra del. Länge nöjde man sig med detta intill man fick den förbättring som en avgiftsbelagd postväska kunde medföra.

Ljunga—Bringetofta.					
(Gångpost.)					
(Från den 15 mars 1870.)					
O. L.	—	11,0		O. L.	3,15
O. L.	12,15	—	0,5	O. L.	—
					2,0

Tidtabellen för postföringen till och från Ljunga innan poststationen blev indragen.

Malmbäck

Lantpoststation	1874-01-01--1882-12-19
Förenad poststation	1882-12-20--1943-03-31
Ej förenad med järnv.	1943-04-01--1946-01-31
Postexpedition	1946-02-01--1977-06-30
(Lokal)postkontor	1977-07-01--

I ett brev den 22 december 1873 från poststyrelsen till postkontoret i Nässjö informerades postmästaren i Nässjö om några nya poststationer som skulle öppnas inom förvaltningsområdet den 1 januari 1874, Almesåkra, Malmbäck och Ödestugu.

I Malmbäck anställdes handlanden N Isackson som föreståndare mot 100 kronor i årsarvode. Posten kom till Malmbäck via en nyöppnad postföringslinje mellan Sandsjö poststation och Ödestugu kyrka. Kontrakt tecknades med A E Wetterhall i Nyholm och J P Lundberg i Elgaryd om transporten av denna post med häst och vagn två gånger i veckan.

Isackson var inte nöjd med sin lön och skrev den 4 december 1875 till poststyrelsen bland annat följande:

"Jag får ödmjukast tillkännagiva, att jag ej kan hava posten i Malmbäck för 100 kronor, då jag skall släppa till lack, ljus, snöre, trycksvärta m m."

Han ville ha 50 kronor mer om året och tillade: "Skulle nämnde begärda påöke mig icke beviljas, anhåller jag om avsked från nämnde befattning".

Tf postmästaren i Nässjö Viktor Fagrell avstyrkte framställningen. Poststyrelsen skrev då till landskansliet och frågade om poststationen skulle kunna dras in. Från landskansliet svarades den 2 februari 1876 "att ifrågavarande poststation i Malmbäck är för brevväxlingen i tjänsteärenden behöflig och torde sålunda, utan avseende å den större eller mindre uppbörd, som av den enskilda korrespondensen uppkommer, böra fortfarande bibehållas".

Färgaren O Hagberg vitsordades som lämplig till befattningen och antogs från den 1 mars 1876 till ny föreståndare mot oförändrat arvode, 100 kronor om året.

Samtidigt pågick på poststyrelsens anmodan i september 1875 över hela landet en undersökning om vilka poststationer som borde dras in med hänsyn till att frimärksförsäljningen var så ringa att den inte ens täckte omkostnaderna för stationen. Resultatet av den undersökningen i vad gäller Nässjö postområde hade Viktor Fagrell redovisat till poststyrelsen redan den 5 februari 1876. Han uppgav att frimärksförsäljningen i Malmbäck hade varit 185 kronor år 1874 och 232 kronor år 1875. Med hänvisning till det dåliga resultatet föreslog han indragning inte bara av poststationen i Malmbäck utan också de lika gamla poststationerna i Almesåkra och Ödestugu. Han tillade att om indragningen inte skulle komma i fråga ville han föreslå "att postföringen med häst och åkdon å linjen Sandsjö-Ödestugu indrages och i stället ersättes med gångpost, såsom varande fullt tillräcklig för denna obetydliga posttransport".

Det blev emellertid ingen ändring för poststationen i Malmbäck. Länsstyrelsen ansåg ju att den behövdes för civilstatens brevväxling.

*Efter föregående affyring har vår
järnväg för tiden gärdag blifvit i hela sin
längd från Halmstad till Nässjö öppnad
för allmän trafik, hvilket vi ansett
oss böra pålunda meddela under hän-
visning till den i förant äfjörande från
Trafikchefexpeditionen ut vår järnväg
tillfända tidtabellen. -
Halmstad den 21 December 1882.*

Å HALMSTAD-JÖNKÖPINGS
JERNVÄGS AKTIE BOLAGS vägnar

E. Malmström

Järnvägen från Halmstad letade sig vidare norrut mot Nässjö. Postbefordringen på delsträckan Halmstad-Värnamo hade börjat den 15 september 1877 och till Lindefors började tågen gå den 3 januari 1880. Den sista sträckan, Lindefors-Nässjö, öppnades för allmän trafik den 20 december 1882 och togs i bruk för postbefordran på juldagen. Den ursprungliga tanken att sträcka järnvägen till Jönköping hade då övergetts till förmån för södra stambanan i Nässjö.

Poststationen i Malmbäck flyttades nu till den nya järnvägsstationen och Fredrik Malcolm Lilliehök blev föreståndare. Han efterträddes 1896 av Johan August Lindberg, senare samma år avlöst av Sven Nilsson Lindström. Därefter har följande järnvägsanställda haft ansvaret för posten i Malmbäck: C A Swahn (1898-1899), Johan Agaton Andersson (1899-1912), Oscar Alfred Kleberg (1912-1916), David Andersson (1916-1932), Tore Fredrik Vilebring (1932-1935), Carl Fredrik Lindgren (1935-1943) och Erik V Ekholmer (1943). Vid skilsmässan från järnvägen den 1 april 1943 blev Signe W Maria Weidolf föreståndare. Hon fick uppleva att poststationen stushöjdes till postexpedition den 1 februari 1946. Linnea Maria Niklasson blev ny chef och efterträddes år 1971 av Bernt Andersson. Befattningen har därefter innehaft av Gunvor Johansson och efter henne blev Anne-Marie Gillström postmästare i Malmbäck. Nära nog 800 hushåll blir betjänade av postkontoret eller av de två lantbrevbärarna som går ut därifrån på linjerna till Barkansjö respektive Svenshult.

Postombudet i Västanå

I ett brev till poststyrelsen den 9 januari 1933 skrev folkskolläraren Gustaf Wiberg i Fallnafors skola och bad att få en stationär lantbrevbärare i Västanå. Där hade allmänheten sedan 1919 fått posten genom en postväska, som skickades med postkupén mellan Malmbäck och Västanå hållplats. De hade själva bekostat väskan och befordran genom kollektiv avgift. Det fanns på 1930-talet tre lantbrevbäringslinjer i Malmbäck men ingen som gick inom rimligt avstånd från Västanå.

Sedan postmästare Ake Geijer i Nässjö och postdirektionen i Linköping tillstyrkt framställningen beslöt poststyrelsen att ett postombud skulle inrättas i Västanå. Det gick mer än fem månader mellan postdirektionens insändande av ärendet och poststyrelsens beslut, men handlingarna avslöjar inte varför det dröjde. Postombudet började sin verksamhet den 1 september 1933. Handlanden Enok Eckerström fick ansvaret med 240 kronor i årsarvode. Datumstämpeln graverades med beteckningen MALMBÄCK POB 1. Postombudet drogs in med oktober månads utgång 1958.

Nydala

Poststation

1874-01-01--1879-09-30 Sävsjö

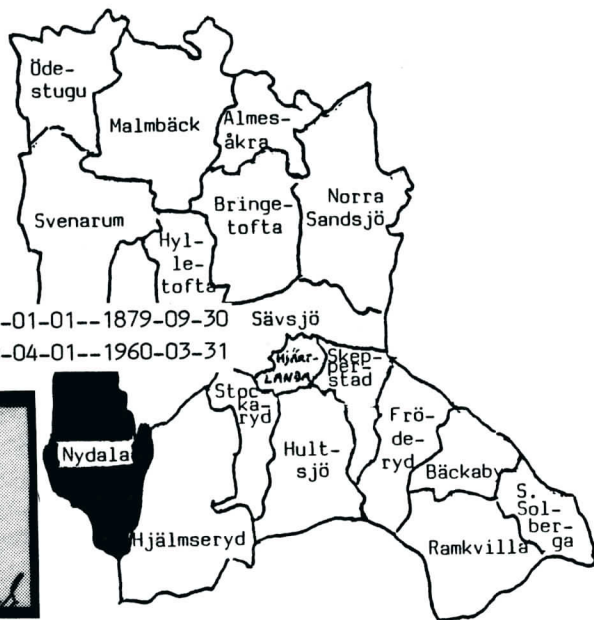
Med namn Nydalakloster 1920-04-01--1960-03-31

Den tredje av de poststationer som öppnades inom förvaltningsområdet för Sävsjö postkontor den 1 januari 1874, förlades till "närheten av Nydala kyrka med förvaltaren A Jensen såsom föreståndare mot årligt arvode av etthundra riksdaler". Citatet är hämtat ur poststyrelsens brev till postmästaren i Sävsjö den 22 december 1873.

Till Nydala blev det gångpost med två turer i veckan från Vrigstad enligt ett avtal med hemmansägaren Sven Magnusson i Nydala. När förvaltare Jensen flyttade från Nydala antogs folkskolläraren J Lindquist till poststationsföreståndare från den 1 juni 1875 med oförändrat arvode. Så värst länge fick han inte vara kvar. Liksom åtskilliga kolleger inom länet blev han nämligen uppsagd till september månads utgång 1879. En lantbrevbäringslinje inrättades på den drygt en mil långa sträckan mellan Vrigstad och Nydala. Hur den nya organisationen skulle fungera planerades vid sammanträden mellan företrädare för poststyrelsen samt landskansliet i Jönköping. Överläggningarnas resultat bekräftades i ett brev från landskansliet till poststyrelsen den 30 december 1878, ur vilket följande citat hämtas:

"Brevbäraren å linjen Vrigstad-Nydala - efter indragning av stationen i Nydala - bör infinna sig hos ombudet, Handlanden C J Lundgren, boende på lägenheten Andreaholm under Nydala gård vid pass 2000 fot från sockenkyrkan samt hos komministern C Granstrand, boende å Hökaberg, beläget nära 1/5 mil från allmänna vägen. Hela väglängden från Vrigstad över Hökaberg till Andreaholm utgör tillsammans 1,4 mil."

Ibland fick postförarna bli lantbrevbärare på i stort sett samma linje som de haft under poststationernas livstid. För att bli lantbrevbärare fordrades en kompetens som inte nödvändigtvis fordrades av den tidens postförare, nämligen skrivkunighet. Detta gjorde att postförare Sven Magnusson skulle möta samma öde som poststationsföreståndare J Lindquist. Detta skapade ett bekymmer som speglas i det brev den sistnämnde skrev till poststyrelsen den 21 mars 1879. Han började sitt brev på följande sätt:

"Som på Kongl.Generalpoststyrelsens föranstaltande den 18 sistlidne mars hållits sammanträde i Vrigstad och då, jämte andra, lantbrevbärning å linjen Vrigstad-Nydala blivit bortauktionerad till den minstbjudande och ersättningen för lantbrevbärningen till följd av många spekulanter blivit ovanligt låg, väntas att poststationen i Nydala kommer att indragas, och jag som poststationsföreståndare och Sven Magnusson som postförare komma att snart bliva uppsagda och entledigade. Sven är häröver mycket ledsen och vill för ingen del lämna postföringen; men han kunde ej komma i åtanke som lantbrevbärare, emedan han ej kan skriva. Han vänder sig därför med anhållan att Kongl. Generalpoststyrelsen täcktes låta postanordningen i Nydala vara som den är och att han fortfarande måtte, som hittills, få föra posten mellan Nydala och Vrigstad".

Detta var en ovanlig form för ansökan om att upphäva ett planerat beslut om indragning av en poststation. Vanligare var det att kommunen gjorde ansökan, ibland med erbjudande att själv bekosta poststationsföreståndarens lön. Men att detta inte förts på tal i detta sammanhang framgår av de sista raderna av Lindquists brev:

"Nydala kommun önskar ock att få behålla poststationen, men som den är fattig, kommer den ej ut med att göra några uppoffringar till postverket, utan måste låta sig nöja med som Generalpoststyrelsen ordnar det."

Att den antagne lantbrevbäraren P Andersson gjort ett underbud när han tävlade med konkurrenter om att få sysslan framgick i maj 1881 då han skrev till poststyrelsen och begärde högre ersättning. Han fick kr 1:28 per tur, "av vilken lön hittills för mig hälften åtgått till skoslitningspenningar". Nu önskade han ha två kronor för varje tur. På särskild förfrågan uppgav han en vecka senare att han sade upp sig då poststyrelsen "ej funnit skäligt öka lönen". Det blev ett nytt auktionsförfarande den 20 juli och torparen Henning Julius Fromansson från Andreaholm blev antagen. Han erbjöd sig att svara för lantbrevbärningen mot 99 öre per tur.

Under årens lopp ändrades lantbrevbäringslinjen något och antalet turer var tre per vecka före sekelskiftet. Posttrafiken i Nydala var inte större än att den kunde klaras även av den tidens mindre effektiva lantbrevbärare. Men tanken på att få poststationen tillbaka närdes. Den fick ett konkret uttryck vid den ordinarie kommunalstämman i Nydala den 6 oktober 1919. Då fick stämmans ordförande i uppdrag att tillsammans med inspektor John Andersson och handlanden Ivar Andersson ingå med en ansökan till poststyrelsen.

Framställningen gjordes två veckor efter att stämman hållits och tillstyrktes av den helt nytillträdde postmästaren Elof Elmquist i Sävsjö. Postdirektören i Linköping lät göra en undersökning av den ekonomiska bärigheten och noterade bland annat följande i sin framställning till poststyrelsen:

"Därest en poststation kommer att inrättas vid Nydala, kan korrespondensen i orten beräknas bli livligare än för närvarande. Portoinkomsten vid en poststation i Nydala och lantbrevbäringen torde därför kunna beräknas uppgå till åtminstone så stort belopp, att Postverkets utgifter för dessa postanordningar komme att täckas. Platsen vid Nydala kyrka lämpar sig utmärkt för en poststation. Handlanden I Andersson i Nydala har förklarat sig hugad att handhava en poststation på platsen mot ersättning av sammanlagt 500 kr för år".

Poststyrelsen beslöt i enlighet med framställningen och från den 1 april 1920 fanns det åter en poststation i Nydala, nu med namnet Nydalakloster. Handlanden Ivar Andersson var dock bara kvar i sex månader och efterträddes den 1 oktober 1920 av Thure Fredrik Gunnar Wickström. Denne avslutade i augusti 1929 abrupt sin tjänstgöring i Posten efter något mindre än nio år. Hemmansägaren Emil Karlsson, sju år äldre än företrädaren, tog då över och blev ordinarie föreståndare med 1930 års ingång. Han blev så mycket äldre i gården och uppnådde 30 tjänsteår, något som kvalificerade honom till att få medaljen för nit och redlighet i rikets tjänst.

Poststationen drogs in med mars månads utgång 1960 och då tillerkändes Emil Karlsson ett sk årligt understöd på 1092 kronor. Några ordnade pensionsförhållanden för avtalsanställd personal fanns då ännu inte. Som stöd för lantbrevbäringen inrättades vid poststationens indragning ett postombud som trots att det var föga anlitat fick vara kvar ända till och med juni 1979. I dess datumstämpel fanns gravyren VRIGSTAD POB 1.

Ramkvilla

Poststation 1874-01-01--1971-05-31

Det längre avståndet till Jönköping, ibland i förening med vägnätets sträckning, bidrar till att invånare i sydöstra delarna av Jönköpings län sedan länge dragits till Växjö för bl a handel. Detta har också påverkat Postens kommunikationer och flera poststationer i Jönköpings län har tidvis lytt under postmästaren i Växjö eller tillhört dennes inspektionsområde.

En sådan poststation var den i Ramkvilla, som dock vid tiden för tillkomsten fördes till Sävsjö postområde. Med 1874 års ingång inrättades en gångpostlinje mellan den då tio år gamla poststationen i Årset och Västra Solberga genom Bäckaby och Ramkvilla socknar. De tre sistnämnda socknarna fick nu var sin egen poststation.

I Ramkvilla antogs handlanden L G Leander till poststationsföreståndare mot 100 kronor i årsarvode. Till hjälp i sin affär hade han bokhållaren Johannes Henrik Håkansson och i ett brev till poststyrelsen föreslog han denne till efterträdare, när han själv i mars 1875 skulle flytta från orten. Detta fick postmästare Carl Gustaf Hellqvist i Sävsjö veta ryktesvägen och skyndade sig att föreslå en annan kandidat, fru Ebba Reuterswärd. Han tillade:

"Som J H Håkansson ej själv skrivit sin ansökan, vilket L G Leander antagligen gjort, och Håkansson för övrigt är för postexpeditionen obekant kan han ej föreslås till poststationsföreståndare".

Postmästare Hellqvist fick ändå finna sig i att Håkansson blev den nye föreståndaren. På den tiden var en gift kvinna omyndig och kunde för den skull inte få en statlig anställning.

År 1887 blev Ulla Håkansson föreståndare och arbetade som sådan i nära 46 år. Hon var syster till Henrik och deras far var skolläraren Håkan Håkansson. Efter Ullas död år 1933 tillträdde Elisabet Nord under en kort period, följd av Torid Svensson-Ekelund.

Ytterligare två föreståndare, Hilding Ax och Walle Viktorin, hann få förtroendet att sköta posten i Ramkvilla innan den ersattes med lantbrevbäring från Korsberga den 1 juni 1971.

Under uppbyggnadsskedet för lantbrevbäring, som introducerades i Jönköpings län i stort sett under loppet av år 1879, inträffade ofta episoder som speglar kontroverser mellan postverket och människor som arbetade på beting. En lång lantbrevbäringslinje inrättades från Lannaskede över Årset och Ramkvilla till Västra Solberga, för vilken kontrakt tecknades med hemmansägaren Johannes Jonasson i Tröskillatorp i Ramkvilla socken. Postmästare Janne Lagerström gjorde under år 1880 åtskilliga inspektionsfärder på lantbrevbäringslinjer i såväl Kronobergs som Jönköpings län. Man spårar resultatet av de färderna i handlingar, som ställde till förtret för många av de kontraktsbundna.

Här låg poststationen i Ramkvilla under Ulla Håkanssons tid som föreståndare. (Foto i juni 1988 av Erik Lindgren)

Om Johannes Jonasson i Tröskillatorp skrev Janne Lagerström den 6 oktober 1880 till poststyrelsen att han "i strid mot det med honom avslutade kontrakt, icke själv ombesörjt brevbäringen, utan hade den å olika delar av linjen verkställt av tre särskilda personer, samt att postmästaren fördenskull avstängt bemålde Jonasson från tjänstgöring och vidtalat två andra personer att tills vidare ombesörja samma lantbrevbäring".

Utredningen visade att Jonassons åtgärd "skett med postexpeditionens i Sävsjö vetskap och medgivande". Poststyrelsen hade därför "förehållit postexpeditionen att genom berörda medgivande hava överträtt sin befogenhet, ävensom åt densamma uppdragit att förstärka Jonasson att det ålegat honom att själv fullgöra lantbrevbäringen".

Den stränge och mycket reglementsbundne Janne Lagerström torde ha funnit denna "åthutning" åt kollegan i Sävsjö vara på sin plats, men han torde ha blivit besviken över fortsättningen av poststyrelsens brev. Det innehöll nämligen uppgiften att styrelsen "icke funnit vad sålunda förekommit utgöra fullgiltig anledning att skilja Jonasson från sitt innehavande kontrakt utan medgivit att han måtte i utövning av brevbäringsbestyret åter inträda".

En av postmästare Lagerström samtidigt föreslagen organisationsändring av lantbrevbäringen på den långa linjen lämnade poststyrelsen utan åtgärd.

147.							
Lannaskede—Vestra Solberga.							
(Från den 2 april 1885.)							
M. Th.	—	11,0		Lannaskede poststation (Broby gästgård)	T. F.	4,15	—
M. Th.	12,15	12,45	0,8	Årsets poststation	T. F.	2,30	3,0
M. Th.	2,45	2,45	0,8	Bäckaby	T. F.	12,30	12,30
M. Th.	4,45	5,15	0,8	Ramkvilla poststation	T. F.	10,0	10,30
M. Th.	7,15	—	0,8	Vestra Solberga kyrka	T. F.	—	8,0
			3,2	Mellan Lannaskede och Årset befordras posten med häst och äkdon samt mellan Årset och Vestra Solberga genom lantbrevbärare.			

Postföringslinjen från Lannaskede till Vestra Solberga ändrades till lantbrevbäring i samband med indragning av poststationerna i Bäckaby och Vestra Solberga.

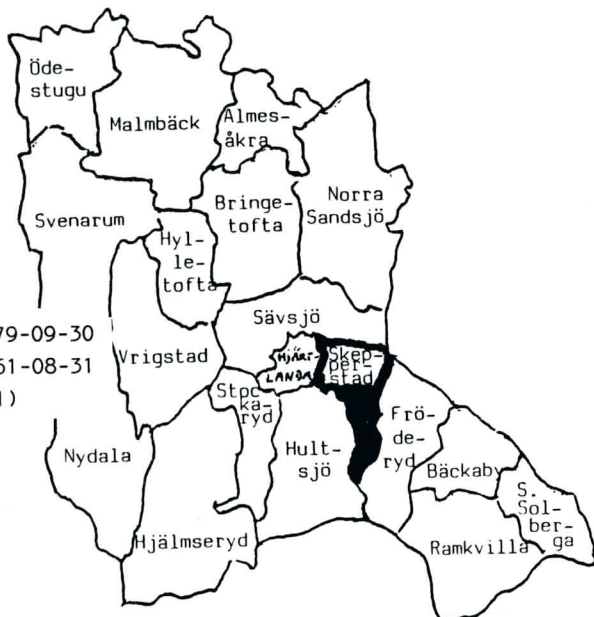

Skepperstad

Poststation 1874-01-01--1879-09-30

Postombud 1938-12-01--1961-08-31

(Stämpelgravyr SÄVSJÖ POB 1)

I ett brev från poststyrelsen den 22 december 1873 informerades postmästaren i Sävsjö om att poststationer skulle inrättas i Skepperstad, Lannaskede och Näsby samtidigt som postverket övertog ansvaret för kronobrevbäringen med följande års ingång.

I Skepperstad utsågs hemmansägaren Gustaf Samuelsson till poststationsföreståndare med 75 kronor i årsersättning. Samtliga tre poststationer låg utmed den redan tidigare inrättade postföringslinjen mellan Sävsjö och Mälilla. Deras tillkomst krävde sålunda inte att några särskilda postgångar inrättades.

När det blev känt att underhandlingar pågick 1877-1878 mellan länsstyrelsen och postverket angående hur den av riksdagen beslutade lantbrevbäringen skulle organiseras, befarade man att nymodigheten skulle gå ut även över Skepperstad. På socknemännens vägnar skrev därför Carl Johansson den 1 februari 1878 till poststyrelsen och begärde att poststationen skulle få vara kvar "emedan det annars bliver en stor åsaknad för kommunen i anseende till såväl brev som tidningars fortskaffande". Kommunen förklarade sig villig att bidra till Gustaf Samuelssons lön med 25 kronor.

Rutinmässigt pågick samtidigt uttagning av lämpliga kandidater till lantbrevbäringen och även Skepperstads kommun måste lämna uppgift i detta avseende. Den 30 mars 1878 skrev man sålunda till poststyrelsen med anledning av erhållen uppgift att en lantbrevbäringslinje skulle inrättas från Stockaryd över Hultsjö till Skepperstad. Kommunalstämman

hade tidigare föreslagit Johan Pihl till lantbrevbärare, men då han tjänstgjorde som grenadjär, föreslogs nu torparen Anders Pettersson under Skärsjö Säteri till samma uppgift. Hoppet att få behålla poststationen var redan uppgivet och Gustaf Samuelsson hade anmälts som det blivande kommunombudet, oavlönat av postverket.

Omorganisationen trädde i kraft med oktober månads ingång 1879. Då var Johan Pihl inte i militärtjänst och det blev han som fick skriva under ett kontrakt om lantbrevbäring på den drygt två mil långa linjen. Det gav honom kr 1:65 per tur.

Önskemål framställdes efter kommunalstämmor den 14 december 1910 och den 18 april 1915 om att få poststationen i Skepperstad återinrättad. Försöket 1910 gjordes samtidigt som Hultsjö församling begärde att få en poststation i Kättorp. Det var grannförsamlingen som drog det längsta strået, sedan postmästare Gustaf Rudell i Sävsjö bl a uttalat, att någon poststation inte behövdes i Skepperstad. Dess norra sockendel hade nämligen sin post på Hultagårds station och dess södra del skulle kunna utnyttja den planerade poststationen vid Kättorp.

Vid kommunalstämman den 25 oktober 1920 var frågan åter uppe. At riksdagsmannen Oskar Carlström och handlanden Hugo Lundgren uppdrogs att göra ansökan hos poststyrelsen om en poststation. Deras brev daterades den 18 november 1920 och tryckte särskilt på att brevning bara ägde rum tre dagar i veckan. Som ett exempel anfördes att Carlström fått ett brev med begäran om att hålla ett föredrag i Vetlanda en tisdag kl 11 på förmiddagen. "Brevet avsändes från Vetlanda på lördagsmorgonen veckan före. Kl 13 på tisdagen ankom det - samma dag föredraget på förmiddagen skulle ha hållits".

Ansökan avslutades med en hemställan om att en poststation skulle inrättas i Skepperstads kyrkby från och med 1921 samt att postutdelningen på linjen Hultagård-Skepperstad skulle utökas till fyra dagar i veckan.

Postmästaren i Sävsjö ställde sig inte helt avvisande till förslaget med hänsyn till att Skepperstads kommun erbjudit sig att själv hålla lokal och avlöna föreståndaren för en poststation. Postdirektionen ansåg det dock inte lämpligt att "inrätta poststation i Skepperstad, som ligger endast 5 km från en var av poststationerna i Hultagård och Hultsjö".

Postdirektionen ansåg inte heller att lantbrevbäringen behövde utökas till fyra turer men poststyrelsen beslöt den 2 april 1921 att öka turantalet till fyra och lämna framställningen om poststationens återinrättande utan åtgärd.

Svenarum

Poststation 1874-01-01--1879-09-30

Bland de många nya postlinjer som inrättades i januari 1874 när postverket övertog ansvaret för kronobrevbäringen fanns en mellan Vrigstad och Svenarums kyrka. Hemmansägaren Bengt Otto Andersson i Svenarum fick ett kontrakt med poststyrelsen om att skjutsa posten.

För den samtidigt inrättade poststationen i Svenarum utsågs handlanden Carl Svahnström till föreståndare mot 100 kronor i årsarvode. I mars 1878 lät han höra av sig till poststyrelsen i ett tre foliosidor långt brev. Han hade i sin egenskap av ordförande i såväl kommunalstämman som kommunalnämnden fått ett mindre behagligt brev från landskansliet i Jönköping. Brevet gick ut på att hans poststation skulle dras in och att en lantbrevbäringslinje skulle inrättas på den omkring två mil långa sträckan från Vrigstad.

Ur Carl Svahnströms brev hämtas följande utdrag:

"Detta var ett hårt slag för vår kommun, varför jag vågar å Svenarums kommuns vägnar i all ödmjukhet anhålla att Kungl. Generalpoststyrelsen täcktes i nåder bevilja oss att poststationen i Svenarum måtte få tills vidare bibehållas och det på följande grunder.

Som järnvägslinjen Halmstad-Nässjö kommer att dragas igenom Svenarum socken och station inom socknen troligen inom ett år är färdig, då poststationen här ändå kommer att indragas, och under detta år då järnvägen skall byggas kommer korrespondensen i hög grad att förökas, för övrigt äger kommunen vitt omfång i bruk, industri och rörelse, vilka i hög grad lida genom den ringa säkerhet lantbrevbäringen erbjuder för högre värdeförsändelser, helst som avståndet till fast poststation är 1,8 mil."

Sedan Svahnström också framhållit att det redan var stor trafik vid Svenarums poststation och dessutom föreslagit nedsättning till 80 öre milen av postförarens ersättning tog han till rätvisesympunkter:

"Orsaken varför jag i ödmjukhet vågar hemställa denna begäran grundar sig för övrigt därpå, att Malmbäck och Ödestugu poststationer fått behållas som i allo äro långt underlägsna Svenarums poststation i vad post beträffar, såvida sanningsenliga uppgifter äro ingångna, vilket jag så väl har reda på såsom varande våra nästgränsande socknar."

Vid föredragning den 15 mars 1878 lät poststyrelsen påteckna brevet att det "skulle ånyo till prövning förekomma i sammanhang med lantbrevbärings anordnande inom Jönköpings län".

Oberoende av det brevet arbetade landskansliet fram sitt förslag, baserat på överläggningar med poststyrelsen. I sin långa sammanställning till poststyrelsen i ett brev den 30 december 1878 vidhöll kansliet sålunda att en lantbrevbärare från Vrigstad skulle ersätta poststationen i Svenarum i kombination med ett av posten oavlönat kommunombud. Lantbrevbäraren skulle enligt förslaget avlämna post "inom Svenarums socken hos komministern därstädes, boende invid kyrkan några stenkast på sidan om allmänna vägen, och hos kommunens ombud, nuvarande stationsföreståndaren C Svahnström, likaledes boende i närheten av kyrkan."

Kontrollören Petter Rothman vid postkontoret i Jönköping fick uppdraget "att på lämpligt sätt söka anskaffa för lantbrevbärings utgörande skrivkunnige, välfrejdade och i övrigt lämplige manspersoner och med dem, ävensom ombesörjandet av postföring med gående bud mot lägsta ersättning som kan betingas och som bestämmes i ett för allt för var tur fram och åter, upprätta förslagskontrakt att på Kungl. Styrelsens prövning och godkännande bliva beroende".

I ett brev till poststyrelsen den 5 maj 1879 från postmästare P Chr Billing i Jönköping redovisade denne resultatet av Rothmans mission. Ett förslagskontrakt hade tecknats med Anders Pedro Andersson i Svenarum om att fullgöra lantbrevbärning mellan Vrigstad och Svenarum för kr 1:95 per tur fram och åter. Det godkändes och började tillämpas med oktober månads ingång 1879, då poststationen drogs in.

Den av Carl Svahnström tidigare aviserade omorganisationen i anslutning till att järnvägen från Halmstad växte vidare mot Nässjö blev snart nog aktuell. Lantbrevbärare Anders Pedro Andersson blev nu tillfrågad om och för vilket pris han var hågad att låta lantbrevbäringen gå mellan Lindefors och Svenarum i stället för mellan Vrigstad och Svenarum. Han svarade att han var beredd att fullgöra uppdraget för en krona per gång, d v s två kronor i veckan.

Den 1 mars 1880 inrättades den förenade post- och järnvägsstationen i Lindefors och Anders Pedro började sitt arbete enligt det nya kontraktet. Men redan den 26 maj 1880 skrev han till postinspektionen i Malmö att han ämnade resa till Växjö för att gå igenom ett seminarium och därför begärde avsked från den 1 september 1880. I ett brev en dag senare skrev han att han i sitt ställe ville förorda sin borgesman "Bengt Otto Andersson, som är van vid lantbrevbäring och kan sköta densamma". Denne skulle fullgöra lantbrevbäringen mot samma betalning, en krona per tur. Men en konkurrent dök upp genom att Johannes Magnusson i ett brev den 5 juni 1880 erbjöd sig att göra jobbet för 75 öre per tur. Poststationsföreståndare Wilhelm Montelin i Lindefors förordade Johannes Magnusson. Poststyrelsen antog på postinspektionens förslag det lägre anbudet, och Bengt Otto Andersson, som varit socknens förste postförare blev utslagen.

Hook—Svenarum.						
O. L.	—	5,30	Hooks poststation Morarp Granofors' såg Hooks spikbruk..... Svenarum	O. L.	3,30	—
O. L.	7,0	—		O. L.	—	2,0

När järnvägen mellan Halmstad och Nässjö fullbordades blev namnet för den tidigare poststationen Lindefors ändrat till Hook. Lantbrevbäringen till Svenarum fullgjordes fortfarande med två turer i veckan på tider som framgår av tabellen. Med svart inringad uppgift avser tid mellan kl 18 och 06.

Södra Solberga kyrka och församlingshem. (Till nästa sida; foto av Erik Lindgren juni 1988).

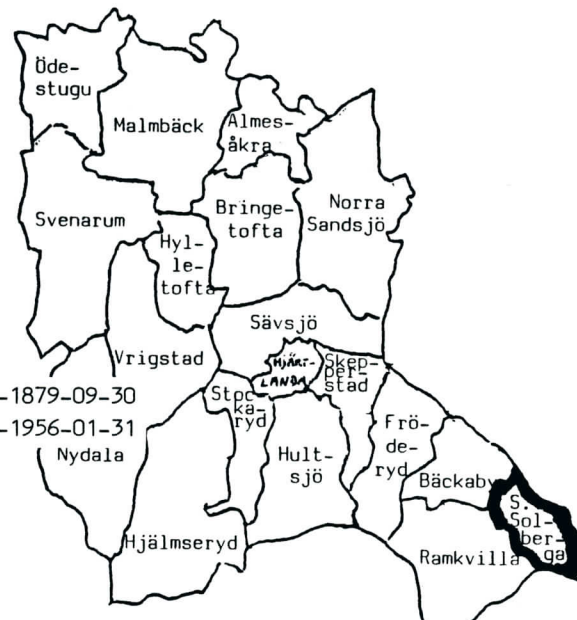

Södra Solberga

Poststation med namn

Westra Solberga 1874-01-01--1879-09-30

med namn Kyrkotorp 1900-04-01--1956-01-31

Strax norr om gränsen mellan Jönköpings och Kronobergs län och rätt nära Lindshammar ligger S.Solberga kyrka. Därintill fick man i januari 1874 en poststation med namnet WESTRA SOLBERGA. Komminister G Colliander blev föreståndare men degraderades till ett oavlönat kommunombud när poststationen ersattes med lantbrevbäring den 1 oktober 1879 med två veckoturer.

Den tidens lantbrevbäring var föga effektiv och invånarna i Södra Solberga socken saknade sin poststation. Några försök gjordes också att få den åter. I officiella handlingar speglas ett riktigt krafttag vid den ordinarie kommunalstämman den 29 mars 1897. Nämndemannen J P Jonsson i Simonsryd och kommunalstämmans ordförande Gustaf Ek i Kulla utsågs att framföra önskemålen till poststyrelsen.

Under mellantiden hade Mathilda Wallander blivit Postens kommunombud i stället för komministern. Hon tog efter stämman upp statistik och kunde i en bilaga till den blivande framställningen intyga att hon under april-november 1897 hade förmedlat 1 214 ankommande och 636 avgående brev till socknens invånare utöver dem som lantbrevbäraren delat ut eller tagit emot.

Den till synes väl underbyggda framställningen gick ut på att lantbrevbäringen mellan Ramkvilla och Södra Solberga skulle upphöra och en poststation inrättas med socknens namn. Tidtabellen för lantbrevbäringen var sådan att ämbets- och tjänstemän hade stora svårigheter att i tid sända in sina uppgifter till respektive myndigheter.

Framställningen undertecknades den 30 december 1897 och förordades på det varmaste i ett följebrev den 4 januari 1898 av kyrkoherde A Linnér i Österkorsberga. Komminister Joh. Lindwall i Södra Solberga kompletterade med ett separat brev den 27 januari 1898, vari han framhöll olägenheterna med att den poststation han måste anlita, var en hel mil avlägsen.

Poststationsföreståndare Ulla Håkansson i Ramkvilla tyckte att "det torde nog ha sina skäl för att S. Solberga skulle få egen poststation". Hon kunde dock ej dela petitionärernas uppfattning om att arbetet vid hennes poststation skulle minska så mycket vid den nya poststationens eventuella tillkomst att en lönesänkning vore motiverad i Ramkvilla.

Postmästare Axel Carlander i Vetlanda ansåg att rörelsen i Södra Solberga var "så obetydlig, att ej något verkligt behov av en poststation därstädes kunde göra sig gällande". Han anslöt sig däremot till tanken på en ändrad tidtabell för lantbrevbäringen och postföringen på linjen Landsbro-Arset-Ramkvilla-Södra Solberga, "varigenom berörda olägenheter huvudsakligen skulle bli avhjälpta och en dylik förändring varda till gagn icke allenast för Södra Solberga utan för alla de kommuner, vars post befordras å denna linje".

Detta försök att få åter poststationen i Södra Solberga stannade med poststyrelsens beslut den 13 maj 1898 att ändra tidtabellen för postföringen. Något gehör för en poststation fick man inte. Drygt två år senare fick socknen ändå en poststation, nu utan konservering av socknens namn i postadressen.

Om den nyinförda postgången ville man värna, men en viss ändring var önskvärd. Det kom till synes vid kommunalstämman den 28 maj 1899. Den resulterade bland annat i att nämndemannen J P Jonsson i Simonsryd och komunalstämmans ordförande Gustaf Ek i Kulla fick uppdraget att redovisa de framkomna önskemålen till poststyrelsen. Detta gjorde de i ett brev dagen efter stämman. Frågan diskuterades vid stämmor i grannsocknarna under sommaren och den 2 juli hölls en extra stämma i Södra Solberga. Det var en framställning från J A Rydeberg i Stora Götetorp som föranledde både denna och flera andra stämmor. Rydeberg ville bland annat ha ändrad postgång på ett sätt som inte minst tillfredsställde behovet i Södra Solberga.

Stämman hade bland annat att ta ställning till frågan om kommunalt bidrag till kostnaderna för en eventuellt återinrättad poststation i socknen. Någon garanti för sådant bidrag visade sig emellertid inte behövlig, eftersom organisten August Wallander erbjöd sig att

förestå en poststation mot ett så lågt arvode som 50 kronor per år och C A Petersson i Erikstorp tillkännagav att han för 75 kronor om året kunde befordra posten två gånger i veckan mellan Södra Solberga och Österkorsberga. Det sammanlagda beloppet låg inom ramen för den merkostnad som postverket var berett att ta på sig.

Med anledning af från den postmästaren i
Vetlanda ankommen skrifvelse får vi härmed
medela följande;
För den härdlike Herr Organist A. Wallander
i följd af hög ålder y' sjukt skulle intills
slutet af 1905 förestå poststationen i Erikstorp,
då får vi härmed garantera för, att i härdlike
af förfall för Herr Wallander, — vi anställa
(eller förordningen) anvisan lämplig person
som intills nysnärde års slut förestår ifrå
gavarande poststation i Erikstorp i mellanände
socknen, mot ett arvode af femtio kr för år räskrat,
För de i förbigående nämna att hans datter
Mathilda Wallander dertill är härdlike lämplig
och detta hållet som hon nu under många år
fö ett behörande sätt mataget och utbetalt
förordningen med lantbrevbäring ankommande
fäst.

Wilket härmed förskickas af Simonsryd och
Kulla, i Södra Solberga socken den 20. Oktob.
1899

J. P. Jonsson
Nämndeman och ordf. i den st.
i Södra Solberga

Gustaf Ek
Kommunalordförare

Stämmoprotokollet har också en anteckning om församlingens önskan att "poststationens namn måtte för att förekomma förväxling bestämmas till Kyrkotorp (eller om hinder härför möter till Solberga stom) och detta av orsak då redan poststation finns med namnet Solberga".

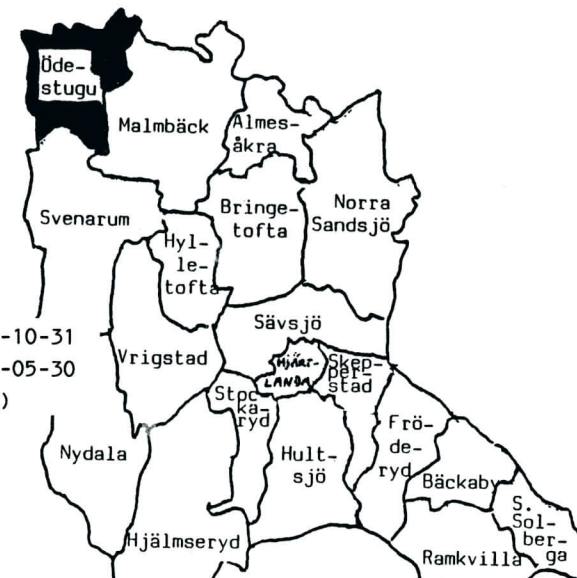
I sitt fyra foliosidor långa yttrande över förslagen till ändrad postgång med mera tillstyrkte postmästare Axel Carlander i Vetlanda den 26 juli 1899 framställningen om en poststation, benämnd Kyrkotorp. Som skäl framhöll han "att inkomsten för avsatta frankotecken vid en poststation därstädes antagligen ej kommer att understiga 200 kronor per år".

Postinspektionen i östra distriktet redovisade det digra ärendet till poststyrelsen den 17 oktober 1899. Dessförinnan hade kontrollör Teodor Holm efter studier på platsen i samband med inspektion av poststationerna i Arset och Ramkvilla redovisat fördelar och nackdelar med de föreslagna ändringarna.

Teodor Holm är för sentida posttjänstemän känd som en mycket framstående posthistoriker, troligen oslagbar i fråga om nit och osjälviskhet när det gäller forskning och nedteckning av gjorda rön. Postinspektionen i östra distriktet hade vid denna period sitt säte i Stockholm, och det var då som Teodor Holm började använda sin fritid till att forska i riksarkivet och poststyrelsens akter.

Låt oss återvända till ärendet om posten i Södra Solberga. Poststyrelsen följde postinspektionens framställning, baserad på Teodor Holms promemoria och Axel Carlanders brev. Detta innebar bland annat att en poststation med namnet Kyrkotorp inrättades den 1 april 1900. August Wallander var då 81 år gammal och blev kvar som föreståndare till och med 1901. Då tog folkskollärare Johan Berggren över och den 1 juli 1903 blev det åter skifte genom att hemmansägaren Johan Alfred Petersson blev föreståndare. Poststationen flyttades då från sockenstugan till Källeryd. Dessförinnan hade den under knappt två månaders vikariat för kommunalstämmans ordförande J P Jonsson varit förlagd till Simonsryd.

År 1932 blev handlanden Gottfrid Johansson föreståndare och fick efter 24 år uppleva att poststationen drogs in och ersattes med effektiv lantbrevbäring.

Ödestugu

Poststation 1874-01-01--1952-10-31

Postombud 1952-11-01--1970-05-30

(Stämpelgravyr TENHULT POB 1)

Mellan Sandsjö poststation vid södra stambanan och Ödestugu kyrka inrättades i januari 1874 en kärrpostlinje. För postbefordran på denna tecknades kontrakt med A E Wetterhall i Nyholm och J P Lundberg i Elgaryd.

Vid linjens ändpunkt i Ödestugu inrättades samtidigt en poststation med hemmansägaren och fjärdingsmannen C Sundberg som föreståndare. Han fick 100 kronor i årsarvode och poststationen var belägen vid hans arrendegård.

I september 1874 skrev kapten A Hebbe, underlöjtnant Edward Hebbe och komminister C G V Prinzell till poststyrelsen för att påtala att poststationen blivit felplacerad. De uppgav sig förstå att fjärdingsmannens bostad varit avgörande för poststationens belägenhet, men den låg avsidet och var dessutom inte betjänad av en tillräckligt kvalificerad föreståndare. De sockenbor som hade "något vidsträcktare och viktigare affärer eller ämbetskorrespondens, som fordra skyndsamhet, ha blivit nödsakade att fortfarande ha sin post dels på Tenhult och dels i Jönköping". Petitionärerna vände sig också mot att Ödestugu poststation var underordnad postmästaren i Nässjö i stället för postmästaren i Jönköping och begärde ändring av denna organisation.

Poststyrelsen skrev i ärendet till landskansliet som lät kronolänsmannen O F Ekwall i Nyholm uttala sig. Denne mätte upp avståndet mellan poststationen och kyrkan till 1 500 fot och framhöll att kyrkan låg i kanten och poststationen i mitten av Ödestugu kyrkby. På landskansliets hemställan lämnade poststyrelsen brevet angående poststationens förflyttning utan åtgärd.

Flyttningen blev ändå aktuell efter drygt ett år. Poststationen flyttades enligt ett kontrakt i februari 1876 till sockenstugan, där skolläraren Johan August Holmdahl bodde. Han övertog chefskapet mot oförändrat årsarvode. Det var med knapp nöd poststationen räddades åt eftervärlden i det sammanhanget. Tf postmästare Viktor Fagrell i Nässjö hade nämligen i ett brev till poststyrelsen den 5 februari 1876 föreslagit dess indragning. Under 1874 hade frimärken blott sålts för 120 kronor och under 1875 för 117 kronor i Ödestugu poststation. Den förhållandevis låga omsättningen kunde delvis ha berott på att poststationen under de två första åren legat litet avsides för många. Poststyrelsen lät den vara kvar på sin nya plats i sockenstugan och den överlevde till och med den stora omorganisationen 1879 då lantbrevbäring infördes och resulterade i ett stort poststationsras inom Jönköpings län.

När järnvägen mellan Halmstad och Nässjö byggdes vidare till Lindefors år 1880, ändrades postföringen så att posten till Ödestugu kom via linjen Lindefors-Tenhult. På sträckan mellan Tenhult och Ödestugu blev kyrkväktaren J Westberg i Berghem postförare vid den justering av postgången som gjordes i november 1882, när även den sista delsträckan mellan Lindefors och Nässjö skulle öppnas för allmän trafik. Han fick kr 1:20 för var färd fram och åter men begärde i juni 1884 att få ersättningen höjd till kr 1:44.

Kronofjärdingsmannen Arvid Isaksson i Ödestugu Norregård erbjöd sig då att köra posten för den lägre ersättningen under villkor att han samtidigt med posten fick ta med resande och fraktgodis mellan Tenhult och Ödestugu. När Westberg blev medveten om detta, skyndade han sig att återkalla den uppsägning som han gjort av sitt kontrakt. På postinspektionens förslag fick Arvid Isaksson ändå det nya kontraktet, som till skillnad från Westbergs tidigare kontrakt avsåg befordran med häst och vagn.

Ingrid Säll blev den sista poststationsföreståndaren i Ödestugu. På poststationens sista dag fick hon en hyllningsadress och blommor från hushållen. På bilden, utlånad av Ödestugu hembygdsförening, avtackas hon av pastor Thor Bernving och Karl-Uno Arwidsson (till vänster)

Det tidigare önskemålet om ändrad tillhörighet för poststationen hade nu realiserats och Ödestugu tillförts Jönköpings postområde. Vid postmästare Johan Albert Olssons inspektion i december 1900 fann denne att den då mer än 70 år gamle poststationsföreståndaren var mindre lämplig att sköta postärendena. På postmästarens förslag antogs nu dottern Elsa Holmdahl till föreståndare. Hon var född 1863 och var kvar som postchef i Ödestugu till och med juni 1938. Hon efterträddes av Valborg Johansson. I oktober 1944 tog Ingrid Svensson över.

Poststationen drogs in den 31 oktober 1952. Det blev lantbrevbäring i kombination med ett postombud, i vars datumstämpel fanns gravyren TENHULT POB 1. Rune Josefsson började som lantbrevbärare på den nyorganiserade linjen och efterträddes 1954 av Sven Johansson. Med ökad lantbrevbärarservice kunde postombudet avvecklas den 1 juni 1970.

Tidigt indragningshot

Ett hot mot poststationen i Ödestugu uppstod under 1901, då frågan om dess fortsatta existens blev ordentligt blött och stött. Upprinnelsen var ett brev den 16 augusti 1901 till poststyrelsen från postföraren Johan Lindvall i Djorarp. Han hade i ett kontrakt i december året innan förbundit sig att mot en ersättning av kr 1:20 för varje tur forsla post tre gånger i veckan mellan Ödestugu och Tenhult fram och åter. Nu ville han att kontraktet skulle upphöra att gälla med 1901 års utgång. Han ansåg att transporten åsamkade honom "betydlig förlust" och skrev bl a följande:

"Enligt i orten gällande arbetspris betingar en till postens förande duglig person minst 1 kr och 50 öre per gång och den obetydliga skjuts och frakt som kan erhållas förslår på långt när icke att ersätta kostnaderna för häst och åkdon".

Lindvall erbjöd sig att fortsätta sitt åtagande om skjutsersättningen höjdes till två kronor per tur. Poststyrelsen meddelade postinspektionen i östra distriktet att Lindvalls anbud ansågs "åtminstone för närvarande icke förtjäna avseende" och begärde åtgärder för att förbereda avslutande av ett nytt kontrakt. Detta innebar i praktiken att åtagandet ställdes öppet för anbud genom pålysning i kyrkan. Men det visade sig att bara ett anbud kom in, nämligen från Johan Lindvall. Någon konkurrent hade inte visat sig. Postinspektionen framhöll emellertid i sitt svar till poststyrelsen att frimärksförsäljningen i Ödestugu hade sjunkit från 350 kronor under 1899 till 237 kronor under 1900. En enkel addition visade att posttransporten

enligt det givna anbudet tillsammans med poststationsföreståndarens årsarvode kom att uppgå till 412 kronor per år, "vadan bibehållandet av den nuvarande postföringsordningen inom Ödestugu socken torde komma att åsamka Postverket en årlig förlust av åtminstone 175 kronor".

Mot den bakgrunden undersökte postinspektionen om man utan olägenhet kunde dra in poststationen i Ödestugu samt postföringen på linjen Tenhult-Ödestugu och i stället inrätta lantbrevbäring tre gånger i veckan mellan Tenhult och Ödestugu. Av utredningen framgick bland annat att postmästaren i Jönköping tillstyrkte en sådan ändring, medan kronofogden och församlingens komminister hemställde att den dåvarande organisationen skulle få vara kvar. I avvaktan på en lösning av frågan beviljade poststyrelsen Johan Lindvall den begärda turersättningen.

Det blev nu en långbank av ärendet som inte slutbehandlades förrän i januari 1903. Det infekterades av att komminister Arvid Andersson uttalade sig i ett brev till postinspektionen den 28 oktober 1901 på ett sätt som sårade poststationsföreståndaren:

"Dessutom är jag övertygad att om poststationen komme i en annans hand, i en ordentlig och tillmötesgående persons hand, allmänheten skulle mera använda sig av densamma, och att frankoomsättningen skulle bli så stor, att Postverket ej åtminstone skulle behöva lida förlust. Med anledning härav vågar jag vördsamt hemställa, att Inspektionen ville föreslå att Ödestugu kommun tills vidare får behålla sin poststation och för att Postverkets utgifter för poststationen må bli de minsta möjliga föreståndareplatsen förklaras till ansökan ledig genom tillkännagivande i sockenkyrkan samtidigt med ny kungörelse om anbud på postskjutsen 3 gånger i veckan fram och åter mellan Ödestugu och Tenhult".

Postmästare Johan Albert Olsson i Jönköping tog kontakt med komminister Andersson och informerade denne om hur en lantbrevbärare fungerade. Därmed blev Andersson mera positivt inställd till att ersätta poststationen med lantbrevbäring, men han ansåg ändå i ett brev till postinspektionen den 22 april 1902 att status quo skulle vara bäst för kommunen. Postmästare Olsson vidhöll i ett brev den 5 maj 1902 till postinspektören sin uppfattning att lantbrevbäring borde inrättas "i utbyte mot poststation och kärrpost".

I handlingarna fanns nu ett angrepp av komminister Andersson mot poststationsföreståndare Elsa Holmdahl. Det var naturligt att hon reagerade mot beskyllningarna om att inte vara vare sig ordentlig eller tillmötesgående. Den reaktionen satte hon på pränt den 18 november 1902 i ett fyra foliosidor långt brev till postinspektionen i östra distriktet. Med fyra bilagor i form av skrivelser från nöjda

kunder bemötte hon först beskyllningen om dålig skötsel av poststationen. Därefter skrev hon bl a följande:

"Herr Komminister Anderssons tro att arvodet för såväl poststationen som skjutsen skall nedgå, om entreprenad å bådadera utlyses i sockenkyrkan 4 söndagar å rad, vilar på lika lös grund som den förut bemöta beskyllningen angående poststationens skötsel. Det torde förefalla var och en, som har den ringaste kännedom om nuvarande avlöningsförhållanden i allmänhet och om arbetet vid en poststation, vilken skall hållas öppen 4 timmar varje söckendag samt 2 timmar sön- och helgdagar och som jämte postsparbanksrörelsen har att avfärda och mottaga post 3 gånger i veckan, bestå lokal, eldning och lyse samt bära ansvaret för värdeförsändelser, postmedel och effekter, minst sagt orimligt, att ett arvode av 100 kronor skulle ytterligare nedbringas, och är denna mening än orimligare, då man erinrar sig, att samma avlöning varit gällande i många år - sedan 1876 - då alla levnadskostnader vore billigare än nu, och då posten blott avfärdades och mottogs 2 gånger i veckan och göromålen var mindre."

Elsa Holmdahl påpekade också att komminister Andersson i sina brev till postinspektionen tillåtit sig att tala å församlingens vägnar. Något sådant uppdrag hade han inte fått, menade Elsa Holmdahl och hon betonade att församlingen "icke fattat beslut om eller uttryckt som sin önskan, att 'den hellre ser poststationens slopande och anordnande av lantbrevbäring 3 gånger i veckan än post blott 2 gånger i veckan'. Rörande denna eventualitet uttalar Komminister Andersson endast sin egen mening".

Elsa Holmdahl hemställde också att postinspektionen skulle låta höra kommunalstämman i Ödestugu i ärendet för att få "ett opartiskt och verkligt uttryck för församlingens önskan".

När postinspektionen slutredovisade ärendet till poststyrelsen den 14 januari 1903 anmälde den "sig sakna skäl att för närvarande förorda ombyte av föreståndare för poststationen i Ödestugu". Poststyrelsen ansåg vid föredragning den 24 januari 1903 att ärendet ej påkallade vidare åtgärd. Detta innebar också att frågan om poststationens eventuella indragning föll. Det skulle gå ett halvt sekel innan den tanken realiserades.

Elsa Holmdahl drog sig fram under mycket knappa omständigheter. Även i dålig kondition tvingades hon arbeta för sitt uppehälle och någon reglerad sjukersättning fanns inte. När hon blev så sjuk en gång att hon inte kunde hålla sig på benen var hon tvungen att förödmjuka sig med att skriva till poststyrelsen och be om hjälp. Det var i september-oktober 1926, då poststyrelsen efter särskild prövning medgav ett tillfälligt anslag på 150 kronor.

Ordföranden i Ödestugu hembygdsförening Eskil Johansson berättar att Simon Sundbäck från Tranemaden efterträdde Johan Lindvall som postförare. Simon slutade som lantbrukare och hyrde en bostad i Broholm. Ett stall inrättades i en uthusbyggnad för hästen. Frans Carlsson från Östragården efterträdde Simon 1919. Något om de strapatser Frans fick utstå under de 16 år han var postförare har Eskil Johansson förmedlat. En kall vinterdag förfrös han näsa och kinder under turen mellan Ödestugu och Tenhult. Vid ett tillfälle skenade hästen när ett vägbygge skulle passeras. Frans slog sig så illa att han måste vårdas på lasarett en tid. Han var den siste postföraren med häst och vagn i bygden. Mjölkbilen anlätades sedan för posttransporter och på 1940-talet cyklade man med posten. Postförare och lantbrevbärare i Ödestugu har gjort sig kända för hjälpsamhet och tillmötesgående.

Eskil Johansson har låtit mig ta del av en intressant "postbok", d v s den bok i vilken fjärdingsmannen Sundberg specificerade de brev som han själv skickade i civiltjänsten. Anteckningarna avslöjar litet av vad korrespondensen avsåg, ofta prästbevis, kungörelser och rättgångsärenden. Kronolänsman O F Ekvall i Nyholm är den oftast förekommande brevmottagaren i förteckningen.

Fjärdingsmannen Claes Sundberg (bilden till vänster) var den förste poststationsföreståndaren i Ödestugu. Han hade poststationen i sin arrendegård, Östragården i Ödestugu by. Bilden till höger visar kontor Johan August Holmdahl med hustru Maria. Holmdahl övertog år 1876 poststationen efter Sundberg och flyttade den till sockenstugan. Bilderna utlånade av Ödestugu hembygdsförening)

Alseda

Lantpoststation
Förenad poststation

1874-01-01--1906-06-21
1906-06-22--1966-08-31

Mamsell Selma Thelander utsågs till föreståndare för den poststation som inrättades i Alsedas den 1 januari 1874. Hon kom snart nog underfund med att hennes årslön, 100 kronor, var för liten i förhållande till den nödvändiga arbetsinsatsen. Den 3 oktober 1874 skrev hon följande till poststyrelsen:

"Om Kungl.Generalpoststyrelsen önskar att jag skall förestå poststationen i Alshedas även under nästkommande år, så vågar jag ödmjuktligen anhålla om minst 200 kronor i lön. I annat fall beder jag vördsamligt att med årets slut varda från min befattning vid poststationen entledigad".

Sedan postmästare Fredrik Wilhelm Oldenburg i Vetlanda redovisat statistiska uppgifter som bl a visade att frimärken sålts för 346 kr under årets tre första kvartal beslöt poststyrelsen att Selma Thelanders lön skulle höjas till 200 kronor om året.

Lantbrukaren Albert Wilhelm Hedin efterträdde Selma Thelander och fick en till 300 kronor höjd årslön från den 1 juli 1886. En ytterligare höjning, nu till 400 kronor, lyckades han få igenom från den 1 april 1901.

Den sista höjningen föregicks av en formell kontraktsuppsägning från Hedin. Postmästare Axel Carlander meddelade emellertid postinspektioen i ett brev den 28 januari 1901 att han genom kungörelse i Alsedas kyrka förgäves hade sökt anskaffa en lämplig person att förestå poststationen mot "möjligaste lägsta arvode".

Vid tillkomsten av järnvägen Vetlanda-Målilla år 1906 blev lantpoststationen i Alsedas indragen. I stället inrättades en förenad post- och järnvägsstation i stationshuset och Hedin blev liksom flera kolle-

ger uppsagda från sin befattning som poststationsföreståndare. Han skrev emellertid den 17 maj 1906 till postinspektionen i östra distriktet att han inte ansåg "skäl föreligga förklara mig villig frånträda befattningen som poststationsföreståndare härstädes". Detta berodde på att han lyckats få anställning vid järnvägsbolaget som föreståndare för järnvägsstationen och i den egenskapen också skulle svara för postgöromålen. Han fick krypa till korset, ty i den nya organisationen skulle hans lön från postverket betalas till järnvägen, som i sin tur såg till att han fick den inbakad i arvodet för järnvägsarbetet.

Vid 68 års ålder avgick Hedin den 1 juli 1933 och efterträddes av Märta Linnéa Hedin, som senare fick tillnamnet Nyberg. När hon pensionerades den 1 september 1961 blev platsvakten Inga Cederblad föreståndare. Hon fick precis fem år senare uppleva poststationens indragning. Alla postkunder, ca 240 hushåll, som hämtat sin post i stationshuset eller som blivit betjänade av lantbrevbärare Birger Karlsson, fick nu ändra sin postadress till Holsbybrunn.

På poststationens sista dag mötte bland andra postmästare Sven Sjöström och postkontrollör Rune Gejnevall upp. Kyrkoherde Arne Hultstrand företrädde postkunderna och uppvaktade med blommor och en penninggåva. Även S J var representerat genom stationschefen i Vetlanda, Lennart Ternström.

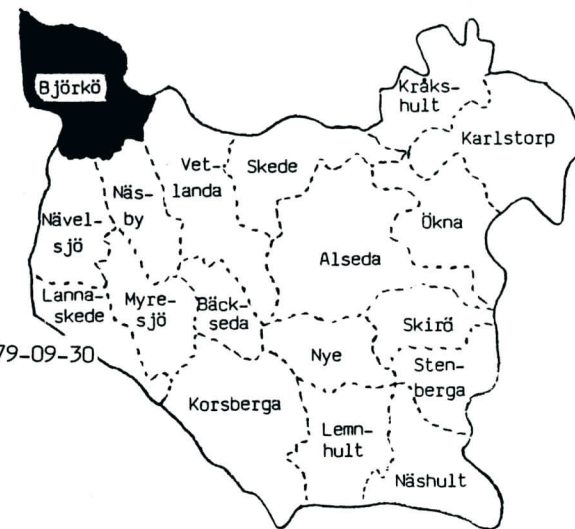
Lantbrevbäringslinjen från Alseda hade kommit till förhållandevis sent. Ett första försök att få lantbrevbärning till Knapnöte redan 1890 rönt inte någon framgång och ett annat försök 1893 att få en linje över Aspökvarn, Lena, Gasstorp, Björkholm och Knapnöte till Vrånghult misslyckades också. Poststationsföreståndare Hedin skrev vid det senare tillfället att den föreslagna linjen inte var "så starkt befolkad, då dessa ställen, utom de små byarna Björkholm och Vrånghult, endast äro enstaka gårdar" och att han inte ansåg lantbrevbärningen vara behövlig. Även postmästare Axel Carlander i Vetlanda avstyrkte framställningen.

Under perioden 2 september 1961 - 31 juli 1964 utväxlade poststationen i Alseda post med postombudet i Ädelfors, i vars datumstämpel till skillnad från praxis även ordet ADELFORNS ingick.

Björkö

Poststation 1874-01-01--1879-09-30

Ett exempel på en ny befodringslinje i Postens egen regi när kronobrevbärningen upphörde är den 1,7 mil långa gångspostlinje, som inrättades mellan Näsby och Björkö med 1874 års början. Nämndemannen och hemmansägaren Johan Carlsson i Björkö fick kontraktet om postföring på denna linje. Han blev också föreståndare för den poststation som samtidigt inrättades i Björkö med 100 kronor i årsarvode.

Postföringen fullgjordes till en början måndagar och torsdagar från Näsby kl 16 med beräknad ankomst till Björkö kl 19.30 samt i motsatt riktning från Björkö onsdagar och lördagar kl 14 - 17.30.

Björkö i den nordvästra spetsen av Östra härad var en av de ganska många poststationer som vid inrättandet kom att ligga inom postområdet för postmästaren i Sävsjö.

I Stockholms län inrättades i januari 1875 en poststation med namnet Björkö. För att inte orsaka förväxling vid sortering beslöt man att ändra dess namn till Arholma från 1876 års ingång. Initiativtagare till denna förändring var postmästare Bengt Nylander i Norrtälje, född i det småländska Odensjö. Han räknade i ett brev den 29 juli 1875 till poststyrelsen upp 21 olika fall där två poststationer hade samma namn.

Vid förberedelserna för att organisera lantbrevbärning kom poststyrelsen och landskansliet i Jönköping preliminärt överens om att poststationen i Björkö skulle dras in. Detta resulterade bland annat i skriftlig information till Björkö kommun från kronofogden Nehrman med anmodan att ange namn på den som skulle kunna vara kommunombud och därmed förmedlingslänk för den planerade lantbrevbäraren. Brevet behandlades vid en extra kommunalstämma i Björkö den 15 mars 1878.

Protokollets andra paragraf säger "att Björkö kommun anser sig ej villig ingå på att löna någon som förestår lantbrevbärare med iläggning och uttagning av försändelser och brev, alldenstund andra kommuner få behålla sina postanstalter och ej bliva betungade med en utgift som de undslippa, vadan församlingen härå detta helt och hållet förnekar". Formuleringen är litet underlig, men den bör förstås så, att man ville behålla poststationen och vägrade att utse kommunombud.

Det skulle senare visa sig att denna vägran inte var till nytta för socknen. För landskansliets fortsatta handläggning blev det däremot till god hjälp att handlanden Jonas Svensson undertecknade ett paper den 29 mars 1878 med följande text:

"De tjänstebrev och försändelser, som med lantbrevbäraren komma att befordras till och ifrån Björkö sockens prästerskap, kronobetjäning eller andra myndigheter, åtager jag mig härmed att tills vidare mottaga och utlämna".

Något förbarmande med privatpersoners post hade man inte. Planerna skred vidare och den 30 december 1878 preciserade landskansliet i ett brev till poststyrelsen hur de olika lantbrevbäringslinjerna i länet planerades. En linje skulle gå från Lannaskede till Björkö och omtalades på följande sätt i brevet:

"Inom Nävelsjö socken, vars poststation skulle indragas, är skolläraren C M Johansson utsedd till ombud, varemot Björkö socken, där stationen likaledes avsetts skola indragas, vägrat att utse sådant ombud, enär andra kommuner få behålla sina poststationer. Av kronofogden föreslås handlanden Jonas Svensson, som har sin bostad vid Björkö sockens kyrka, att för nämnde socken emottaga och avlämna dit ankommande och därifrån avgående post, vartill Svensson förklarar sig villig".

Den 28 augusti 1879 undertecknade Johan Carlsson ett bevis på att han blivit uppsagd från sin befattning som poststationsföreståndare och i oktober började drängen Johan August Johansson i Hjertnäs fungera som lantbrevbärare. Han gick två gånger i veckan på den nära två mil långa sträckan mot kr 1:75 i ersättning per tur. Ersättningen höjdes till kr 2:75 per tur med 1887 års ingång, då en justering av tidtabellen samtidigt gjordes.

Torparen Anders Magnus Johansson Wist i Hagalund fick ett kontrakt om lantbrevbäringen på linjen i december 1894. Han hade hela socknens stöd, vilket kom honom väl till godo, när han på sommaren 1899 begärde bättre ersättning.

Det var ändå bara en liten del av socknen som hade nytta av lantbrevbäringen från Lannaskede. Detta påpekade kommunalnämndens ordfö-

rande i Björkö i ett brev den 20 mars 1902 till kommunalstämman. Han skrev bl a följande:

"Den nuvarande postlinjen Lannaskedebrunn-Björkö berör endast socknens sydvästra del eller ungefär 4 km in i socknen, under det hela övriga delen av den 20 km långa socknen är helt och hållet i saknad av postgång, varför en stor del av socknens innebyggare äro hänvisade till enskilda postbud till Nässjö, Eksjö eller Vetlanda. Utginge däremot postlinjen från Nässjö till Björkö skulle densamma genomlöpa socknen från norr till söder och således komma socknen i dess helhet till stort gagn."

Kommunalstämman hölls den 27 mars 1902 och den gillade förslaget. Kyrkoherde C E Bergh och godsägare Ivar Berg i Rödjenäs fick uppdraget att "sätta sig i förbindelse med vederbörande myndigheter för ett lyckligt resultats vinnande."

Den 14 april 1902 daterade de båda sitt brev till poststyrelsen. De lämnade en utförlig motivering och avslutade framställningen inte bara med att begära en postlinje mellan Nässjö och Björkö utan också en poststation i Björkö. Poststyrelsen remitterade framställningen till postinspektionen i östra dsistriktet, som samtidigt hade att redovisa synpunkter på en begäran om att en poststation skulle inrättas i Nävelsjö.

Postinspektionen yttrade i sitt svar den 23 maj 1903 att behovet av förbättrade postförbindelser lämpligast borde "tillfredsställas genom anordnande av lantbrevbäring från Nässjö till Björkö samt genom utsträckning av turernas antal å lantbrevbäringslinjen Lannaskedebrunn - Björkö, som i sammanhang härmed borde något förkortas".

Beträffande frågan om att återinrätta en poststation i Björkö "tilllät sig postinspektionen, efter samrådande med generalintendenten m m R V T Berg, som äger kännedom om trakten i fråga, hemställa att med inrättande av poststation i Björkö må anstå till dess tillförlitliga uppgifter rörande korrespondensens omfattning inom Björkö socken kunna erhållas".

Därvid blev det. Socknen skulle sedermera i samband med att järnvägen Nässjö-Åseda öppnades för allmän trafik den 12 december 1914, få tre poststationer, därav en med namnet Björköby. De båda andra var Rödjenäs och "gränsfallet" Stensjön. Dessa stationer berörs kortfattat i kapitlet om järnvägen Nässjö-Åseda.

Den nya lantbrevbäringen från Nässjö till Björkö blev 23 km lång och fullgjordes med häst och vagn tre gånger i veckan. Den gick från Nässjö postkontor över Isåsa, Södra Målen, Hultarp, Disedala, Sonarp, Boda och Rödjenäs till Björkö kyrkby. Den tidigare inrättade lantbrev-

bäringen från Lannaskedebrunn till Björkö avkortades så att den slutade vid Margretelunds handelsbod. Lantbrevbäraren Anders Magnus Johanson Wist blev kvar vid sin linje, nu avkortad till 12 km, och fick arvodet nedsatt till 2 kronor per tur. Han hade i augusti 1899 fått ersättningen förhöjd i förhållande till 1894 års ackord, då han slog ut medtävlaren Johan August Johansson.

Lannaskede—Björkö.						
O. L.	—	10,0	Lannaskede poststation (Broby gästgd.)	T. F.	3,0	—
			Glömsjö			
			Nävelsjö kyrkoby			
			Hjerkanstorp			
			Bökarp			
			Björkö kyrkoby			
			Björkö kyrkoherdeboställe			
O. L.	3,0	—		T. F.	—	10,0

Tidtabell för lantbrevbäringen 1883

Att den nuvarande postbäraren
A. M. Wist till allmänhetens fulla be-
litenhet följt sina tillgångar, hvadan vi
änse honom särdeles lämplig till ut-
lände af uppdraget att hädanefter be-
fordra postföreläggningen mellan Lanna-
skedebrunn och Björkö, vitorda
Björkö, Hjerkanstorp och Nävelsjö
den 29 juli 1899.

J. F. Rydén
Handlande

A. M. Wist
Handlande

A. J. Carlsson
Ordförande i Nävelsjö
lokalskommunalsnämnd

C. E. Bergström,
Kyrkoherde.

A. M. Linell
Ordförande i Nävelsjö
lokalskommunalsnämnd

Fingal Bergqvist
Kommunstyrelse i Nävelsjö

Bäckседа

Lantpoststation	1874-01-01--1914-12-11
Förenad poststation	1914-12-12--1962-10-30
Postombud	1962-11-01--1963-10-31

Vid den mycket gamla postlinjen mellan Växjö och Vetlanda inrättades den 1 januari 1874 en poststation i Bäckседа på nära avstånd till postkontoret i Vetlanda. Till föreståndare utsågs mamsell Maria Linell mot 100 kronor i årsarvode. Poststationen kom i farozonen för indragning redan efter ett par år. Ett besparingscirkulär från poststyrelsen i september 1875 anmodade nämligen postförvaltarna runt om i landet att rapportera i vilken omfattning de nya poststationerna från 1874 och 1875 års början var behövliga och vilken frimärksförsäljning som ägt rum vid dem. I Bäckседа hade frimärken sålts för 137 kronor under 1874 och för 159 kronor under 1875. Trots närheten till Vetlanda var det postmästare Janne Lagerström i Växjö som fått uppdraget att redovisa det ekonomiska resultatet för Bäckседа, liksom för åtskilliga andra poststationer i Jönköpings län. I en anmärkning om Bäckседа skrev han:

"Poststationen ligger vid Bexheda kyrka, på endast 3/10 mil från Vetlanda. Ingen tjänsteman eller betjänt, som förr begagnat sig av ordinarie kronobrevbäringen för sina tjänstebrevs försändning, bor omkring eller begagnar sig av Bexheda poststation".

Dämed var det bäddat för indragning, men frimärksförsäljningen visade sig vara tillräckligt stor för att poststationen skulle få vara kvar. Inte heller drabbades poststationen av den stora omorganisation som medförde ett stort poststationsras år 1879 i Jönköpings län, när lantbrevbäringen infördes.

David Svensson efterträdde Maria Linell, men han sade på grund av flyttning från orten upp sig till den 1 april 1892. Poststationen låg då i Mossgård, där också kamreraren Gustaf Valfrid Svensson hade

sin bostad. Han var villig att överta ansvaret för poststationen om hans årslön höjdes till 150 kronor från de 100 som hade utgått till David Svensson enligt dennes kontrakt i januari 1885. Det accepterade poststyrelsen och samtidigt som Gustaf Svensson började verka ökade postföringsfrekvensen från två till fyra turer per vecka på sträckan mellan Vetlanda och Österkorsberga.

Poststationens namn stavades BEXHEDA i postala handlingar och så var också gravyren i datumstämpeln. Kyrkoherde Gustaf Söderlund anmälde i ett brev till poststyrelsen den 22 oktober 1897, att pastors-ämbetet och andra myndigheter på senare åren skrev Bäckседа, "emedan man anser detta vara det ursprungliga och riktiga".

Kyrkoherden ville nu att poststationens namn också skulle skrivas så eftersom "denna olika stavning av poststationens och socknens namn icke så sällan vållar förvirring och obehag". Poststationsföreståndare Gustaf Svensson hade intet att erinra mot kyrkoherdens hemställan, men postmästare Axel Carlander i Vetlanda var så mycket mera konservativ. Han erinrade om att namnet skrevs Bexheda i gällande jordeböcker samt i häradsrättens och landskansliets handlingar. Han tillade "att otydlighet eller tveksamhet vid postbefordran av försändelser till ifrågasvarande poststation icke förekommit, men otvivelaktigt skulle uppstå, om namnet ändrades till Bäckседа".

Med detta nöjde sig poststyrelsen som inte ansåg att kyrkoherdens framställning borde föranleda åtgärd. Men det ändrades senare.

När Gustaf Svensson flyttade från Bäckседа överflyttades kontraktet på lantbrukaren Alfred Andersson mot oförändrad ersättning, 150 kronor per år. Poststationen blev kvar på samma plats i Mossgård. Där blev den också kvar när lantbrukaren Johan August Andersson tog över den 1 april 1904, alltjämt mot samma årsersättning. Den höjdes till 200 kr när Ernst Hjalmar Håkansson blev ny föreståndare den 1 oktober 1911.

När järnvägen mellan Nässjö och Åseda togs i bruk för allmän trafik den 12 december 1914, flyttades poststationen till stationshuset. Ernst Hjalmar tog anställning vid järnvägen och kunde alltså fortsätta med sitt postarbete, även om han formellt måste entledigas från postverket. Hans ersättning för bestyr med postgöromål skulle nämligen i fortsättningen betalas ut från järnvägsbolaget, som i sin tur fick ett belopp från postverket avseende ersättning till alla poststationsföreståndare vid järnvägen.

När Håkansson flyttade till Gullaskröv blev Gustav Herman Axner Hultkvist föreståndare för järnvägspoststationen i Bäckседа 1929, följd 1939 av Märta Elofsson. Hon hade varit föreståndare i Varshult. Hon avled i oktober 1960 och hennes efterträdare Paulina Kristina

Johanna Nordström fick uppleva poststationens indragning med oktober månads utgång 1962. Den hade stavats Bäckседа alltsedan den flyttades till järnvägsstationen.

Som en tillfällig anordning under en övergångstid efter poststationens indragning fanns i Bäckседа ett postombud till och med oktober 1963. Dess datumstämpel hade gravyren VETLANDA POB 2.

Bäckседа den 22 Okt. 1897
Gustaf Söderlund
Kyrkoherde

Remitteras till Postmästaren i Vetlanda för meddelande af uppgift om hurvida någon olägenhet må kunna anses uppkomma af en eventuell namnförändring af oifvan angifna art å poststationen Bexheda.

Under Poststyrelsens förord

e. f.
T. Holm

Med afseende på underdenna hemställan från kyrkoherde G. Söderlund till Kl. Generalpoststyrelsen har underdenn underskrifvat intyga att erinras, då någon större o. lejenhet för poststationen, om en sådan ändring skeddes, ej borde uppstå

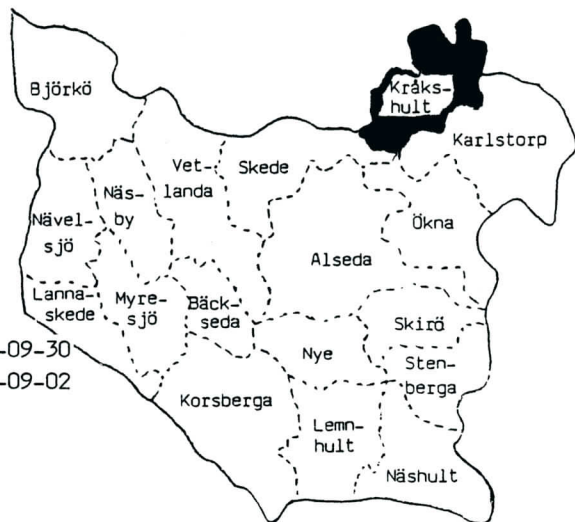
Underskrifvat
G. Axner
Poststationsföreståndare

På grund av postmästare Carlanders avstyrkande gick förslaget om namnändring från Bexheda till Bäckседа inte igenom år 1897.

Kråkshult

Poststation 1874-01-01--1879-09-30
1880-04-01--1967-09-02

Snickaren Frans Ekeblad blev utsedd till föreståndare för den poststation som inrättades i Kråkshult, när postverket övertog ansvaret för kronobrevbäringen i Småland med 1874 års ingång. Han lyckades efter ett år få arvudet höjt från 75 till 100 kronor per år. Poststationen låg utmed postlinjen Eksjö-Målilla.

Vid den besparingskampanj som utlöstes av ett cirkulär från poststyrelsen i september 1875 uppgavs att frimärken hade sålts för 95 kronor under första verksamhetsåret. Utredarens omdöme var att "stationen bör indragas då den är alldeles obehövlig". Av detta blev det dock inte allvar förrän i oktober 1879, då den ersattes med lantbrevbäring.

Det hjälpte inte att Frans Ekeblad i ett brev den 18 mars 1879 hade visat på stationens positiva utveckling och bett att "på ortens korrespondenters enträgna begäran hos Kungl.Generalpoststyrelsen ödmjukligen anhålla att Kråkshults poststation får kvarstå". En lantbrevbärare i kombination med ett kommunombud skulle vara lösningen här som på många andra håll.

Landskansliet i Jönköping hade i sin redovisning till poststyrelsen den 30 december 1878 uppgett bl a följande:

"Inom Kråkshults kommun har ombud icke blivit utsett, enär ingen funnits villig att detta bestyr sig åtaga. Prästen är icke boende inom socknen utan inom Karlstorps socken, vid vars poststation vederbörande alltså böra avlämna och avhämta sin post, 0,5 mil från Kråkshults kyrka. Enligt vad kronofogden i Östra härad erinrat, skulle med tillämpning av Kungl.Generalpoststyrelsens förslag dubbel postbefordran komma att anordnas till Kråkshult, dels över Mariannelund och dels över Bellö medelst lantbrevbäring, vilket han ansett icke vara behövt, "

så länge posten mellan Mariannelund och Karlstorp kommer att i avbidan på fullbordandet av den mellan dessa ställen under anläggning varande väg, befordras över Kråkshult.

Med hänsikt härtill föreslår Kungl.Maj:t:s Befallningshavande att postföringen å dessa linjer ordnas på det sätt, att med bibehållande av Bellö station, brevbaringen från Hult fördelas i två avdelningar, nämligen en linje Hult-Bellö och en linje Bellö-Karlstorp, samt att posten mellan Karlstorp och Mariannelund befordras medelst gångpost direkt genom Hässelby socken, där enskilda vägar kunna begagnas".

Detta är ett exempel på hur detaljrikt länsstyrelsens förslag till poststyrelsen var i den omfattande skrivelsen dagen före nyårsafton år 1878. Det hade förberetts under hela året. Men det gick inte igenom med den nu citerade lösningen. Kontrollören Johan Petter Rothman i Jönköping hade fått uppdraget att inför den stora omorganisationen med lantbrevbäring besöka de olika orterna inom länet och teckna förslagskontrakt med hugade spekulanter på lantbrevbäringslinjer. Han kom överens med arbetaren Carl Petter Isaksson i Holmslund att denne skulle fullgöra lantbrevbäring på en linje Bellö-Kråkshult mot en turersättning av kr 1:25, alternativt på en linje Bellö-Kråkshult-Karlstorp för kr 2:- per tur fram och åter.

När detta förslagskontrakt sändes till poststyrelsen bifogades inte bara Ekeblads brev av den 18 mars utan också ett erbjudande av organisten och klockaren A Johansson i Kråkshult att överta poststationsföreståndarebefattningen mot 75 kronor per år.

Dessutom följde ett anbud från hemmansägaren och förre nämndemannen Samuel Andersson i Hessleberg att åta sig postföring med häst och vagn mellan Karlstorp och Hult över Bellö och Edshult för 70 öre per mil, om poststationen i Kråkshult fick bibehållas.

Det fanns ytterligare förslag om hur postgången kunde ordnas. Poststyrelsen fick ta ställning också till ett protokoll från sammanträdet med en extra kommunalstämma i Kråkshults sockenstuga den 24 augusti 1879. I detta framhölls att brevväxlingen ökat och församlingen hoppades på att poststationen i Kråkshult skulle räddas. Detta protokoll påtecknades följande vid behandlingen i Stockholm: "1879 den 19 sept anmält i Kungl.Generalpoststyrelsen och ansågs ej för närvarande böra till vidare åtgärd föranleda".

Elva dagar senare genomfördes beslutet om att poststationen i Kråkshult skulle dras in. En postföringslinje inrättades från Hjaltevad till Karlstorp över Bellö och Kråkshult i verksamhet tisdagar, torsdagar och lördagar. Intet av de ovan redovisade alternativen realiserades sålunda. Sockenborna fick nöja sig med att uträtta sina postärenden i Bellö.

Vid ännu en extra kommunalstämma, nu den 25 januari 1880, beslöt man "att hos Kungl.Generalpoststyrelsen göra en gemensam och ödmjuk framställning därom, att Kråkshults kommun måtte återfå poststation vid Kråkshults kyrka. Orgelnisten A Johansson anmälde sig att vilja åtaga sig stationsföreståndarbefattningen och till stationen hålla tjänlig lokal mot den ersättning Kungl.Generalpoststyrelsen finner skäligt bestämma".

Man var beredd på uppoffringar och sade sig vilja acceptera att postgången minskades från tre till två dagar i veckan. Helt oväntat uttalade sig poststationsföreståndare Joh Rydell i Bellö positivt över den föreslagna ändringen. Poststyrelsens kostnadsjämförelse visade på en besparing på 92 öre i veckan om man genomförde förändringen och den beslutades vid föredragning den 1 mars 1880. En ny tidtabell började tillämpas den 1 april 1880 samtidigt som poststationen i Kråkshult blev återinrättad, nu med klockaren Anders Johansson som föreståndare mot 75 kronor i årsarvode. Han avled i januari 1887, varvid fosterdottern Anna Lovisa Petersson blev ny föreståndare. Hon hade under flera år biträtt med postgöromålen.

Agnes Ottilia Karlsson i Björkhyddan övertog poststationen i oktober 1914 och fick ansvara för den några år längre än företrädaren, eller ända till april 1943. Då övertogs den av Märta Samuelsson som i sin tur fick uppleva poststationens indragning den 2 september 1967. Postadressen för invånarna i Kråkshult blev nu Mariannelund.

Hjeltevad—Karlstorp.						
(Från den 1 oktober 1879.)						
T. Th. L.	—	9,0	0,8	Hjeltevads poststation.....	M. O. F.	7,0
T. Th. L.	10,15	10,30	0,6	Bellö poststation	M. O. F.	5,30
T. Th. L.	11,30	11,30	0,6	Kråkshult	M. O. F.	4,30
T. Th. L.	12,30	—	0,6	Karlstorps poststation	M. O. F.	—
			2,0			3,30

Detta är den tidtabell som började tillämpas när poststationen i Kråkshult drogs in första gången.

Lannaskede

Lantpoststation	1874-01-01--1885-07-31
Förenad poststation	1875-08-01--1954-12-14
Med namn Landsbro	1895-06-01--1957-09-30
Postexpedition	1957-10-01--1977-06-30
Med namn Landsbro 1	1971-10-01--
(Lokal)postkontor	1977-07-01--

Utmed postföringslinjen mellan Sävsjö och Målilla inrättades den 1 januari 1874 en poststation vid Broby gästgivaregård. Den fick namnet Lannaskede och till föreståndare utsågs handlanden Johannes Englund med 100 kronor i årsarvode.

Med tillkomsten av järnvägen Sävsjö-Vetlanda blev poststationen i gästgivaregården indragen. I stället inrättades ca 300 meter därifrån en förenad post- och järnvägsstation den 1 augusti 1885 med August Björklund som föreståndare. Det hjälpte inte att Johannes Englund skrev till poststyrelsen i god tid (den 14 januari 1885) och bad att få behålla poststationen vid gästgivaregården. Han erbjöd sig till och med att utföra transporter till och från järnvägen utan kostnad för postverket. Med hans brev följde en petition i vilken bland annat framhölls att "Broby gästgivaregård är den mest centralt belägna platsen för poststationen och i främsta rummet står under dess tillmötesgående föreståndare öppen för trafikanter hela dygnet igenom, snart sagt, vilket ingalunda skulle bli fallet, om poststationsföreståndarebefattningen kommer att förenas med stationsinspektorsplatsen vid järnvägen härstädes".

Då skrivelsen inte besvarades gjordes en påminnelse den 6 juni 1885 men det ledde inte till någon åtgärd och den 1 augusti 1885 fanns poststationen alltså i järnvägsstationen. Namnförändringen tio år senare från Lannaskede till Landsbro i konkurrens med andra namn berörs på nästa sida.

Stationsförmannen August Björklund avgick den 1 september 1900 och ersattes med Edward Svensson, som hade befattningen kvar till oktober 1918. Ny chef blev då Einar Ahlstedt, som hade svarat för poststationen i Tälläng sedan 1913. Under hans tid som föreståndare

genomfördes en skilsmässa pro forma mellan järnväg och post den 1 juli 1931. Han fick också uppleva en återförening den 1 april 1943. Under perioden däremellan hade han fått sin avlöning för postarbetet direkt från postverket, men därefter ingick den åter som en del av den lön han fick från järnvägen.

I november 1948 blev Roland Holmquist föreståndare, varefter Gustaf Liljeberg hade ansvaret för posten 1953-1954. På nytt skildes post och järnväg åt den 15 december 1954. Nu var det fråga om en reell skilsmässa med Ingrid Malmberg som föreståndare utan järnvägsägromål. Hon fick titeln "stationsmästare" i och med att poststationen statushöjdes till en sk postexpedition den 1 oktober 1957.

Den 1 oktober 1971 fick postexpeditionen tilläggs-siffran 1 samtidigt som poststationen i Myresjö namnändrades till Landsbro 2. Ulla Geijnevall övertog chefskapet för posten Landsbro 1 år 1972.

I Postens nya kostym kallades de flesta postexpeditioner för "lokal-postkontor" efter den 1 juli 1977 och senare blev termen ändrad till postkontor för så gott som alla tidigare varianter av uttrycket. Betjäningsunderlaget för postkontoren Landsbro 1 och Landsbro 2 uppgår tillsammans till ca 1 500 hushåll (år 1989).

Namnfrågan i Lannaskede

Under tio år fanns postnamnen Lannaskede och Lannaskedebrunn samtidigt. Det vållade ibland förväxlingar och posten hamnade på fel plats. Önskemål om att ändra namnet Lannaskede växte fram så småningom och 1894 föreslog styrelsen för Vetlanda-Sävsjö Järnväg att järnvägsstationen i Lannaskede skulle heta Brodal.

Ärendet kom på remiss till postmästaren i Vetlanda, som intygade "att nästan dagligen genom namnförväxling mellan de båda poststationerna försändelser till desamma bliva försenade".

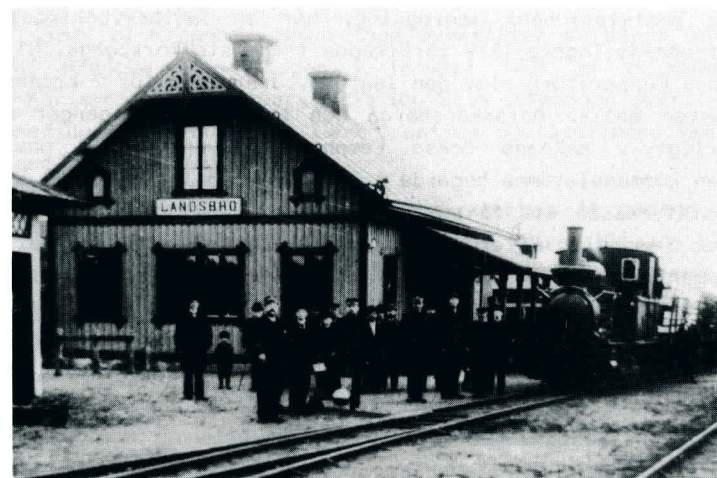
Han ansåg emellertid det föreslagna namnet Brodal vara mindre lämpligt, eftersom det fanns en poststation med namnet Brodalen i Bohuslän. Poststationsföreståndaren i Lannaskedebrunn intygade att efter Vetlanda-Sävsjö Järnvägs då nära tioåriga tillvaro fortsatte felsändningarna i "lika stort omfång". I Lannaskede var poststationsföreståndaren emot ändringsförslagen, "men om en namnförändring i alla fall torde anses behövlig, så vågar jag föreslå det stationen måtte få heta Landsbro, och således uppkallas efter både socknen och byn - Lannaskede Broby".

Frågan hade varit på tal långt tidigare men kommunalgubbarna ville inte veta av någon ändring av namnet Lannaskede och redan på en kommunalstämma i sockenstugan den 15 december 1890 förklarades,

"att Lannaskede kommuns medlemmar icke hade någon olägenhet av ifrågasättande namnlighet, och skäligen framhålls om icke, då nämnde brunnsbolag har olägenhet av namnförväxlingen, namnet å Lannaskedebrunn station snarare borde ändras".

Detta uttalande åberopade major C H Nordenskjöld i en skrivelse direkt till generalpostdirektören nära fyra år efter att stämman hållits. Han anförde tämligen starka argument mot namnändringen: "Att nu företaga en sådan för hälsobrunnens bekvämlighet, vars verksamhet endast varar några månader av året och vars framtida bestånd dessutom är ganska obestämt, synes ej vara nödvändigt. Liknande fall finnes på andra ställen såsom vid Ramlösa och Ramlösa brunn - Motala och Motala Verkstad, utan att detta givit anledning till förändring. Dessutom synes det som, därest Brunnsbolaget anser förändring för dem fördelaktigt, de då i främsta rummet borde söka förändra namnet å dess närmaste station, Lannaskedebrunn".

Men major Nordenskjöld skrev förgäves. Ett par andra namnförslag kom fram och när järnvägsbolagets slutyttrande skrevs under i september 1894 framhölls, att järnvägen inte hade något att anmärka mot något av de föreslagna namnen Landsbro, Trishult eller Rosenholm, "men i fall ett förord bör givas, lämnas detta åt namnet Landsbro".

Landsbro järnvägsstation omkring sekelskiftet.

Lemnhult

Poststation 1874-01-01--1879-09-30
1888-04-01--1963-10-31

Det dåvarande vägnätets utformning och influens från närliggande städer bidrog till att länstillhörigheten inte alltid var avgörande när Posten byggde ut sitt distributionsnät. När kronobrevbäringen upphörde i Småland i januari 1874 blev sålunda Lemnhult en av de nya poststationer som hamnade i Växjöpostens förvaltningsområde. Till Lemnhult bars posten två gånger i veckan från Österkorsberga, där en poststation också öppnats vid 1874 års ingång.

Komminister G E Springer blev föreståndare för poststationen i Lemnhult mot 100 kronor i årsarvode. Han fick knappt sex år senare uppleva poststationens indragning, när en lantbrevbäringslinje med oktober månads ingång 1879 inrättades från Österkorsberga. Nils Gustaf Nilsson i Gunnarstorp blev den lantbrevbärare som för 2 kronor per tur bar posten mellan Österkorsberga och Lemnhult två gånger i veckan.

Naturligtvis saknade också Lemnhults invånare sin poststation. Efter en kommunalstämma begärde i oktober 1883 löjtnant C A Stålhammar hos poststyrelsen att få poststationen åter samt körpost mellan Näshult och Lemnhult. Efter en omfattande utredning ansåg poststyrelsen vid sammanträde den 17 mars 1884 att framställningen inte borde föranleda till vidare åtgärd.

Men man gav sig inte. Vid kommunalstämman den 21 mars 1887 utsågs generalmajoren och kommandören P S V Björkman i Sjöholm att föra socknens talan inför poststyrelsen. Nu ingick det berörda området i det revir som postmästare Carl Pettersson i Vetlanda bevakade. På lokala förslag lanserade han skomakaren Gustaf Blanche som föreståndare för den önskade poststationen, samme man som man skjutit fram vid det tidigare misslyckade försöket.

Denna gång gick det bättre och poststyrelsen beslöt att en poststation skulle öppnas i Lemnhult den 1 april 1888. I samband därmed blev det ombyte av lantbrevbärare. Nils Gustaf Nilsson ersattes av torparen Jonas Petter Johansson Ståhlgren i Knutstorp. Han erbjöd sig att fullgöra lantbrevbäringen på linjen Österkorsberga-Lemnhult för kr 1:50 per tur.

Nils Gustaf Nilsson hade själv sagt upp sig på grund av ohälsa. Efter något mer än sju år aktualiserades frågan om hans "utslagning". Hade det gått rätt till? Vid en extra kommunalstämma med Lemnhults församling den 20 oktober 1895 instämde man i ett uttalande som hade gjorts vid Korsberga församlings kommunalstämma fyra dagar tidigare. Däri hade enhälligt uttalats "den önskan, det N G Nilsson måtte erhålla lantbrevbärebefattningen mellan Korsberga och Lemnhult, helst som han mellan åren 1860 och 1886 uppehållit ovannämnda lantbrevbäring till församlingens fulla belåtenhet".

I framställningen från N G Nilsson om att återfå lantbrevbärsyslan fanns åtskilliga bilagor, därav en som skrivits av nämndemannen Johannes Petersson i Kjärvagård. Denne uppgav sig mycket väl minnas, att Jonas Ståhlgren vid sitt tillträde som lantbrevbärare lovade "att då Gustaf Nilsson åter möjligtvis kunde bliva frisk var han villig att genast lämna lantbrevbärebefattningen".

Den uppgiften bestred lantbrevbärare Ståhlgren och poststyrelsen medgav ingen ändring. Gustaf Nilsson fick vid ett försök att överklaga i december 1895 svaret "att handlingarna uti ifrågavarande ärende hållas tillgängliga hos Kungl.Styrelsen, samt att Nilsson äger att, antingen själv eller genom ombud taga avskrifter av sagda handlingar".

Gustaf Blanche efterträddes i januari 1904 av skraddaren Johan August Karlsson och i januari 1931 tog Elin Johansson över. Vid hennes pensionering den 1 november 1963 ersattes poststationen med effektiv bilåkande lantbrevbäring.

Lemnhults hembygdsbok har ägnat uppmärksamhet åt posten i socknen bland annat genom en artikel av f folkskolläraren Henning Jennersten, Amål, som till skraddarmästaren Johan August Karlsson, som var poststationsföreståndare efter Gustaf Blanche.

Den unge kantorn och folkskolläraren Sam Nilsén vikarierade för Blanche, när denne flyttade till Vetlanda. Nilsén var ungar och bodde inackorderad hos skraddarmästaren, vilken blev ordinarie poststationsföreståndare i konkurrens med handlanden K E Blomberg. Därför blev poststationen kvar i skraddarmästarens hem, Björkelund.

De löpande postärendena sköttes under faderns ansvar till en början av äldste sonen Erik och därefter av Henning fram till 1911, då den

sistnämnde började studier vid seminariet i Växjö. System Linnéa klarade därefter ruljangsen, men det var först när yngsta system Elin tog vid, som kontraktet formellt fördes över från Johan August Karlsson till dottern Elin Johansson.

Muntlig tradition återges i Henning Jennerstens uppsats i hembygdsboken och bland annat dokumenteras Jonas Ståhlgren, som nämns på föregående sida i berättelsen om konflikten mellan honom och Gustaf Nilsson. Uppsatsen berör också postföringslinjen mellan Lemnhult och Vetlanda via Österkorsberga och Bäckseda, där Otto Gustavsson i Torp till en början svarade för skjutsningen. Han blev avlöst av Oskar Karlsson i Nyaberg - Post-Oskar kallad. Mjölkbussen började därefter anlitas och dess förare Stig Dacke återges på bilden nedan tillsammans med poststationsföreståndare Elin Johansson under hennes sista tjänstgöringsdag.

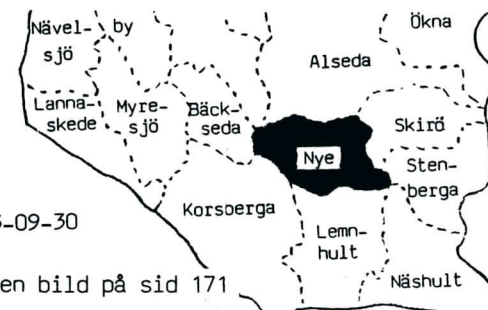

Se även bild på sid 171

Nye

Poststation 1874-01-01--1983-09-30

Se även bild på sid 171

När man planerade för reformen med enhetsporto och frimärken fick landskanslierna efter kontakt med kronofogdarna uppge var det fanns behov av brevlådor, som kunde tömmas av postförarna. C Thunborg på Östra härads kronofogdekontor ansåg i ett brev den 28 december 1854, att brevlådor borde finnas längs linjen mellan Vetlanda och Kalmar vid Haddarp och Nye.

Därmed fick Nye socken en bekväm möjlighet att skicka frankerade brev redan från den 1 juli 1855. Samtidigt med den södra grannsocknen Lemnhult närmast Kronobergs län fick Nye dessutom en poststation den 1 januari 1874 i samband med att kronobrevbäringen upphörde. Föreståndare blev handlanden G M Nyholm och poststationen öppnades i Mörsebo gästgivaregård.

Nyholm begärde efter ett halvår att få årsarvodet höjt från 100 till 200 kronor på grund av att han måste passa stationen även nattetid, då postföraren passerade. Handlanden Carl Johan Pettersson var emellertid villig att överta uppgiften mot oförändrat arvode och han noteras som poststationsföreståndare från den 1 januari 1875.

En undersökning om de små poststationernas lönsamhet visade att frimärken hade sålts för 171 kronor i Nye under år 1875. Trots att poststationen ansågs kunna undvaras genom att postföraren på en huvudlinje passerade och gav tillfälle till service undgick poststationen indragning. Den överläts den 1 juli 1886 till Johan August Gustafsson i Mörsebo Lillegård mot oförändrat arvode.

Knappt fyra år senare övertog handlanden Gustaf Andersson poststationen, följd år 1919 av fjärdingsmannen Isak Alfred Hjert. Vid 78 års ålder lämnade denne år 1937 över till Gustav Robert Hjert och år 1945 tog Ellen Andersson på sig ansvaret för skötseln av poststationen.

Den siste poststationsföreståndaren i Nye blev Gunnar Richter (1962-1983). Indragningen den 30 september 1983 vållade mycket rabalder med bland annat postutdelning i privat regi och lokal frimärksutgivning. Striden ledde till att ortnamnet Nye fick vara kvar i postadressen trots indragningen. Det blev också ökad service i förhållande till det ursprungliga organisationsförslaget.

Näsby

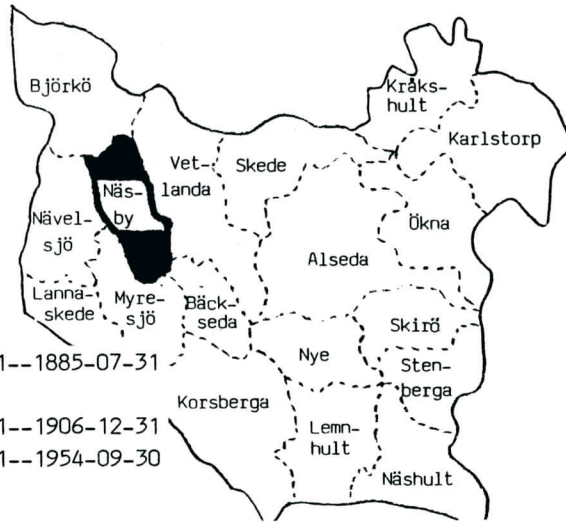
Lantpoststation	1874-01-01--1885-07-31
Förenad poststation	
med namn Hellinge	1885-08-01--1906-12-31
Smålands Hällinge	1907-01-01--1954-09-30

Ett brev från poststyrelsen till postkontoret i Sävsjö den 22 december 1873 innehöll bland annat underrättelsen att en poststation skulle öppnas "vid Hellinge, under benämning Näsby".

Till föreståndare utsågs kronfogden och riddaren C G Nehrman mot ett årligt arvode av 150 kronor. Detta kan sägas vara ett exempel på att man tog stor hänsyn till kronobetjäntes bostäder när placeringen bestämdes för många av de poststationer som kom till då postverket skulle överta ansvaret för kronobrevbäringen vid 1874 års ingång.

Till Näsby kom posten via en postföringslinje mellan Sävsjö och Vetlanda som från augusti 1874 trafikerades med en enskild diligens fem turer i veckan i vardera riktningen. Det var dock bara i riktning från Sävsjö som de mellanliggande poststationerna i Lannaskede och Näsby fick post. I motsatt riktning fördes posten nattetid med avgång från Vetlanda kl 2. Ett försök av Nehrman i ett brev till postkontoret i Sävsjö den 21 juli 1874, när han blivit delaktig tidtabellsändringen, att bara behöva passa diligensen två dagar i veckan, misslyckades. Hans reaktion tycks dock ha fått den följd att han slapp ifrån att utväxla post med diligensen i riktning från Vetlanda även efter februari 1875, då en ny tidtabell började tillämpas. Denna förman fick dock inte kollegan i Lannaskede. På sid 134 berättas om diligensen.

Nehrman skulle inte bara ta emot och sända post fem gånger i veckan med postföraren mellan Sävsjö och Vetlanda. Han hade också en sk sidopost att passa fyra gånger i veckan. Han skulle nämligen lämna en postpåse måndagar och torsdagar till postföraren på den nyinrättade gångposten mellan Näsby och Björkö med avgång kl 16. Onsdagar och lördagar omkring kl 17.30 skulle han ta emot postpåsen från samme postförare när denne återkom från Björkö.

I ett brev till poststyrelsen den 13 december 1875 anhöll lantbruksdirektören J M Svensson i Flishult på egna och många andras vägnar att postutväxling skulle äga rum i Näsby med högre frekvens så att den passerande privata diligensen kunde utnyttjas i full utsträckning i båda riktningarna. Poststationsföreståndaren och kronofogden Nehrman kommentar till denna framställning har ett visst intresse, eftersom det visar något av den självklarhet som kronobetjäningen fortsatt ansåg det vara att de nya poststationerna i första hand skulle avse civiltjänstens behov:

"Då poststationen härstädes inrättades i ändamål förnämligast att ersätta kronobrevbäringen, nödgades jag åtaga mig bestyret, dels emedan annan föreståndare med lämplig bostad icke kunde fås härstädes och dels emedan den betydliga korrespondensen i tjänsteväg, som vid denna station äger rum, uppgående till vida mer än hälften och nära två tredjedelar av portoutgifterna, föranledde anordnandet av en station här. Till en början befordrades brev endast två gånger till Sävsjö och två gånger till Vetlanda i varje vecka; och det var först efter det enskilda diligensen kom till stånd på linjen Vetlanda-Sävsjö som postutväxlingen vid stationen utsträcktes på det sätt att brev och tidningar ankomma hit från Sävsjö fem gånger i veckan samt att brev till Vetlanda kunna avsändas lika många gånger. Sökandenas påstående om brist på tillfällen att med skyndsamt besvara ankomna brev är således, minst sagt, obefogat.

Deras stora anspråk på snabbhet i brevväxlingen överensstämmer alls icke med deras hittills ådagalagda verksamhet i utväxling av brev vid stationen, och för att bestyrka detta, tillåter jag mig nämna, att direktören J M Svensson, vilkens korrespondens icke är större än att omkring femtio kronor årligen därtill åtgå, endast två gånger i veckan inskickar sin lösväska hit, att förvaltaren E Busch, som för sina brev förbrukat omkring 10 à 12 kronor årligen i frimärken, likaledes endast två gånger i veckan har post vid stationen samt att övriga sökande varken hålla någon tidning eller hava någon försändelse vid stationen annat än undantagsvis och på sin höjd några gånger om året".

Någon omedelbar ändring av frekvensen i postutväxlingen blev det inte med anledning av framställningen. Betydelsen av tillgång till en poststation för kronobetjäningen blev naturligtvis också en bidragande orsak till att Näsby fick behålla sin poststation när lantbrevbäring infördes i några etapper under 1879 med följd att åtskilliga poststationer i länet drogs in i det sammanhanget.

Men det skulle ändå snart nog bli dags för Nehrman att lämna ifrån sig postgöromålen. Den 10 februari 1885 skrev han med mejeriförestån-

daren Kjellman och komminister C Lind som vittnen under en handling som postmästaren i Sävsjö hade skrivit ut. Den hade följande lydelse:

"Att det emellan Kungl.Generalpoststyrelsen och undertecknad den 22 december 1873 avslutade kontrakt om bestridandet av befattningen som föreståndare i Näsby denna dag blivit av bemälda Kungl.Styrelse uppsagt till upphörande samtidigt med postbefordrings vidtagande å Järnvägslinjen Sävsjö-Vetlanda, erkännes härmed".

Det var en normal åtgärd att poststationer som låg i rimlig närhet av en framväxande järnvägslinje drogs in. I stället inrättades förenade post- och järnvägsstationer i närmast belägna järnvägsstationer. Den 1 augusti 1885 var järnvägen färdig att tas i bruk och Näsby sockens poststation flyttades omkring 300 meter till järnvägsstationen med namnet Hellinge. Samtidigt ändrades poststationens namn. Postnamnet Näsby återuppstod för övrigt elva år senare i en helt annan del av landet. I Stockholms län inrättades den 1 december 1896 en poststation med namnet Näsby, som dock fick prefixet Roslags från den 1 juni 1916.

På motsvarande sätt fick även Hellinge efter ett drygt decennium prefixet Smålands. Bakom denna förändring finner vi ett initiativ av postinspektör Hugo Winroth i Malmö den 29 september 1906. Han skrev då till poststyrelsen bland annat följande:

"Upprepade gånger har det inträffat, att till Hellinge poststation, belägen vid Sävsjö-Vetlanda järnväg, adresserade postförsändelser felsänts till Hellinge poststation, belägen vid Malmö-Trelleborgs järnväg, liksom ock tvärtom, beroende på den namnlighet, som är rådande mellan dessa orter".

Vid remissbehandlingen fann postinspektören Adolf Malmgren i östra postdistriktet det lämpligt att namnförändra poststationen på Vetlanda-järnvägen till Smålands Hellinge. Sedan järnvägsbolaget meddelat, att det inte hade något emot en sådan åtgärd, beslöt poststyrelsen att den skulle genomföras från 1907 års ingång.

Stinsen Nils Johan Aron Andersson blev den ansvarige för posten i Hellinge med järnvägens tillkomst. När han avled den 13 december 1900, efterträddes han efter en tids vakans den 1 mars 1901 av Nils Johan Hansson. Därefter var följande järnvägsanställda ansvariga för poststationen, vars stavning ändrades till Smålands Hellinge: Ernst Edvard Georg Persson (1922-1924), J A Ström (1924-1925), Gustaf Albert Carlsson (1925-1926), John Emil Julius Eriksson (1926-1936), Helga Adelia Eriksson (1936-1954). Poststationen drogs in med september månads utgång 1954.

Nävelsjö

Poststation 1874-01-01--1879-09-30

En gångpost med två turer i veckan inrättades i januari 1874 mellan Lannaskede och Nävelsjö. Vid en samtidigt tillkommen poststation i Nävelsjö blev organisten F A Bexell antagen till föreståndare. Han var också kommunalstämmans ordförande och fick som sådan föra klubban vid behandling av ett ärende som gällde hans egen befattning efter bara litet mer än tre år.

Det var vid stämman i sockenstugan den 20 mars 1878 som man skulle ta ställning till en skrivelse från kronofogden i östra härad. Där stod "att poststationen kommer att indragas och lantbrevbäring i stället inrättas och att kommunen därför bör utse på egen bekostnad ett ombud, där lantbrevbäraren skall inlämna och emottaga brev m m".

I protokollet som skulle sändas till poststyrelsen uttrycktes en ödmjuk anhållan att poststationen skulle få bibehållas tills vidare, särskilt som man ryktesvis hört att flera smärre poststationer inom häradet skulle få vara kvar. Protokollet fortsätter därefter med följande text:

"Skulle däremot denna vår begäran icke kunna beviljas, så antager kommunen det ifrågavarande ombudet och förklarade sig skolläraren C M Johansson i Nävelsjö härtill villig. Stämman beslutade att för detta besvär betala Johansson tio kronor årligen ur fria dispositions-kassan; skulle icke alla adressater avhämta sina brev hos ombudet, skall ombudet ha rätt till betalning av 3 öre för varje brev, som av honom fortställles".

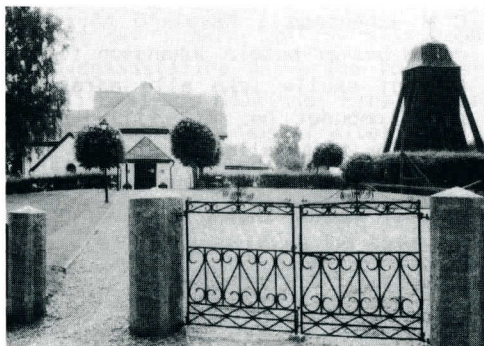
Till kommunalstämmans vädjan tog poststyrelsen ingen hänsyn. Med oktober månads ingång 1879 var poststationen indragen och en lantbrev-

bärare gick två turer i veckan mellan Lannaskede och Nävelsjö samt vidare till Björkö, vars poststation blev indragen samtidigt. Ett kontrakt hade upprättats om denna lantbrevbäring med drängen Johan August Johansson i Hjertnäs, som hade åtagit sig att fullgöra lantbrevbäringen för kr 1:75 per tur.

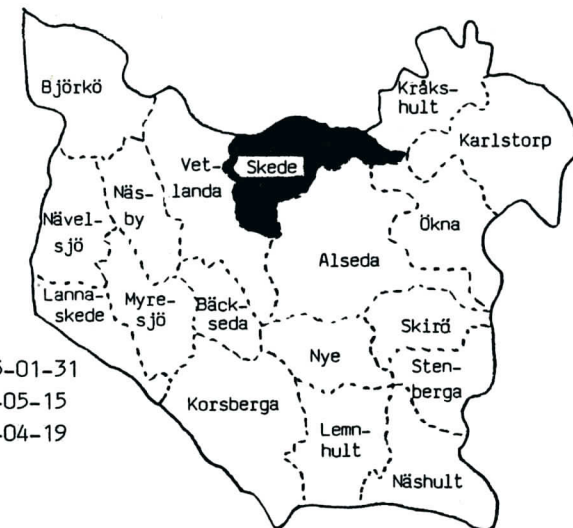
Med tillkomsten av järnvägen mellan Sävsjö och Vetlanda 1885 hade en poststation inrättats med namnet Lannaskedebrunn. Vid kommunalstämman i Nävelsjö sockenstuga den 30 september 1894 - alltjämt med F A Bexell som ordförande - beslöt man begära hos poststyrelsen att lantbrevbäringslinjen skulle få utgå från Lannaskedebrunn, där Nävelsjö kommun hade sin godstrafik. Postmästare Axel Carlander i Vetlanda tillstyrkte framställningen bland annat med det skälet att lantbrevbäringslinjen skulle bli 1,5 km kortare.

Även Björkö socken kom med samma önskemål efter en extra kommunalstämma den 9 november 1894. Postinspektionen i östra distriktet hemställde hos poststyrelsen i den önskade riktningen och poststyrelsen beslöt att ändringen skulle genomföras. Anbud infordrades på den ändrade linjen och den dittillsvarande lantbrevbäraren Johan August Johansson blev därvid utslagen. Hans anbud var högre än vad torparen Anders Magnus Johansson begärde för att fullgöra lantbrevbäringen.

Efter ytterligare åtta år genomfördes en ny ändring av lantbrevbäringen inom Nävelsjö och Björkö socknar. En extra kommunalstämma i Nävelsjö sockenstuga den 15 februari 1903 beslöt att förnya sin tidigare avslagna ansökan om att få tre postdagar per vecka i stället för två. Efter en omfattande utredning beslöts att lantbrevbäringen till Björkö skulle ändras att utgå från Nässjö, medan den dittillsvarande lantbrevbäringen från Lannaskedebrunn skulle avkortas, så att lantbrevbäraren vände vid Margretelund. Kvar blev då en 12 kilometer lång linje från Lannaskedebrunn på vilken turantalet ökades från två till tre i veckan. Anders Magnus Johansson med tillnamnet Wist fick skriva på ett nytt kontrakt. Försöken att återfå en poststation i Nävelsjö misslyckades.

Kyrkan i Nävelsjö
(Foto i juni 1988 av
Erik Lindgren)

Skede

Poststation 1874-01-01--1965-01-31
Postombud 1965-02-01--1979-05-15
Postställe 1979-05-16--1983-04-19

När Skede fick en egen poststation med 1874 års ingång inrättades en gångpostlinje från torpet Sjunnen till Skede. Skraddaren J M Lindholm fick ett kontrakt om denna postföring. Det gav honom 52 kronor om året. Med kärrposten på linjen mellan Vetlanda och Målilla kom Skedes postväska till Sjunnen. I riktning från Skede förvarades postväskan i Sjunnen i avvaktan på att postskjutsen från Målilla kunde föra den vidare till Vetlanda. För denna förvaring fick postvärdaren i Sjunnen ett årligt arvode av 14 kronor.

Till föreståndare för poststationen i Skede antogs skolläraren Johan Peter Rylander mot 100 kronor i årsarvode. Han lyckades efter framställning få detta höjt till 200 kronor år 1875.

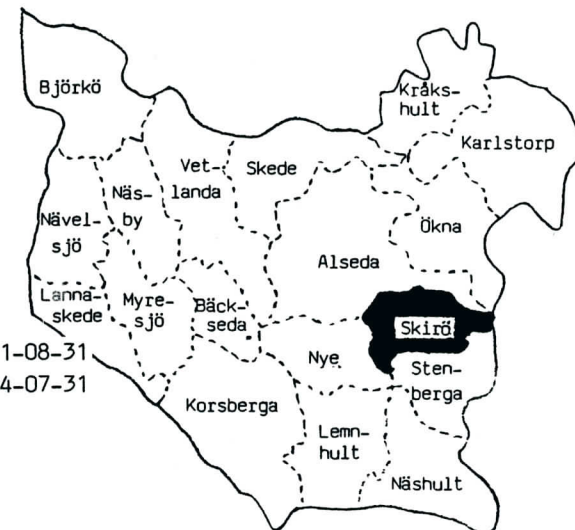
Genom ett kontrakt tecknades med nya postförare på linjen mellan Vetlanda och Målilla kunde gångposten från Sjunnen slopas. Med 1882 års ingång tog postskjutsen nämligen omvägen över Skede.

Jonas Peter Rylander avled i augusti 1900, varefter hans änka Hilda Rylander övertog poststationen mot samma arvode som mannen haft sedan 1886, 300 kronor per år. Det höjdes till 400 kronor år 1904.

I oktober 1910 övertogs poststationen av änkefru Hulda Karolina Richard och 13 år senare av materialförvaltaren Lars Gustaf Carlmark. Denne avled i mars 1942, varvid fröken Elisabet Dahl blev den nye chefen. Hon efterträddes 20 år senare av Inger Karlsson, som fick uppleva poststationens indragning med januari månads utgång 1965. Ett postombud inrättades i stället. Det fick en datumstämpel med gravyren VETLANDA POB 1 fram till den 15 maj 1979. Därefter förändrades postombudets status till postställe, under tiden fram till och med mars 1980 med beteckningen PLE 2 (Skede) och därefter med beteck-

ningen Vetlanda-Skede. Poststället, som sköttes av handlanden Einar Lindberg, avvecklades den 19 april 1983, men kallades vid det tillfället "postombud" i det "Meddelande Minnespoststämplor" som gavs ut av Postens centralförvaltning.

				(Denna spalt läses nedifrån och uppåt.)			
D a g a r.	An-komst, kl.	Af-gång, kl.	Mil.	D a g a r.	An-komst, kl.	Af-gång, kl.	
148.							
Hvetlanda—Skirö—Målilla.							
(Från den 2 januari 1982.)							
M. Th.	—	5,0	}	}	O.	L.	11,0
F.	—	5,0			Hvetlanda postexpedition	F.	—
M. Th.	6,45	7,0	}	}	O.	L.	9,0
M. Th.	7,45	8,0			Skede poststation	O.	L.
F.	6,30	6,45	}	}	O.	L.	8,0
M. Th.	8,45	8,45			Alsheda poststation	F.	—
M. Th.	9,45	10,0	}	}	O.	L.	7,15
F.	8,15	—			Ropperda skjutsstation	O.	L.
M. Th.	11,15	11,15	}	}	O.	L.	6,0
T. F.	12,45	1,0			Skirö poststation	F.	—
T. F.	1,30	1,30	}	}	O.	L.	4,45
T. F.	3,0	—			Qvill	O.	L.
			}	}	O.	L.	3,0
					Järeda poststation	O.	L.
			}	}	O.	L.	2,30
					Klöfdala gästgifvaregård	O.	L.
			}	}	O.	L.	—
					Målilla postexpedition	O.	L.

Skirö

Poststation 1874-01-01--1961-08-31

Postombud 1961-09-01--1964-07-31

Vid postverkets övertagande av kronobrevbäringen i Småland inrättades med januari månads ingång 1874 en poststation i Skirö, dit posten bars av gående bud från Nye.

Till föreståndare för poststationen i Skirö antogs handlanden C P Rosén, som fick 100 kronor i årsarvode. Han tyckte postarbetet tog för mycket tid från honom i handelsrörelsen och begärde i ett brev den 18 november 1874 sitt entledigande men förklarade sig villig bli kvar, om lönen fördubblades. Det gick poststyrelsen med på efter tillstyrkande av postmästaren i Vetlanda. Så mycken glädje av den förhöjningen hade Rosén dock inte. Kronofogden meddelade nämligen i ett brev till landskansliet den 5 mars 1875 att "C P Rosén försålt sin lägenhet i Skirö och läser ämna avflytta från orten som det säges till Amerika".

Kronofogden föreslog organisten och folkskolläraren Carl Johan Sjöström till ny föreståndare, vilket accepterades enligt poststyrelsens beslut den 27 mars 1875. Överlämningen av poststationens inventarier ägde rum efter inventering den 12 april 1875. Sjöström fick oförändrat arvode, 200 kronor om året.

Redan ett halvt år tidigare hade kommunalstämman behandlat postföringsfrågan och funnit att man skulle kunna få betydligt snabbare befordran, om post till Skirö skickades med den ordinarie postlinjen mellan Vetlanda och Målilla i stället för med gångbud från Nye. Efter remissbehandling beslöt poststyrelsen den 11 maj 1875 att bifalla förslaget. Med postföringsentreprenören J A Johansson i Slättåkra träffades ett nytt avtal om förhöjning av legan för hans avvikelse från den ordinarie postvägen vid Repperda till Skirö.

Förändring av postföringen i bl a frekvensen gjordes flera gånger och med tillkomsten av järnvägen Sävsjö-Vetlanda blev det ännu en ändring av postvägen till Skirö. Hemmansägaren Carl Johan Isaksson fick i konkurrens med C J Jonsson, båda boende i Skirö, kontraktet om postföring mellan Vetlanda och Skirö mot en ersättning av kr 1:90 för varje färd fram och åter.

Carl Johan Isaksson blev kvar som postförare med ett par kontraktsändringar till den 22 juni 1906, då järnvägen mellan Vetlanda och Målilla togs i bruk för allmän trafik. Då inrättades i stället en postföringslinje mellan Ädelfors och Skirö.

Carl Johan Sjöström blev kvar vid rodret i Skirö till sitt 68:e levnadsår. Den 1 april 1911 övertogs poststationen av kyrkväktaren Johan Emil Dahn och i september 1922 tog handlanden Hans Richter över. Han blev den siste poststationsföreståndaren i Skirö och med augusti månads utgång 1961 drogs poststationen in. Någon pensionsordning hade ännu inte tillkommit för avtalsanställda men poststyrelsen tillerkände Richter ett s k årligt understöd att utgå under hans återstående livstid.

I kombination med lantbrevbäringen blev ett postombud övergångsvis en ersättningsanordning för poststationen i Skirö. Det fanns kvar till och med juli 1964 och hade gravyren NYE POB 1 i datumstämpeln.

På framställt förfrågan för jag härmed intyga, att i almanackan minat 1/3 af de bref, som inlämnas på Skirö Poststation är adresserade till orter innan Calmar län. Och skulle samt kunna expedieras af Målilla Postexpedition, då derinåt de af bref genom Områden till Nye och Vetlanda skiljes betydligt fördeliga.

Skirö Poststation den 3 November 1874

Detta intyg bidrog till poststyrelsens beslut att ersätta postföringen från Nye till Skirö genom att låta postföraren på linjen Vetlanda - Målilla göra en avvikelse vid Repperda.

C. J. Jonsson
Poststationsföreståndaren

Stenbergga

Poststation 1874-01-01--1965-04-30

Vid den då 17 år gamla postlinjen mellan Nottebäck och Målilla inrättades i Stenbergga en poststation när postverket övertog ansvaret för kronobrevbäringen med 1874 års ingång. Poststationen lydde under postmästaren i Växjö, liksom de samtidigt inrättade poststationerna i Lemnhult och Österkorsberga. Postföringen mellan Nottebäck och Målilla ökades från en till två turer per vecka.

Handlanden O Dahlgren blev föreståndare och fick 100 kronor i årsarvode. Postföraren passerade två gånger i vardera riktningen på nattetid, något som han åberopade som skäl för att begära sitt entledigande i ett brev till poststyrelsen den 28 oktober 1874. Han tillade dock att han var beredd att stanna kvar om lönen höjdes till 200 kronor om året. Hans granne och kollega, handlanden Carl August Johansson, var dock beredd att överta poststationen för 175 kronor om året och så blev det med 1875 års ingång.

På grund av mindre lönsamhet hade poststationen blivit ifrågasatt till indragning redan i november 1874 i ett brev från postmästare Janne Lagerström till poststyrelsen. Därav blev dock intet och poststationen klarade sig även förbi den stora omorganisationen på hösten år 1879, då lantbrevbäring infördes på många orter i Jönköpings län.

Carl August Johansson sade emellertid upp sitt kontrakt vid årsskiftet 1902-1903 och från den 1 april 1903 antogs på förslag av ortens riksdagsman 25-åriga fröken Alma Alexandersson till föreståndare för poststationen i Stenbergga mot 160 kronor i årsarvode. Vid äktenskap med Gustav Erik Jonsson bibehöll hon sitt efternamn. Hon blev mycket länge i tjänst och fick 1938 guldmedaljen för nit och redlighet i rikets tjänst. Hennes dotter Karin Johansson biträdde henne

med arbetet redan som tonåring och fick överta poststationen den 1 juni 1948, sedermera med tillnamnet Widén. Hon efterträddes i januari 1957 av Kerstin Johansson, som fick uppleva poststationens indragning med april månads utgång 1965.

I Stenberga ligger Vättehagen, där folkskalden Josef Högstedt under hela sin återstående livstid från hösten 1934 lät publicera med pseudonymen Pälle Näver en dikt i veckan i ett 30-tal landsortstidningar. Han har även i övrigt en stor produktion och var en av Sveriges mest lästa poeter. Hans yrken innan dikterna blev huvudsysslan var livgreddjäv, rallare, skogsarbetare och bonde.

Österkorsberga järnvägsstation omkring 1920.

Österkorsberga

Lantpoststation	1874-01-01--1914-12-11
Förenad poststation	1914-12-12--1955-10-19
Ej förenad	1955-10-20--1960-09-30
Postexpedition	1960-10-01--1977-06-30
(Lokal)postkontor	1977-07-01--
Namn Korsberga	1972-10-02--

I nordsydlig riktning genom Östra och Uppvidinge härader gick den gamla postföringslinjen mellan Vetlanda och Växjö. Ett par kilometer söder om Korsberga kyrka låg posthemmanet Nöteberg. Det blev tämligen känt efter en händelse på eftermiddagen den 31 maj 1860. Då rånades postförarna strax efter att de hade lämnat Nöteberg. Det var postbondens två söner som råkade så illa ut, men de blev inte själva skadade.

Ett försök gjordes sex år senare att få en poststation i Korsberga. Ett stort antal sockeninvånare skrev under ett brev till poststyrelsen med bl a följande text:

"Få trakter torde vara så tätt befolkade som just denna och synnerligen med ståndspersoner, av vilka ock de flesta äro tjänstemän, för vilka en snabb och billig postkommunikation är av yttersta vikt; även för kringboende allmoge skulle en postexpedition i Korsberga vara till stor fördel, ty då ett allmänt bruk nu förefinnes, att nämligen en mängd yngre personer på våren begiva sig bort på arbete, uppstår för deras hemmavarande behov av lätt och närbelägen postlägenhet för skriftväxling med de bortavarande".

Frågan hade dessförinnan behandlats vid den allmänna kommunalstämman med Solberga socken den 22 april 1866, som gav sitt fulla stöd åt den ansökan som var avsedd att sändas till poststyrelsen.

Kaptenen vid Kungl. Kalmar regemente Carl Key, som bodde på Byestad, skrev den 6 maj 1866 till poststyrelsen tillsammans med översten C W Ahlgren för att fästa uppmärksamhet på rådande förhållanden med postgången. Ur deras brev citeras följande:

"Vi hava nu vår post på Vetlanda, till vilket postkontor vi dock hava omkring 2 mil och måste således underhålla och bekosta postbud

denna långa väg tvenne gånger i veckan, vilket dels är oss ganska kostsamt, dels emedan dessa postbud äro gående, vållar att posten kommer oss tillhanda först 7 à 8 timmar efter dess ankomst till Vetlanda samt följaktligen även måste avfärdas lika lång tid före densamma avgång därifrån, vilken omständighet åter har till följd att tiden blir högst knapp att kunna medhinna postens expedierande; denna olägenhet är särdeles kännbar för Chefsämbetet vid Kungl. Smålands Grenadjärbataljon, där nätterna ofta måste anlitas för att kunna hinna fullgöra vad i expeditionsväg erfordras".

De önskade nu få en postexpedition vid Korsberga kyrka med postgång till och från Vetlanda två gånger i veckan vid sådan tidpunkt att direkt förbindelse nåddes ned stockholmspostens ankomst och avgång till Vetlanda. De tillade bl a följande:

"Det går en post en gång i veckan från Vetlanda till Växjö förbi Korsberga, men enär denna post icke avgår från förutsagde postkontor någon av de dagar då stockholmsposten dit anländer, så kunna vi ej begagna oss av densamma för våra postväskors varken hämtning från eller sändning till Vetlanda, utan måste som ovan nämnt är, hålla postbud tvenne gånger i veckan."

I fortsättningen av brevet ansåg de båda officerarna att man vid bifall till framställningen kunde dra in den del av postlinjen mellan Växjö och Vetlanda som låg söder om Korsberga, "ty med dubbel post (= två veckoturer) från Korsberga till Vetlanda och vidare över Sävsjö till Växjö skulle den ringa korrespondens, som nu på denna linje förefinnes vida snabbare fortskyndas än vad nu är händelsen, med direkt en gång i veckan gående post".

Här bortsåg officerarna tydligen helt från den nytta som postlinjen söder om Korsberga gav åt den befolkning som bodde där. I detta sammanhang bör erinras om en tidigare framställning från en korrespondent i Eksjö, som önskade att hela postlinjen skulle dras in. Det ärendet redovisas på sid 18-21 i boken "Berättelser från glesbygd".

Postmästare Harald Petter Halldin i Vetlanda kommenterade officerarnas framställning i ett två foliosidor långt brev till landskansliet i Jönköping. Han var negativ till önskemålen och skrev bland annat "att förhållandet inom Korsberga-trakten icke berättigar till anspråk på postexpedition framför de flesta andra orter och kyrkoställen; att om deras anspråk vinner framgång, ganska säkert likartade pretentioner från en mängd andra platser skulle framkallas och i väsentlig mån utan oundgängligt behov öka postverkets utgifter utan motsvarande gagn för den korresponderande allmänheten."

Den negativa inställning som postmästaren i Vetlanda visade bidrog

till att framställningen om en poststation inte bifölls. Förslaget att dra in postlinjen på dess sträckning söder om Korsberga kunde inte heller accepteras. Längs den färdvägen fanns åtskilliga viktiga postkunder, Klavreströms Bruk inte att förglömma.

Korsberga fick vänta på en egen poststation tills postverket övertog kronobrevbäringen. I ett brev till postkontoret i Växjö från poststyrelsen den 22 december 1873 uppgavs att en poststation skulle öppnas vid Korsberga kyrka med benämningen Österkorsberga. Till föreståndare hade handlanden C J Johansson blivit utsedd och han fick 100 kronor om året för sitt arbete med posten. Den 24 november 1873 hade en poststation med namnet Korsberga inrättats i Skaraborgs län, något som bidrog till att den småländska poststation fick det längre namnet. Claes Johan Johansson fick sin årsersättning höjd till 200 kronor redan vid halvårsskiftet 1874, då det visade sig att poststationen hade mycket stor omsättning jämfört med de flesta andra som inrättats samtidigt.

När Clara Forssander övertog poststationen 1895 hade årsarvodet stigit till 320 kronor, något som också Anna Martina Svensson fick nöja sig med. Hon blev ordinarie föreståndare från 1904 års ingång sedan hon vikarierat för Clara Forssander under ett helt år. En strid om stationens läge hade då pågått en tid på grund av att poststationen flyttats från Kaplansgården till Lilla Vänhem. Den följande flyttningen till Siboholm förorsakade också oenighet i bygden, även om den innebar att poststationen nu hamnade vid stora landsvägen ungefär mittemellan Lilla Vänhem och kyrkan.

Med tillkomsten av järnvägen mellan Nässjö och Åseda fick Anna Martina Svensson finna sig i att bli uppsagd från befattningen som poststationsföreståndare. Poststationen flyttades nämligen till järnvägsstationen, där stinsen Knut Åke Selander fick ansvara för både post- och järnvägsgrömmål. Det blev en lång period för honom, men när han flyttade till Nybro i december 1931, kom Gustaf J R Åstrand till Österkorsberga från Björköby. Han efterträddes 1943 av Gustaf Adolf Larsson, varefter följande järnvägsmän ansvarade för posten: Erik Gustaf Ervik (1947-1950), Martin August Eriksson (1950-1953) och Nils Carlsson (1954-1955).

Därmed var järnvägsepoken slut för postens del i Österkorsberga. Den 20 oktober 1955 skildes post och järnväg åt och postbiträdet vid järnvägen Ninnie Westberg tog över ansvaret. Poststationen flyttades då till Lundhaga och Ninnie Westberg fick uppleva att den statushöjdes den 1 oktober 1960 till en s k postexpedition. Rörelsen utvecklades positivt och lokalen blev för trång. I maj 1969 kunde man flytta

in i nya moderna lokaler i fastigheten Axhaga vid torget, där man fick en tre gånger så stor lokalyta som tidigare.

Postmästare Sven Sjöström i Vetlanda var närvarande vid invigningen och gjorde en återblick på utvecklingen för posten i området, medan postassistent Anders Thörnström vid postdirektionen i Linköping redogjorde för hur man byggt och disponerat den nya lokalen. Kommunalfullmäktiges ordförande Axel Svensson uttryckte glädje över att Korsberga fått behålla sin poststation och lyckönskade på kommunens vägnar till den nya lokalen. Någon risk för att poststationen skulle dras in hade för övrigt knappast funnits. Korsberga blev ett centrum för postdistributionen inom ett stort område med ett underlag på närmare ettusen hushåll, som vid Ninnie Westbergs avgång övertogs av Lilly Norrlin.

Namuförändring. Benämningen af den å sid. 9 i senast utgifna tidtabell upptagna postlinien *Hvetlanda--Ökna* ändras till *Hvetlanda--Österökna*, hvarjemte namnet på den å samma linie befintliga poststationen *Ökna* förändras till *Österökna*.

Utgifvet den 2 februari 1874.

Rubrikordet Namnförändring i denna notis i 1874 års cirkulärsamling har förmodligen vilselett författaren av boken "Sveriges fasta postanstalter genom tiderna". I en not uppgavs att poststationen "benämndes Ökna t. o. m. 1/2 1874". Cirkulärnotisen avser att göra postförvaltarna uppmärksamma på att namnet Ökna, felaktigt i tidtabellen, skall ändras till Österökna. Det var alltså inte fråga om någon namnändring av poststationen utan blott en rättelse i en tidtabell.

Österökna

Poststation 1874-01-01--1959-06-30

I ett brev från poststyrelsen den 22 december 1873 fick postmästaren i Vetlanda del av beslutet om att en åkande post skulle inrättas från det följande årsskiftet med två turer i veckan mellan Repperda gästgivaregård och Ökna kyrka, invid vilken en poststation med namnet Österökna skulle öppnas.

Till Repperda kom posten via en postföringslinje mellan Vetlanda och Målilla. Postföraren på den långa linjen inträffade inte samtidigt som postföraren återkom från Österökna. Därför måste någon i Repperda vårda posten under mellantiden. Gästgivaren C P Lindquist åtog sig att göra detta mot en ersättning av 16 kronor om året. Denna postvård upphörde redan i oktober 1876 då Lindquist flyttat från orten. Postföraren till Österökna, förre nämndemannen Gustaf Jonsson, bodde intill allmänna landsvägen och kunde själv ta emot postväskan till Österökna från postföraren på linjen mellan Vetlanda och Målilla resp lämna till honom den postväska han medfört från Österökna.

I ortstämpelkataloger förekommande uppgifter att poststationen i Ökna skulle ha burit detta namn under den första månaden av dess existens är inte belagda. I poststyrelsens beslut den 22 december 1873 används benämningen Österökna även i en skrivelse till landshövdingen i Jönköpings län.

En annan uppgift att ett par avtryck av en datumstämpel med gravyren ÖKNA är kända torde vara felaktig. Datumstämplarna till de nya poststationerna inom Vetlanda postområde levererades från Stockholm den 23 januari samt den 7 och 28 februari 1874. I leveransjournalen finns ingen anteckning om att en datumstämpel blivit återlevererad under hela år 1874. För andra postkontorsområden finner man däremot anteck-

ningar om återleverans på grund av att poststationer ändrat namn. För Kalmar annoteras sålunda exempelvis att datumstämpeln med gravyren HINGSTORP återlevererades den 3 december 1874 och för Falkenberg att datumstämplarna med gravyrerna SJÖNEVAD, RYA och ESKHULT återkom till Stockholm den 9 november 1874. För Karlskrona finner man återleverans redan den 4 februari 1874 av stämpeln med gravyren AUGERUM, vilken aldrig kom till användning, eftersom den planerade poststationen med det namnet inte öppnades.

Till föreståndare för poststationen i Österökna utsågs komministern Jonas Magnus Korenius. Hans årsarvode blev 100 kronor men från juli 1879 fick han fullgöra postarbetet utan ersättning av postmedel. Detta var nämligen villkoret för att poststationen inte skulle dras in i samband med att lantbrevbäring inrättades. Arvodslös blev också skolläraren Jonas Magnus Svensson, när han efterträdde Korenius i oktober 1880.

När kommunalstämman i sockenstugan den 17 mars 1879 tog ställning till poststyrelsens förslag att dra in poststationen och inrätta lantbrevbäring mellan Alseda poststation och Ökna kyrka, hette det följande i protokollets "2:a paragraf:

"Kommunalstämman beslutar att ingå till Kungl.Generalpoststyrelsen med förslag att poststationen Österökna måtte få bibehållas ytterligare tvenne år,

att poststationen Österökna underhåller förbindelse endast med Alseda poststation,

att posten mellan dessa stationer kommer att befordras i låst väska sålunda att densamma medföres av den mellan Alseda poststation och Målilla postkontor gående ordinarie posten till Qvill i Ökna socken, som av berörde post passeras och varest postväskan till och från Österökna station emottages eller avlämnas av postbärare på de dagar och tider som äro eller bliva bestämda för ordinarie postens turer förbi Qvill,

att Ökna kommun tillförbinder sig att anställa och avlöna poststationsföreståndare samt brevbärare mellan Österökna och Qvill,

att Kungl.Generalpoststyrelsen härtill måtte bidra med tvåhundra kronor årligen, vilka lika som hittills måtte bliva levererade till poststationsföreståndaren kvartalsvis, och varå bemålde föreståndare äger rätt att å kommunens vägnar meddela kvitto".

Det var viss flexibilitet i kommunalstämmans förslag, men huvudskälet till att poststyrelsen gick med på att behålla poststationen i Österökna var den besparing som kunde påvisas. Vid entreprenadauktionen om lantbrevbäring hade nämligen kostnaden för lantbrevbäring

mellan Alseda och Ökna visat sig uppgå till 228 kronor 80 öre, d v s den lön som skulle betalas till den vid tillfället lägstbjudande, förre bruksarbetaren Carl Johan Andersson Bom vid Kleva nickelverk, som erbjöd sig att fullgöra varje tur för kr 2:20. När nu kommunen erbjöd sig att både svara för transporten och hålla poststationen öppen för ett mindre belopp, kunde poststyrelsen acceptera detta.

Poststationen hade för övrigt varit föreslagen till indragning en gång tidigare. Den sparsamhetskampanj som poststyrelsen aviserade i ett cirkulär i september 1875 resulterade bland annat i att postmästare Fredrik Wilhelm Oldenburg i Vetlanda i ett brev den 24 januari 1876 föreslog att poststationen skulle bytas ut mot en lösväska som sockenborna kunde hämta och lämna i Repperda. Frimärksförsäljningen hade emellertid under 1875 uppgått till 176 kronor vid Österökna poststation. De poststationer som drogs in på sina håll i landet som en följd av det nämnda besparingscirkuläret hade haft betydligt lägre frimärksförsäljning.

Skolläraren Jonas Magnus Svensson fick del i den ersättning på 200 kronor om året, som postverket betalade till Ökna kommun för att kommunen själv svarade för kostnaderna med poststation och transport. Vid en kommunalstämma i augusti 1895 beslöt man att försöka få ersättningen höjd till 300 kronor om året. När ärendet föredrogs i poststyrelsen den 27 augusti kunde framställningen inte bifallas.

Detta avslag tände ett hopp hos invånarna i Qvill. På handlanden N F Rolfs initiativ skrev ett stort antal intressenter ett brev till poststyrelsen den 14 september 1895 med följande inledning:

"Då poststationen i Österökna är genom sitt läge utesluten från församlingens centralorts korrespondens, Qvill, och vi erfarit att Ökna kommun på kommunalstämma beslutat uppsäga Österökna poststation om ej dess anspråk på löneförhöjning beviljas, få undertecknade härmed vördsamt anhålla att Kungl.Generalpoststyrelsen måtte förordna om berörda poststations förflyttning till nämnde centralort, nämligen fabriks-samhället Qvill".

På en hel foliosida lämnades därefter argument för en sådan förflyttning och handlanden Rolf förband sig att mot 150 kronor i årsersättning bli föreståndare för den till Qvill flyttade poststationen med bibehållet namn Österökna. Han var dessutom villig att varje söndagsmorgon befordra till Ökna kyrka all den post som var adresserad till Ökna socken.

En extra kommunalstämma i Ökna behandlade frågan den 6 oktober 1895, varvid pastor K G Bergqvist och patron A Gustafsson på Mösshult fick uppdraget "att hos Kungl.Generalpoststyrelsen anföra de skäl som tala mot poststationens förflyttning".

Argumenten var starka och efter uttalanden av postmästaren i Vetlanda och postinspektören i östra distriktet fann poststyrelsen den 15 november 1895, att Rolfs framställning inte skulle föranleda till vidare åtgärd. Kvill fick ändå en egen poststation, benämnd Kvillsfors när järnvägen mellan Vetlanda och Målilla öppnades för allmän trafik i juni 1906. Då kom det snart nya anslag mot den äldre poststationen. Lantbrukaren C J Lönnquist skrev den 6 november 1906 till postinspektionen "för benägen åtanke, huruvida ej Österökna poststation numera borde indragas, då järnvägspoststationerna Tälläng och Kvillsfors tillkommit och största delen av Ökna socken med fördel å dessa kan hava sin post". Konkret föreslog han lantbrevbäring från Tälläng till Ökna. Skolläraren Jonas Magnus Svensson var alltjämt kvar som föreståndare vid poststationen. Han kom med starka motargument i sitt remissyttrande och postmästare Anders Peter Hedin i Vetlanda skrev bland annat följande:

"Då Kvillsfors poststation trädde i verksamhet den 22 juni och Tällängs den 1 oktober innevarande år, vill det synas som om dessa poststationer icke föranlett så särdeles stor minskning i rörelsen vid Österökna poststation. Under sådant förhållande torde anledning icke förefinnas för indragning av densamma. Icke heller torde det vara lämpligt att för närvarande eller så länge icke farbar väg finnes emellan Ökna kyrkoby och Tällängs järnvägsstation anordna postgång eller lantbrevbäring mellan dessa platser".

Poststyrelsen beslöt att lantbrukare Lönnquists framställning inte skulle föranleda till vidare åtgärd.

Det gamla avtalet mellan postverket och Ökna kommun fortsatte att gälla och skollärare Svensson fick ingen lön från postverket. Med 1913 års ingång tillerkändes han emellertid ett personligt arvode på 100 kronor från postverket, ett belopp som höjdes till 120 kronor efter ett halvår och till 180 kronor den 1 oktober 1916.

Svensson avled i sitt 73:e levnadsår den 6 mars 1928. Ny poststationsföreståndare blev handlanden Josef L E Nicander, och poststationen flyttades till byns utkant, ca 500 meter från kyrkan. Tolv år senare lämnades poststationen över till Greta Nicander med avtal från 1936 års ingång. Hon fick uppleva poststationens indragning från den 1 juli 1959. På dess sista dag uppvaktades Greta Nicander av komminister Hilding Bjurgert och kyrkväktare Bertil Engström med en textad adress med tack från hushållen i kyrkroten. Postmästare Einar Eklund i Vetlanda framförde postverkets tack till fru Nicander för många års tjänstgöring.

Förvaltningspostkontoret Vetlanda

Upprinnelsen till postkontoret i Vetlanda finner man redan på mitten av 1700-talet, då avsikten var att ett postkontor skulle inrättas vid Ädelfors guldverk. Men inte förrän den 1 oktober 1805 kom ett postkontor till stånd där, sedan bruksdisponenten hade åtagit sig att ge postmästaren rum och lön.

Den uppoffringen behövde han bara göra under fyra år, för redan 1809 fick den utsedde postmästaren Carl Forssberg förflyttning till Vetlanda. Det var för "de kringresandes bekvämlighet och förmån" som man ansåg att postkontoret skulle ligga i Vetlanda i stället. Namnet ändrades enligt ett cirkulär den 3 november 1809 från Ädelfors till Hvetlanda.

I Vetlanda hade dessförinnan funnits ett posthemman. När det utsågs är svårt att bestämma säkert, men sedan 1712 finns postbonden Sven Pärsson dokumenterad. Han kunde enligt tillgängliga handlingar läsa och skriva, något som egentligen krävdes av alla postbönder, även om det inte blev så i verkligheten. I Vetlanda ansågs konsten särskilt angelägen, eftersom man visste att i Vetlanda "många brev, som följa jämte postväskan till adeln och andra på den orten komma att fördelas"

Den förste postmästaren i Vetlanda med kunglig fullmakt Carl Forssberg var född 1770. Han fick i september 1834 ett års tjänstledighet för sjukdom men avled redan efter två månader. Kontorsskrivaren C A Forssberg, som förmodas ha varit hans son, uppehöll tjänsten på vakans till oktober 1835 men fick inte överta ämbetet.

I stället utsåg regeringen Harald Petter Halldin till postmästare genom ett beslut den 30 juni 1835 för tillträde i oktober samma år. Han hade varit tf postmästare i Varberg under fem år och kom att bli kvar i Vetlanda till sin död den 12 maj 1872. Hans äldsta dotter blev gift med länsmannen i blekingska Sandbäck, John Henrik Bolling, och hans tredje barn, sonen Carl Anders Georg, blev kronolänsman i

blekingska Listerby. Två döttrar blev anställda i Östra Härads Sparbank i Vetlanda och en dotter gifte sig med trafikassistenten vid Gävle-Dala Järnväg Georg Herman Filén. Denne stöter man vid forskning på i dokumenten om de första försöken med järnvägspost. Postmästare Halldins yngste son blev ingenjör och kontorschef i Surahammar.

Halldin hade fått lokalerna till sitt postkontor tack vare en välvillig donation av lagmannen C H Hummelheim på Hällinge i Näsby. Genom denna ställdes lokaler till postmästarens förfogande i Vetlanda Melångårds huvudbyggnad år 1836.

Fredrik Wilhelm Oldenburg efterträdde Harald Petter Halldin år 1872 och fick bland annat engagera sig i den stora reformen med kronobrevbäringens upphörande 1874. Redan 1877 togs hans revir över av Mauritz Alfred Leopold Ericson. Denne satt också en femårsperiod vid rodret innan Carl Johan Pettersson tog vid 1882, följd efter ett decennium av Axel Henning Carlander (1892-1901). Denne ansvarade alltså nära nog lika länge som företrädaren för postområdets skötsel. När det nu ledigförklarades kunde man i fackorganet "Svenskt Postarkiv" läsa följande om förhållandena i Vetlanda:

"I fjol uppgick postmästarens andel av provisionen till 1 146:99 kr, dessutom uppbar han i lösväskarvode 32:75 kr, i bokföringsarvode 143:92 kr samt från postsparbanken 23:18 kr. Postkontoret, som f n tillhör 6:e klassen, hänföres i lönerегleringsförslaget till 3:e klassen. Till postmästarens disposition äro ställda två anslag: 360 kr per år till avlönande av biträde och 175 kr till expenser.

Postkontorslokalen, som förhyres och möbleras av postverket, består av två rum, är tämligen rymlig, trevlig och ändamålsenligt inredd. Helt nära postkontoret finnes en lägenhet, bestående av 7 rum och kök samt med del i trädgård, att övertaga den 1 april. Den innehaves f n av avflyttande postmästare och betingar en årshyra av 400 kr.

Tillförseln av livsmedel är ganska livlig (torgdag en gång i veckan) prisen därå medelmåttiga. A platsen finnes blott en 3-klassig privat samskola för gossar och flickor. Närmaste fullständiga läroverk ligga i Jönköping. Dessutom finnas å platsen 2 läkare, apotek och 3 banker.

Under fjolåret erlade postmästaren i skatt för inkomst från postverket tillhoppa 354:01 kr."

Det blev Anders Peter Hedin som i tävlan med några andra av notisen lockade sökande fick överta postkontoret år 1902. Han kom närmast från filialpostkontoret Göteborg 4 och befordrades till förste kontrollör i Stockholm 1909. Därefter har följande chefer funnits för postkontoret i Vetlanda: Karl Adolf Lund (1910-1912), Viktor Alexander Back (1912-1927), Johan Emanuei Andersson (1927-1932), Hjalmar Albert

Wadell (1932-1942), Gustaf Abraham Hultqvist (1942-1948), Alfred Hugo Frykholm (1948-1951), Einar Eklund (1951-1962), Sven Börje Sjöström (1963-1980), Rune Gejnevall (1980-1987; vikarie från 1976) och Nils Holmqvist med början 1987.

Att posten i Vetlanda var ett förvaltningskontor fram till företagets stora omorganisation 1977 speglas i många ärenden om landsbygdens postförhållanden. Sådana ärenden berörs i skilda kapitel i denna bok i anslutning till berättelser om förändringar vid poststationerna. Försöket av postmästaren i Vetlanda att påverka beslut om ändrad postgång till bl a Växjö och Vimmerby redovisas dessutom i ett par kapitel i boken "Berättelser från glesbygd - om post i Uppvidinge". Den kan liksom övrig småländsk posthistoria rekvireras från Förlaget på post, Box 222, 351 05 VÄXJÖ.

Vetlanda postkontor vid mitten av 1880-talet. Bilden, som lånats från Postmuseum, sägs återge "i mitten postmästare Carl J Pettersson, omgiven av postfröken till höger och postmästarens hushållerska".

Ny postgång genom tre häradar

Det tog mer än fyra år att utreda behovet av en postlinje mellan Vrigstad och Målilla innan poststyrelsen efter regeringsbeslutet kunde avgöra, att en sådan skulle inrättas från den 1 oktober 1863. En diger samling dokument finns i arkiven om denna förbättring av postförbindelserna. De redovisas i sammandrag i det följande.

Initiativet togs av ett antal ståndspersoner i Östra härad genom ett aprilbrev 1859 till poststyrelsen. Handstilen skvallrar om att överstelöjtnanten Wilhelm Ahlgren författat skrivelsen på sju foliosidor. Bland undertecknarna kan nämnas friherre C A Rappe, regementspastorn G Pontén i Lemnhult, kyrkoherde N Holmer i Karlstorp och förre riksdagsfullmäktigen D Danielsson. I brevet sägs bland annat följande:

"Orten vid och omkring Vetlanda har under sistförflutna åren utvecklats en affärsverksamhet, som ovillkorligen påfordrar en snabb och direkt postkommunikation med de handelsplatser, till vilka ortens berörde verksamhet huvudsakligast tagit sin riktning. En sådan postkommunikation finnes dock ej. Posten från Göteborg och Jönköping samt från Västervik, Oskarshamn och Vimmerby m fl orter, uppehålls i Eksjö så lång tid, att stundom ganska stora olägenheter därav förorsakas, olägenheter vilka bliva alltmer kännbara ju större livlighet affärsverksamheten erhåller".

I fortsättningen av brevet lämnas exempel på den sena postgången:

"Till Vetlanda anländer varje vecka post över Eksjö på måndagar omkring kl 4 em, medförande brev och tidningar från norra, östra och västra orterna, och fredagar omkr kl 11 fm, medförande post från nämnde orter, ävensom från södra orterna. Därjämte ankommer post från Växjö antingen sent på tisdagsaftonen eller, såsom stundom sker, på onsdagsmorgnarna.

Från Vetlanda avgår varje vecka post dels över Eksjö på tisdagen och fredagen kl 2 em, och dels till Växjö på torsdagen kl 2 em, samt dels till Kalmar på fredagen kl 5 em.

Posten från västra orterna ankommer och avgår över Jönköping. Denna post avgår från Jönköping tvenne gånger i veckan, nämligen söndagen och onsdagen, anländer till Vetlanda på måndagseftermiddagen omkr kl 4, efter att ha blivit fördröjd i Eksjö mera än 12 timmar, och den post, som från Jönköping avsändes på onsdagen, anländer till Vetlanda först på fredagen omkring kl 11 fm, sedan den i Eksjö blivit fördröjd mera än 30 timmar. Samma dröjsmål är även den södra posten underkastad en gång i varje vecka".

Med fortsatta exempel på då gällande tidtabeller, vilka tidvis inte kunde följas, framhöll petitionärerna att det behövdes nio dygn för att få svar på ett brev som sändes från Vimmerby trots att avståndet mellan Vimmerby och Vetlanda endast var sju mil. Postgången mellan Jönköping och Vetlanda (åtta mil) krävde på motsvarande sätt sju dygn även om adressaten svarade omgående. Trots den särskilda postlinjen mellan Vetlanda och Växjö en gång i veckan i vardera riktningen var även kommunikation med de "södra orterna" bristfällig, framhölls det. Från Eksjö kom för övrigt ett allvarligt menat förslag vid ett tillfälle att dra in den direkta postlinjen mellan Vetlanda och Växjö "såsom obehövlig". Detta skildras i ett kapitel i boken "Berättelser från glesbygd - om post i Uppvidinge".

Naturligtvis kom petitionärerna för den direkta postlinjen mellan Vrigstad och Målilla också med konkreta förslag till förbättring. Även här var indragning av veckoposten till Växjö på tapeten men i en annan tappning. Taktiskt talade man om inledningsvis i framställningen att de direkta postlinjerna med en veckotur i vardera riktningen mellan Vetlanda och Kalmar samt Vetlanda och Växjö kunde dras in, den senare dock endast om postväskan mellan Växjö och Vetlanda skickades på den linje som fanns mellan Växjö och Vimmerby. Postväskan skulle då färdas en omväg och träffa postföringslinjen mellan Vimmerby och Växjö i Serarp, den plats i vars omedelbara närhet poststationen i Näshult kom att inrättas redan 1861.

Framställningen om den nya postlinjen mellan Vrigstad och Målilla noterades som inkommen till poststyrelsen den 23 januari 1860, något som förvänar, eftersom den är daterad april 1859. Den 13 februari 1860 remitterades den till postmästaren i Jönköping, som inhämtade uppgifter och kommentarer från berörda postmästare. I ett brev den 3 april 1860 kunde postmästaren i Jönköping avstyrka petitionärernas förslag på de flesta punkter. Han tillstyrkte dock förslaget om att dra in den direkta postgången mellan Vetlanda och Växjö men kunde inte uttala sig om följderna av en eventuell indragning av den direkta postgången mellan Vetlanda och Kalmar.

Det kunde däremot postmästaren i Kalmar i ett brev den 15 maj 1860: "Vad först angår den av sökandena föreslagna indragningen av nuvarande direkta post häremellan och Vetlanda, så ha sökandena gått allt för ensidigt tillväga och förglömt alla de korrespondenter som längs hela postlinjen häremellan och Vetlanda begagna densamma; de senares håg för ett förbättrat jordbruk och bruksanläggningar (förra året anlades ett järnbruk vid Alsterfors) bör lika litet förbigås som sökandenas; det vore således högst orättvist att frångå dem den enda postkommunikation de äga".

Postmästaren i Kalmar framhöll också att man kunde få bättre förbindelser mellan Vetlanda och Vimmerby, Västervik och Oskarshamn, om man utnyttjade möjligheten att sända post även med linjen till Kalmar. I Serarp fanns ju den viktiga knutpunkten, där postväskor kunde utväxlas mellan de olika postkontoren.

Tf postmästaren i Växjö, A W Södergren, fick också tillfälle att uttala sig. Det gjorde han i ett brev den 29 maj 1860, varur följande utdrag hämtas:

"Sökandena önska således, att posten mellan Växjö och Vetlanda, som för närvarande vid Nottebäcks kyrka utgrenar sig från Vimmerbyposten, skall ännu längre eller till Serarps gästgivaregård åtfölja den sistnämnda samt mellan Serarp och Vetlanda, 2 5/8 mil, fortskaffas medelst ny anordnad skjuts. Om denna anhållan bifalles, så blir postbefordringen mellan Växjö och Vetlanda icke allenast längre och långsammare, utan man berövar även hela den landsort, som är belägen mellan Nottebäcks kyrka och Vetlanda, till en längd av nära 4 mil och varest posten fortskaffas med posthemmanskjuts å 35 öre milen, den enda postkommunikation, som den av ålder ägt, utan utsikt till ersättning, vilket vore högeligen obilligt".

Förigen vill jag förklara, att bref som i Hvitlands inkomna Söndagsaffren, utkomna i Jönköping, Tidningsmorgon och hvarnå haftigast besvaras med posten som öfver Eksp. afjer Onsdagen kl. 2 em., sjutt öfver Wrigstads Söndags affren. Öfver Wrigstads inkomna Hvitlandsbref utkomna här i Midd. Tidningsmorgon och besvaras med posten som öfver jagar samma öfver Tidningsmorgon, hvilken i Hvitlands utkomna Tidningsmorgon, i Hvit för Måndags eftermiddag kl. 4 de bref som jag öfver denna gång i veckan expedieras öfver Jönköping och Eksp. Premis aktör, afven i Hvit Postföraktör i Jönköping, Eksp. Hvitlands, Wrigstads, Kalmar, Oskarshamn, Västervik och Hvitlands, mig tillstånds utlåtande, har jag äran vördsamast hälsat öfverkomna.

W. Södergren Postinspektör Kalmar den 29 Maj 1860.

Efter Nedrigste Förordnande.

A. W. Södergren

Breven med denna prydliga handstil hör till 1860-talets mest lättlästa. Författaren var tf postinspektör i Växjö under nära 18 år och kom sedan via Lidköping som postmästare till Örebro.

A W Södergren avstyrkte således petitionärernas framställning i detta avseende men tillstyrkte att nya poster skulle inrättas en gång i veckan mellan Vrigstad och Vetlanda. Yttrandet bilades akten i Stockholm den 7 juni 1860 och sedan vilade ärendet en tid. Det aktualiserades efter att ha tillförts ny eld genom ett antal sockenstämmor i Järeda, Skirö och Ökna i februari 1861. De berörda socknarnas önskemål gick ut på att en ny postlinje skulle inrättas mellan Målilla och Vetlanda över Klövdala och Repperda gästgivaregårdar.

Handläggaren vid poststyrelsens relativt nyinrättade skjutsavdelning sammanjämkade och sammanfattade önskemålen i ett "vördsamt utlåtande" och hemställde "om ej Kungl. Poststyrelsen skulle finna skäl hos Kungl. Maj:t underdånigt föreslå inrättandet

- 1) av ny post en gång i veckan fram och åter mellan Vetlanda och Vrigstads postkontor, att där förbindas med ordinarie posten mellan Jönköping och Ystad, och
- 2) av ny post en gång i veckan fram och åter mellan Vetlanda och Serarps gästgivaregård för att däremellan och Målilla postexpedition vidare befordras med Växjö-Vimmerbyposten".

Här bör inflikas att ett kungligt brev den 6 november 1860 hade beslutat att ett postkontor (postexpedition enligt den tidsperiodens terminologi) skulle öppnas i Målilla. När det nyss delvis citerade utlåtandet skrevs i mars 1861 av handläggaren vid poststyrelsens skjutsavdelning, hade postkontoret ännu inte öppnats. Man hade inte ens bestämt platsen för postkontoret. Ett arbetspapper i ärendet avslöjar följande:

"På ett avstånd av 2000 alnar från Målilla kyrka och gästgivaregård ligger hemmanet Malmnäs, där vägarna från Vimmerby till Växjö och Kalmar utgrenar sig. Å detta ställe kunde således, för besparings åstadkommande, lämpligast inrättas Målilla postexpedition, men, då ej lämplig lokal å berörde hemman för ifrågavarande ändamål finnes (enligt vad vederbörande kronofogde upplyst) bliver nödvändigt att postexpeditionen förläggas närmare kyrkan eller gästgivaregården, förbi vilken posten emellan Vimmerby och Växjö passerar, ävensom att en dubbel post igångsättes emellan postexpeditionen och Malmnäs.

Uppllysning bör meddelas av Vimmerby postkontor om avståndet från Malmnäs till Gnotterums och Stora Åby posthemman samt från Vimmerby till Qvills posthemman. Denna senare uppllysning är nämligen nödig att erhålla, innan tabell kan upprättas för posten emellan Vimmerby och Målilla".

Arbetet gick vidare och postkontoret i Målilla öppnades den 1 maj 1861 med Carl Otto Palmberg som postmästare. Men nästa handling i frå-

gan om den begärda postgången mellan Vrigstad och Målilla finner vi inte förrän i december 1862. Ärendet vilade i poststyrelsen under mellantiden.

Industriidkarna i området mellan Vrigstad och Målilla lät nu riksdagsmannen för Västra härad, A J Sandstedt, ta hand om den angelägna frågan. Denne skrev den 13 december 1862 till poststyrelsen och framhöll att "Vetlanda och Vrigstad, desse tvenne betydliga avsättningsplatser för egna och kringliggande orters produkter med en talrik befolkning och i gång varande kopparverk och järnmanufakturverk samt en stor mängd sätesgårdar hava länge varit i avsaknad av en direkt och gen postgång". Han avslutade sitt brev med en framställning om att "Kungl.Generalpoststyrelsen behagade förordna att en behövlig och obehindrad postgång tvenne gånger i veckan mellan meranämnda ställen, Vetlanda och Vrigstad varder så snart som möjligt öppnad". Behovet var förmodligen minst lika stort för en postgång mellan Vetlanda och Målilla, men som riksdagsman för Västra härad ansåg sig tydligen Sandstedt inte böra lägga sig i östra härads behov.

Nu började ett nytt remissförfarande. Postmästare Johan Bergdahl i Vrigstad ansåg att brevväxlingen mellan Vrigstad och Vetlanda var alltför ringa för att motivera en direkt postgång. I detta instämde tf postmästaren i Jönköping, Claes Ekelund. Han avslutade emellertid sitt svar till poststyrelsen med följande rader:

"Vill man återigen se saken från en annan sida, särdeles i grund av de liberala åsikter, varmed Kungl.Styrelsen gått allmänhetens önsningar till mötes, kanske på flera smärre nya postlinjer med förutsedd förlust, bör jag ej underlåta fästa Kungl.Styrelsens uppmärksamhet därå, att genom denna postförbindelse skulle flera korrespondenter, bland dem ortens domare, tillskyndas förmån - särdeles sommartid för badgästerna vid Lannaskede hälsobrunn".

Det såg illa ut i fråga om bifall på framställningen, men handläggaren i Stockholm hade letat fram det positiva när poststyrelsen skulle gå till kungen med den framställning som utarbetades på grundval av de många ansökningarna under en fyraårsperiod. Regeringen beslöt också genom ett kungligt brev redan den 20 februari 1863 att en postgång skulle inrättas mellan Vrigstad och Målilla. Nu återstod att fastställa på vilka vägar postföraren skulle färdas.

Under tiden fungerade personliga underhandskontakter bland annat mellan poststyrelsens ämbetsmän och bergmästaren G F Ekenstam på Kampen i Växjö. En memoria från denne den 26 mars 1863 bidrog till att poststyrelsen vid en förnyad föredragning den 13 april 1863 beslöt skriva till landskansliet i Jönköping. Ekenstam hade i sin pro-

memoria lagt vikt på behovet söder och sydväst om Vetlanda till skillnad från vad som framkommit i framställningen från riksdagsman Sandstedt. Ett underhandslöfte var redan givet och promemorian gick mera ut på att precisera vissa detaljer, som t ex linjens sträckning. Den innehöll vidare en begäran om att en poststation skulle inrättas på en plats mellan Vrigstad och Målilla, förslagsvis i Arsets by eller vid Fröderyds kyrka. Detta skulle medföra en omväg i förhållande till den först planerade sträckningen, men bergmästare Ekenstam argumenterade med bland andra följande ord:

"Den föreslagna vägen om Arset lär blott vara omkring 3/4 à 1 mil längre och skulle mera än kostnaden för den därigenom så obetydligt förlängda turen inbringas genom ökad trafik från de folkrika socknarna söder, sydost och öster om Arset. Ett annat ganska väsentligt skäl för postturens bestämmande till Arset är det, att 1/8 mil söderut därifrån ligga tvenne stora etablissementer på 1/8 mil från varandra, nämligen de med stor arbetsstyrka bearbetade Fredriksbergs Koppargruvor, samt de 1/8 mil därifrån belägna kopparhyttorna vid Västerkvarn".

Kronofogden i Västra härad instämde i det av Ekenstam uttalade behovet genom ett memorial den 27 april 1863 och länsstyrelsen i Jönköping delade kronofogdens uppfattning. Vid en ny föredragning i poststyrelsen den 21 maj 1863 bestämdes ändå att ärendet "skulle vila". Nio dagar senare daterades en protestskrivelse från riksdagsman Sandstedt, undertecknad även av många ståndspersoner, som talade för en nordligare sträckning av den planerade postlinjen. Häri framhölls att den av Ekenstam och kronofogden förordade vägen gick "genom en av de minst trafikerade trakter i orten, där befolkningen har ringa gemenskap med andra än sig själva och ingen annan skulle hava fördel härav än Fredriksbergs Kopparverk, Fröderyds prästgård och Trishult samt Björnskog, där för närvarande ortens kronofogde har sin bostad. Hela den stora, norr om belägna trakt, som omfattar en mängd större gårdar och förmögen allmoge och varifrån brevväxlingen är ganska betydlig, skulle däremot härigenom beredas stor olägenhet".

Kronofogden bemötte skrivelsen den 20 juli 1863. Han påpekade att om den nya postgången skulle följa den nordliga linjen, "skulle hela fördelen tillfalla korrespondenterna endast inom Sandsjö och Vallsjö socknar, men ingen eller ganska ringa korrespondenterna inom Skepperstads, Fröderyds, Bäckaby, Ramkvilla, Solberga samt till en del Asa socknar. Att de protesterande (bland vilka finnas sju med namnet Sandstedt) söka tillvälla sig fördelar på andra korrespondenters bekostnad är uppenbart, och anser jag mig böra fästa vederbörandes uppmärksamhet på den småaktiga egennyttan, som förestavat ifrågavarande

protest. Om än vägen drages över Arset förkortas nämligen de protesterandes postgång, vilken är på Vrigstad (utom Lannaskede hälsobrunn, som har post på Vetlanda 1 1/2 månad om året under brunnstiden och varom således icke lönar mödan tala) med mer än 1 1/4 mil; men härmed äro de ingalunda nöjda; de vilja hava sina väskor kostnadsfritt avlämnade snart sagt vid sina förstugudörrar, ty, om linjen går direkt till Broby, berör den egendomarna Ekesjöhovgård, Upåkra, där häradshövdingen och ordföranden i Västra Härads Hushållsgille Gyllenkrok bor, Sibbarp, där renskrivaren och kartasigillataförsäljaren Eriksson bor, Hallstenstorp, där nämndemannen för Vallsjö och Skepperstads socknar C A Sandstedt bor, Thorsets by, Vallsjö, Hulta, där nuvarande riksdagsman A J Sandstedts son bor, Knävelsby, där riksdagsman själv bor och slutligen Åhult, där riksdagsmans son äger oljeslageri och kvarn. De övriga protesterande, vilka bo i Sandsjö socken, borde även vara nöjda med den förkortade postväg de i alla fall erhålla, men även här finns Sandstedtar".

Avdelningsdirektören i poststyrelsen Axel Sandstedt, som varit vänlig nog att ta del av manuskriptet till detta avsnitt, har berättat att Sandstedtarna i Norra Sandsjö i tidigt 1800-tal tog sitt namn efter socknen, liksom t ex bryggarsläkten Sandwall. Axel Sandstedts släkt (Hultsjö- och Tjuredagrenen) hette tidigare Stedt med tog under samma tidsperiod namnet Sandstedt. Så gjorde också andra med enstaviga knektnamn för att närma sig präster och högreståndspersoner, särskilt om de var nämndemän eller riksdagsmän med många mantal. Om Sandstedtar i Norra Sandsjö socken finns ett gammalt talesätt: "Knackar du på en knut, tittar 100 Sandstedtar ut". Det var inte att undra på att namnet förekom rikligt i petitionen om postlinjens sträckning.

Även avslutningen av kronofogdens brev visade stor ovilja mot Sandstedtarna och det kan synas egendomligt att så stort avseende fästes vid hans synpunkter. Landskansliet i Jönköping fann i sin kommentar den 19 augusti 1863 inte anledning frångå sitt tidigare ställningstagande och ville acceptera postlinjens dragning på den södra sträckningen. Poststyrelsen utfärdade en tidtabell att gälla från den 1 oktober 1863 för "Nya posten Vrigstad-Målilla". Enligt denna gick posten tisdagar och fredagar från Vrigstad kl 10, passerade Arset kl 14.15 och kom till Vetlanda kl 17.15. Därifrån fortsatte den kl 17.45 för att anlända till Målilla kl 23.45. I motsatt riktning gick den måndagar och torsdagar med avgång från Målilla kl 0.30 och ankomst till Vrigstad kl 14.15.

Entreprenadauktioner för postföringen hölls i september 1863 på gästgivaregårdarna i Vrigstad, Komstad, Arset, Repperda, Broby, Vetlanda och Målilla, varvid åtta postförare antogs för delsträckorna. De lägsta buden som antogs varierade mellan 70 öre riksmünt och 1 rdr 3 öre riksmünt för en häst och åkdon per mil. Det lägsta budet, 70 öre gavs för sträckan Broby-Vetlanda av arrendatorn Peter Johan Petersson, Pukaregård. Kronolänsman A R Mellin antecknade i ett PS till protokollet över entreprenadauktionen den 22 september 1863 på Vetlanda gästgivaregård följande om Peterssons anbud:

"Undertecknad torde, utom protokollet, böra upplysa, att orsaken till det, med avseende å nuvarande tidsförhållande, oskäligt låga anbudet, mera är att finna uti enskilda parti-förhållanden än att anses såsom skälig ersättning för det gjorda åtagandet; i följd varav kontraktet sannolikt kommer att första året uppsägas, därest Kungl. Generalpoststyrelsen icke skulle finna lämpligt höja skjuts- och fordonslegan till det belopp, som f n utgår för Gästgiveri- och Kronoskjuts utan entreprenad".

En ändring av sträckningen för postlinjen gjordes jämnt ett år efter att den öppnats. När den förenade post- och järnvägsstationen i Sävsjö inrättades den 1 oktober 1864, blev sålunda Sävsjö den första anhalten efter starten från Vrigstad, och postföraren färdades mellan Vrigstad och Sävsjö måndags- och torsdagseftemiddagar för att på tisdags- och fredags morgnar fortsätta via Arset och Vetlanda fram till Målilla. Med fullbordandet av södra stambanan följde ytterligare ändringar.

Nya posten							
Vrigstad—Målilla							
(från den 1 oktober).							
T. F.	—	10	f. m.	Vrigstads postkontor	M. Th.	2,15	— e. m.
T. F.	2,15	2,15	e. m.	Årsets poststation	M. Th.	10	10 f. m.
T. F.	5,15	5,45	e. m.	Vetlanda postkontor	M. Th.	6,30	7 f. m.
T. F.	11,45	—	e. m.	Målilla postexpedition	M. Th.	—	12,30 f. m.

Tidtabell, gällande från 1 oktober 1863

Enskild diligens

När södra stambanan blev färdig år 1864 i hela sin sträckning från Falköping till Malmö över Jönköping vaknade vid orter på något avstånd från järnvägen en önskan att få regelbunden kommunikation med någon av stambanans stationer. På sina håll byggdes relativt snabbt järnvägar som anslöt, t ex mellan Alvesta och Växjö år 1865. På andra håll försökte man påverka skjutsintresserade att sätta igång regelbundna turer för personbefordran. I några fall anordnade postverket diligensbefordran för person- och posttransporter.

I Vetlanda konkretiserades önskemålen om en förbindelse med stambanan i en framställning till poststyrelsen om postdiligensfart mellan Sävsjö och Målilla över Vetlanda. Ordföranden i Östra härads hushållningsgille H Nordenskjöld låg bakom en sådan begäran den 27 december 1866. Han anförde att skjutsersättningen sannolikt skulle "snarare närma sig en riksdaler än 1:25 riksdaler per mil för varje häst".

Poststyrelsen intresserade sig dock inte för förslaget och flera framställningar med motsvarande önskemål kom under de följande åren. Det såg ut att lossna, när åtskilliga av Vetlandas mera kända invånare skrev bl a följande till poststyrelsen den 1 maj 1873:

"Tid efter annan ha på och omkring denna plats boende affärs- och tjänstemän genom ingivna ansökningar framställt begäran om inrättande av postdiligens mellan Vetlanda och Sävsjö järnvägsstation samt vidare mellan Vetlanda och Målilla. Uti dessa ansökningar har, bland annat, framhållits, hurusom Generalpoststyrelsen utan ringaste men för korrespondenter skulle kunna i stället indraga alla eller några av nu från Vetlanda befintliga postforslingar till Växjö, till Eksjö och till Kalmar över Näshult, om daglig postdiligens mellan Vetlanda och Målilla inrättades, varigenom kostnaden för postverket sannolikt icke skulle bli större, helst diligensen mellan Vetlanda och Sävsjö med all säkerhet skulle ganska mycket anlitas av den mängd resande som trafikera denna väg".

Samuel Ludvig Hegg i Bäckseda och handlanden J S Lundberg i Vetlanda erbjöd sig samtidigt att tillhandahålla två skjutshästar för 1:20 rdr per häst och mil under förutsättning att de fick köra över Broby gästgivaregård, Hulta och Vallsjö i stället för på den backiga och längre vägen över Arset, där postskjutsen då färdades. En annan intressent, lantbrukaren och gästgivaren David Svensson i Vetlanda, erbjöd sig kort tid därefter att fullgöra samma åtagande för 1:10 rdr per häst och mil. Nu hade konkurrensen hårdnat och i ett nytt brev från Hegg och Lundberg erbjöd sig dessa att köra för jämnt en riksdaler per mil och häst.

Landshövdingen engagerade sig och framhöll i ett brev till poststyrelsen "önskvärdheten för orten av denna kommunikationsanstalts ävåbringande". Han konstaterade att antalet utgångna hästar från gästgiverierna vid Vetlanda och Broby hade ökat från 619 resp 647 år 1871 till 916 resp 821 under år 1872.

Postmästare Fredrik Wilhelm Oldenburg i Vetlanda vitsordade behovet av den föreslagna diligenslinjen och ett förslagskontrakt upprättades med David Svensson. Sedan vissa komplikationer med uppsägningar och ändringar av befintliga postföringskontrakt klarats av kunde diligensbefordran starta den 1 augusti 1874. Hegg och Lundberg hade återtagit sitt anbud under mellantiden "på grund av avflyttning från orten".

Men den fastställda tidtabellen, som skulle tillgodose postverkets intressen för postgången, var inte särskilt resandevänlig. David Svensson skrev den 18 december 1874 till poststyrelsen att han gick "nästan i fullkomlig mistning av passagerare härifrån emedan ingen utan i högsta nöd vill bekväma sig att mitt i natten anträda en resa". Poststyrelsen gick med på en tidtabellsändring och ett nytt kontrakt tillämpades från början av år 1875.

I avsnittet om Näsby berättas bland annat om poststationsföreståndaren och kronofogden C G Nehrman's önskan att slippa expediera post med diligensen varje gång den passerade.

Den enskilda diligensen mellan Sävsjö och Vetlanda har berörts bl a i en självupplevd berättelse av signaturen EGO. Som barn bodde mannen med denna signatur i Hällinge redan när poststationen där hette Näsby. I Smålands-Tidningen den 21 april 1941 lät han publicera bl a följande minnesbilder:

"I mitten av 1870-talet, då kommunikationerna lågo i sin linda, befordrades exempelvis posten mellan Sävsjö och Vetlanda med lantbrevbärare, som gick tre gånger i veckan.

På detta sätt fortgick befordran av posten något eller några år, varefter det insattes en postdiligens, en stor gulmålad droska, avsedd

för såväl post som passagerare. Den gick dagligen mellan Sävsjö och Vetlanda. Det var ju en stor händelse, ja ett evenemang för hela orten, då diligensen kom, och körkarlen annonserade sin ankomst medelst ett par signaler från en trumpet, som han för övrigt var synnerligen stolt över.

Vi småpojkar beundrade mycket såväl schäsen som den underbara trumpeteten, och det dröjde icke så länge förrän vi kommo i kontakt med postföraren. Och då inga passagerare funnos fingo vi allt som oftast åka med. Vi inväntade honom vanligen vid den s k Ridliden och inom några ögonblick var hela droskan full av levnadsglada luar, t o m på kuskbocken hos körkarlen fingo två sitta, vilket ansågs synnerligen förnämligt, emedan den ene fick äran handha ett utav hans försvarsvapen, en gammal husarsabel. Det andra vapnet i hans arsenal var en stor pistol, som var laddad, men den fingo vi aldrig handskas med. Den andre av pojkarna på kuskbocken fick traktera trumpeteten. Och ni kan tro, att det var liv och lust, där den glada kavalkaden drog fram i sakta mak mot Vetlanda.

Diligenskörare vid denna tid var förre husaren Sandberg i Vetlanda.

Men säg mig en glädje som varar beständigt - när vi kommo i närheten av Vetlanda by, eller närmare bestämt till gästgivaregårdens ladugårdslänga, stannade kusken, och så var det att maka sig ur droskan och ut i det trista hårda vardagslivet. Ty vi voro ju "fripassagerare" och sådana skulle kusken ej ha rätt att befordra. Därför var det helt enkelt att taga till luffen mot hemmet igen och invänta lämpligt tillfälle för nästa glada Vetlanda-resa. Och jag kan försäkra att vi gjorde många sådana.

Så småningom tillkom emellertid Vetlanda-Sävsjö järnväg, poststationen förlades till järnvägsstationen och den vid Hällinge gård drogs in. Den gamla ärevördiga diligensen gick ej mera, de där muntra låtarna från posthornet hade tystnat, idyllen var borta, våra glada resor ett minne blott och allt trist och vardagligt".

Utdraget ärende

Det tog lång tid att få önskemålen förverkligade om en direkt postgång mellan Vrigstad och Målilla. Lång tid tog det också att få till stånd en postlinje mellan Eksjö och Målilla, varom berättas i all korthet i det följande.

Handlanden Fredrik Ferdinand Nehrman var en av dem som undertecknade en framställning i april 1865 om att en direkt postlinje skulle få inrättas från Eksjö till Målilla och att poststationer skulle inrättas utmed linjen vid Stallarp och Karlstorp. Ärendet behandlades av poststyrelsen den 27 april 1865 och i diariet antecknades att framställningen inte kunde bifallas.

Ett knappt år senare vände sig petitionärerna direkt till kungen. Bland de första undertecknarna fanns löjtnanten Thor Cedercrantz vid Kalmar regemente. Regeringskansliet remitterade ärendet till poststyrelsen den 8 mars 1866 och poststyrelsen begärde i sin tur yttranden från länsstyrelserna i Jönköping och Kalmar. Framställningen avsåg denna gång den ursprungligen begärda postlinjen och en poststation i Karlstorp men man hade gjort avkall på önskemålet om en poststation vid Stallarp.

Landskansliet i Kalmar uppgav i svaret till poststyrelsen den 15 maj 1866 att den föreslagna nya postgången vore nyttig och behövlig, "vilket jämväl i sin mån torde vitsordas av det betydliga antal godsägare, ståndspersoner och näringsidkare som undertecknat ansökningsen". Viserligen skulle postgången inte beröra Kalmar län så mycket, framgick det av landskansliets svar, men "en icke ringa förbättring i ortens postväsende skulle därigenom beredas även Järeda socken och den del av Karlstorps socken, som tillhör Kalmar län, och Södra stambanans närhet till Eksjö kommer att giva ett ökat värde åt en direkt postkommunikation emellan nämnde stad och Målilla".

Även landskansliet i Jönköping tillstyrkte framställningen i sitt svar den 12 juli 1866, dock utan att göra egna kommentarer men med instämmande av positiva yttranden från kronofogdarna och postmästaren

i Eksjö. Inte oväntat drog ärendet ut på tiden och den 3 januari 1867 gjorde sig sökandena påminta i ett brev till poststyrelsen. En ytterligare påminnelse skrevs till poststyrelsen den 18 april 1867, varur följande passus hämtas:

"Till underlättnad av kostnaderna föreslå vi ödmjukeligen att förenämnde post avsändes från Eksjö till Ekebergs Gästgivaregård som är en mil med den diligens som går därförbi (åt Västervik) varje måndag och torsdagsmorgon kl 2 och som bör inträffa i Ekeberg mellan kl 3 och 4 fm, då den enligt bifogade förbindelse avhämtas av Carl Petter Svensson i Stallarp och skjutsas till Carlstorphs poststation som ligger 3 1/4 mil från Ekeberg. Handlanden F Nehrman i Carlstorp har åtagit sig enligt bilagde skriftliga förbindelse att samma dagar och utan mera uppehåll än som erfordras för postens expedierande fortskaffa posten till Målilla som är 2 1/2 mil från Carlstorp, på det villkor att han får den post som skall gå från Målilla till Eksjö till returskjuts till Carlstorp, då den sedermera på tisdagsmorgonen kl 9 eller 10 kan avgå därifrån efter att ha varit på poststationen i Carlstorp över natten till tisdag, samt komma till Ekeberg på tisdagskväll och avgå därifrån till Eksjö med diligensen på onsdagsförmiddagarna".

En orsak till att ärendet fördröjdes torde ha varit en ungefär samtidigt föreliggande framställning från Östra Härad's Hushållsgille om inrättande av en postdiligenslinje mellan Sävsjö och Oskarshamn över Vetlanda och Målilla. En sådan kom inte till stånd men däremot beviljade regeringen poststyrelsen rätt att anordna en dubbel postföring mellan Ekebergs gästgivaregård och Målilla postkontor under så lång tid som posten kunde befordras mot en skjutslega av 90 öre milen, vagnspenningar ej inräknade.

Handlanden F Nehrman i Karlstorp och disponent W Tillberg vid Pauliströms bruk förband sig i en skrivelse den 15 augusti 1868 att under en tid av tre år fortskaffa posten med en häst mot denna ersättning, "dock med det förbehåll att postiljon icke kommer att medfölja" men med förbindelse att anlita pålitliga postförare för att bereda erforderlig säkerhet. I ett nytt intyg den 29 augusti utsträcktes tiden från tre till fem år.

I ett brev till landshövdingen i Jönköping den 10 december 1868 meddelade poststyrelsen beslutet om att postföringen skulle inrättas och poststationen öppnas. Detaljer i brevet avslöjar att poststationen i Karlstorp skulle öppnas den 3 januari och att postföringen skulle sättas i gång den 4 januari 1869. Detta innebär en smärre justering av de uppgifter som finns att hämta i t ex ortstämpelkatalogerna. En

passus i beslutsbrevet kan ha visst intresse genom att den speglar hur man löste problemet med postvård i Ekeberg, när diligens och postförare på den nya linjen inte inträffade samtidigt:

"Då ifrågavarande post, vilken på vägen mellan Ekebergs gästgivaregård och Eksjö befordras gemensamt med postdiligensen å linjen Nässjö-Eksjö-Västervik bör resorna från Målilla inträffa 3/4 timme tidigare i Ekeberg än förenämnda diligens, har Styrelsen, oaktat därom ej blivit särskilt avtalat, trots sig kunna antaga att förbemälda skjutskontrahenter ej underlåta att under överliggningen i Ekeberg taga behörig vård om posten samt vid diligensens ankomst dit avlämna densamma till vederbörande diligenskusk för vidare befordran till Eksjö; varom vid kontraktets erhållande Tillberg och Nehrman torde jämväl bliva underrättade.

Därest emellertid emot förmodan kontrahenterna skulle undandraga sig denna vård om posten, torde Kungl. Majt:s Befallningshavande benäget med någon i Ekeberg bosatt pålitlig person träffa avtal att posten därstädes mot någon skälig gottgörelse vårdas".

Det sistnämnda alternativet behövde inte tillgripas. Den 29 december 1868 daterades den underskrift av Nehrman och Tillström som innebar även vård om posten under överliggningen vid Ekeberg.

*Öfvennämnda Instruction jämte förenämnda
Tidtabell har jag, F. Nehrman, på emottagna
gäpoch åtagit vi oss att låta taga behörig
vård om posten under öfverliggningen
vid Ekeberg, samt att därjämte låta öfven
nämnda den till vederbörande diligenskusk,
Carlstorp och Paulström den 29 December
1868
F. Nehrman
W. Tillberg*

*Egenhändiga underskrifterna intygas på
en gång närvarande vittnen
August Lissjö
Lästare
J. T. W. Palmberg
Th. Dr.*

Yngre lantpoststation

Smålands Farstorp

Poststation 1908-08-01--1965-04-30

Långt in på 1900-talet var postutväxlingen tämligen provisoriskt ordnad på landsbygden inom områden där det ännu inte fanns någon lantbrevbäring. Det gamla systemet att passa postföraren vid vägen eller i en by och lämna ett brev till honom eller få eventuell post av honom tillämpades. Ofta skedde sådan utväxling med lösväskor.

Enligt bestämmelserna skulle lösväskan utväxlas med den närmast belägna fasta postanstalten, men undantag kunde beviljas. Sålunda fick t ex riksdagsmannen C A Danielsson i Smålands Farstorp poststyrelsens medgivande i april 1903 att utväxla sin lösväska med postkontoret i Vetlanda med förbigående av den mellanliggande poststationen i Nye.

I lösväskan medföljde inte bara riksdagsmannens egen post utan även post till och från andra personer i Farstorp. Väskan lämnades till handlanden Claes Algot Johansson i Farstorp, vilken blev förmedlingslänken mellan postverket och allmänheten.

Med lösväskans tillkomst i Farstorp blev det inte bara bättre ordning på postutväxlingen utan det gav också möjlighet att få en uppfattning om hur mycket post som kom till trakten. Den större säkerhet som följde med lösväskan bidrog till att antalet försändelser ökade. Det ökade till och med så mycket att invånarna i Farstorp efter tre år ansåg sig berättigade att få en egen poststation. De skrev till poststyrelsen att postgången hade förbättrats tack vare lösväskan men att anordningen var otillfredsställande för värdeförsändelser. Handlanden Johansson var villig att sköta en eventuell poststation för 50 kronor om året i ersättning.

Poststationsföreståndare G Andersson i Nye fick tillfälle att lämna synpunkter på ansökan. Han menade att det egentliga skälet för ansökan var att värdeposten skulle komma snabbare till adressater i Farstorp. Detta skulle kunna ske, ansåg han, om de ändrade postadressen till Nye och därmed utväxlade lösväskan med poststationen i Nye i stället för med postkontoret i Vetlanda. De kunde lätt ta sig fram på det korta avståndet mellan Farstorp och Nye och med avier ur lösväskan hämta värdeposten direkt i stället för att skicka avierna i lösväskan i kvitterat skick till Vetlanda och vänta till nästa postdag för att få värdeförsändelserna.

Andersson i Nye anförde också andra skäl för att avstyra en positiv behandling av framställningen men dolde det skäl som troligen var hans starkaste, nämligen hoppet om att få en lösväska att expediera till Farstorp. Även om ersättningen för det bestyret var förhållandevis låg var den att räkna med som en välkommen extraförtjänst. Ökad frimärförsäljning kunde också ge honom större provisionsersättning med det system som ännu tillämpades för poststationerna.

Postmästare Anders Peter Hedin i Vetlanda delade poststationsföreståndare Anderssons uppfattning och tillade i sitt yttrande att det var förhållandevis få värdeförsändelser till Farstorp. De flesta var adresserade till Ekmöbelfabriken eller till ägaren av Trollebo. Dessa hade lämnat s k avsägelsehandlingar, vilket innebar att de på eget ansvar kunde få värdeförsändelser med postväskan utan att i förväg skicka in kvitterade avier.

Även kronolänsmannen i Nye avstyrkte framställningen med bl a den motiveringen, att ett bifall "skulle förorsaka liknande ansökningar från en mängd platser inom området med mera berättigade krav i detta hänseende". Sedan postinspektionen i östra distriktet också avstyrkt beslöt poststyrelsen vid föredragning den 17 augusti 1906 att framställningen inte skulle bifallas.

I april 1908 kom petitionärerna igen och den gången tog postinspektionen i östra distriktet ställning utan remissförfarande. Sannolikt hade det varit en underhandskontakt mellan petitionärerna och postinspektionen. I sitt brev till poststyrelsen konstaterade postinspektören att postföringslinjen Farstorp-Stenberg var anknuten till linjen Vetlanda-Näshult. I Farstorp skulle postförarna mötas och utväxla postväskor till och från de berörda postanstalterna. Eftersom det varken fanns någon poststation eller någon postvärdare i Farstorp, måste denna utväxling ske på öppna landsvägen, då "vid regnig väderlek och under den mörka årstiden nödigt skydd åt post och postförare ej funnits".

Postinspektören konstaterade nu att man inte skulle kunna anställa en postvärdare för att underlätta denna utväxling mot lägre årsavode än det belopp som handlanden Claes Algot Johansson begärde för att sköta en eventuell poststation. Trots det korta avståndet mellan Farstorp och Nye - endast tre kilometer - hemställde postinspektören att en poststation skulle inrättas i Farstorp.

Poststyrelsen beslöt enligt hemställan att en poststation med namnet Smålands Farstorp skulle inrättas den 1 augusti 1908. Handlanden Claes Algot Johansson var dess föreståndare till 1930 års utgång, men Rut Sigrid Claesson skötte i verkligheten postärendena från 1924. Det var hon som blev formellt antagen till föreståndare från och med 1931 men slutade sin anställning abrupt på sommaren 1940. Maria Sandahl vikarierade och blev förordnad från september 1940. Hon avlöstes i november 1953 av Ingeborg Krieg, som fick uppleva poststationens indragning den 30 april 1965.

1908. BIHANG TILL KUNGL. GENERALPOSTSTYRELSENS CIRKULÄR.

C. LANDSVÄGSPÖSTFÖRING M.M.

N° 13.

D a g a r.	An- komst. kl.	Af- gång, kl.	Nymil.	(Denne spåt lässe redifrån och uppåt.)		
				D a g a r.	An- komst. kl.	Af- gång, kl.
135.						
Hvetlanda—Smålands Farstorp— Näsuhult.						
(Från den 1 augusti 1908.)						
M. T. O. Th. F. L.	—	11,30	2,0	Hvetlanda postkontor	M. T. O. Th. F. L.	9,30 —
M. T. O. Th. F. L.	1,45	2,0	0,5	Nye poststation (Ekdal)	M. T. O. Th. F. L.	7,0 7,15
M. T. O. Th. F. L.	2,20	2,35	0,5	Smålands Farstorps poststation	M. T. O. Th. F. L.	6,25 6,40
M. T. O. Th. F. L.	3,30	—	3,1	Näsuhults poststation (Serarps skjutsstation)	M. T. O. Th. F. L.	— 5,30
136.						
Smålands Farstorp—Stenberg.						
(Gångpost.)						
M. T. O. Th. F. L.	—	2,45	0,5	Smålands Farstorps poststation	M. T. O. Th. F. L.	6,15 —
M. T. O. Th. F. L.	4,45	—	—	Stenberg poststation	M. T. O. Th. F. L.	— 4,15
Vid postföringens utgörande användes, då postens tyngd sådant kräver, häst och åkdon.						

Järnvägspoststationer

Lindfors

Förenad poststation 1880-03-01--1959-06-30
Med namn Hok 1882-12-25--
Postexpedition 1959-07-01--1977-06-30
(Lokal)postkontor 1977-07-01--

Lindfors förekommer i postens handlingar långt innan en station på järnvägen Halmstad-Nässjö inrättades där. I ett brev från kronofogden Carl Wallerström i Vrigstad svarade denne på landskansliets förfrågan i januari 1855 om var inom häradet, "utom vid postexpeditionen i Vrigstad, brevlåda lämpligen kunde anbringas för beredande av därmed åsyftade bekvämligheter, vore av behovet påkallad."

Detta ingick i förberedelserna för att införa enhetsporto och frimärken i vårt land. Carl Wallerström föreslog "Lindfors Bruk, beläget mellan Jönköping och Vrigstad, 3 1/4 mil från det förra samt 2 1/4 mil från det senare, och vars ägare Herr Brukspatron Killander till en dylik lådas förläggande därstädes givit sitt samtycke".

Man hade alltså möjligheter att skicka frankerade brev från Lindfors redan i juli 1855 utan att behöva invänta den passerande postföraren. Men bekvämare och bättre för postgången i båda riktningar blev det givetvis när järnvägen kom och en förenad post- och järnvägsstation inrättades den 1 mars 1880. Föreståndare blev stinsen Wilhelm Montelin, som snart nog avlöstes av Lars Anders Johansson.

Lindfors var järnvägens ändstation under drygt två år, men på juldagen 1882 togs hela sträckan mellan Halmstad och Nässjö i bruk också för posttrafik. Samtidigt blev Hook namnet för poststationen. Lars Anders Johansson efterträddes 1909 av stationsföreståndaren Carl Lindquist som flyttade till Smålandsstenar 1916. Då blev K A Fallenius ny chef och därefter ansvarade följande järnvägsmän för posten i Hook: Hilding Alfred Wallander (1945-1953), John Valfrid Rybeck (1953-1957) och Bertil Lennart Barvhed (1957-1959).

Den 1 juni 1959 stathöjdes poststationen till postexpedition, fick beteckningen lokalpostkontor enligt en ny terminologi 1977 och från 1986 års ingång blott postkontor. Erik Axelborn blev föreståndare med titeln stationsmästare år 1959, följd av Gunnar Einemo (1961-1964), Sabina Johansson (1965-1974) och Gärd Bäckdal från januari 1975.

Fredriksdal

Förenad poststation 1898-01-01--1967-05-31

Efter hand som redan anlagda järnvägar kompletterades med nya stationer såg de närmast boende fram emot att också få postservice i stationshusen. Det var inte alltid så självklart men ofta förenades post- och järnvägsstationerna redan vid starten.

Så blev också fallet i Fredriksdal på järnvägen mellan Nässjö och Värnamo. Banan hade öppnats för allmän trafik på den återstående nordliga sträckan redan 1882, men stationen Fredriksdal i Barkeryds socken på ett avstånd av 8,6 km från Nässjö blev inte anlagd förrän på hösten 1897. Invånarna i Fredriksdal med säteriet i Almesåkra socken använde en lösväska för att utväxla post med Nässjö postkontor.

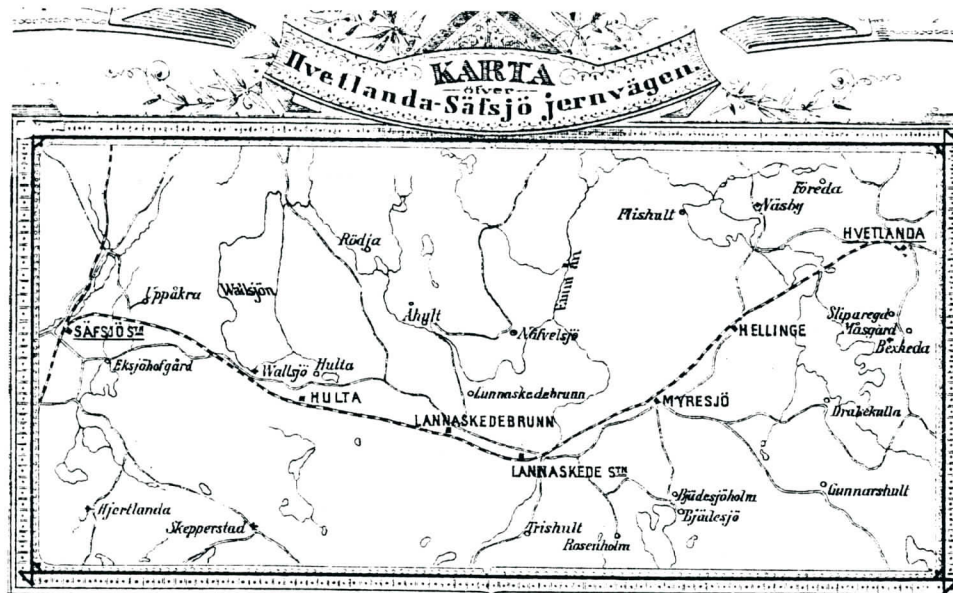
Den 15 november 1897 skrev verkställande direktören för Halmstad-Nässjö järnvägsaktiebolag A Akerhielm till poststyrelsen med anmälan att järnvägsstationen skulle öppnas den 1 januari 1898 och att stationskarlsförmannen vid Jönköpings hamnstation Johan Peter Lindberg "tillförbundits att, om och när poststation samt postsparbankskontor komma att i Fredriksdal inrättas, jämväl förestå dessa".

Två veckor senare förelåg ett brev från Johannes Larsson i Sjöafall med förfrågan om man "på stationen kan från 1 januari prenumerera på tidningar och avlämna och avhämta sin post". Johannes Larsson tillade, att han hade skänkt jord till stationsområdet "och haft mycket besvär med insamlande av det kontanta bidrag som bolaget fordrade för anläggande av station".

Poststyrelsen beslöt att en förenad post- och järnvägsstation skulle öppnas i Fredriksdal den 1 januari 1898. Johan Peter Lindberg fick 120 kronor om året för sitt arbete med posten. I oktober 1900 fick han byta tjänst med August Carlsson i Ätran.

Johan Fredén blev ny post- och järnvägschef i Fredriksdal den 1 oktober 1916 och därefter ansvarade följande järnvägsmän för posten i Fredriksdal: Carl S N Nyberg (1937-1942), Artur Gunnar M Andersson (1942-1959) och Rune Öjeling (1959-1967). När SJ gjorde järnvägsstationen obemannad från och med juni 1967 blev poststationen indragen och de berörda hushållen anslöts till lantbrevbäringslinjen från Nässjö.

Järnvägen Sävsjö - Vetlanda

Hultagård

Förenad poststation 1885-08-01--1961-08-31

"Hulta ligger mitt emellan Sävsjö och Lannaskede och torde bliva mycket lämplig som poststation, helst Hulta och Wallsjö herrgårdar ligga helt nära och nya häradsvägar även från Skepperstads socken komma att dit inledas".

Citatet är hämtat ur ett brev den 10 november 1884 till poststyrelsen från Fredrik Lothigius, ordförande i styrelsen för Vetlanda-Sävsjö Järnvägsaktiebolag. Han lämnade synpunkter på hur postgången skulle kunna ordnas utmed den nya järnvägen, när den beräknades bli färdig för trafik under den följande sommaren. Avslutningen av hans brev hade följande lydelse:

"I övrigt får järnvägsstyrelsen äran tillkännagiva att ovannämnda stationer bliva försedda med lokaler fullt lämpliga och tillräckliga att även inrymma post samt komma att förestås av personer fullt kompetenta att sköta där förefallande postgöromål".

Postmästare Carl Pettersson i Vetlanda var den som hade de tätare kontakterna med järnvägsbolaget. Han redovisade i ett sju foliosidor långt brev den 25 november 1884 sina synpunkter på den förestående omorganisationen. Han hade emellertid inte någon anledning att beröra den västra delen av den nybyggda järnvägen och det fanns inte heller mycket att säga om järnvägsbolagets propåer om förenade post- och järnvägsstationer längs linjen. När järnvägen kunde tas i bruk för allmän trafik inrättades därför också en poststation i järnvägens byggnad vid Hulta den 1 augusti 1885. Poststationen fick namnet Hultagård, varigenom risken för felsortering till andra poststationer med snarlika namn gjordes mindre.

Edward Svensson blev poststationsföreståndare med ett årligt arvode på 120 kronor. Efter hans framställning höjdes det till 240 kronor med 1887 års ingång. Johan August Ström tog över i det nya seklets första år och blev kvar till april 1922, då han avgick, 67 år gammal.

Anders Oscar Tapper hette näste föreståndare. Han flyttade till Tälläng i maj 1927, varvid Martin Vendel tog över. Han kom från Tälläng, där han tjänstgjort sedan 1918, och flyttade till Järnforsen i oktober 1933. Där behövde han dock inte ägna sina krafter åt posten, eftersom järnväg och post inte var förenade i Järnforsen.

Ny i Hultagård blev i oktober 1933 Britta Ekvall och hon följdes i maj 1949 av Anna Kristina Björk, som var föreståndare under de tolv år som poststationen ännu fanns kvar. Den drogs in med augusti månads utgång 1961.

Lannaskedebrunn

Förenad poststation 1885-08-01--1957-06-30

När järnvägen mellan Sävsjö och Vetlanda öppnades för allmän trafik inrättades den 1 augusti 1885 en förenad post- och järnvägsstation med namnet Lannaskedebrunn i relativ närhet av Lannaskede kyrka. Den mer än elva år tidigare inrättade poststationen med namnet Lannaskede låg vid Broby gästgivaregård.

Till föreståndare för poststationen antogs järnvägens stationsmästare Johannes Edward Björklund med 240 kronor i årslön för postgöromålen. Lönen höjdes från 1896 års ingång till 300 kronor och till 360 kr efter den 1901 avslutade allmänna regleringen av arvodena till föreståndare för förenade post- och järnvägsstationer. Poststationen lydde de första 13 åren under postkontoret i Vetlanda men överflyttades till Sävsjö postområde den 1 maj 1898.

På grund av namnligheten med den närliggande poststationen vid Broby gästgivaregård fick den sistnämnda ändra namnet från Lannaskede till Landsbro den 1 juni 1895. Om detta berättas i avsnittet om Lannaskede.

Några år efter namnändringen förelåg en framställning om att namnet Lannaskedebrunn skulle få förkortas till enbart Lannaskede. Därom skrev komministern i Myresjö och Lannaskede ett brev till poststyrelsen den 21 oktober 1898. Han nämnde bland annat att han och flera med honom "skulle finna det särdeles önskvärt, om namnet på stationen i fråga kunde förkortas till Lannaskede. Säkerligen skulle även posttjänstemännen härstädes med lättnad se en sådan förändring. Namnet Lannaskede är utom församlingen så förknippat med dess hälsobrunn, att det behöver icke särskilt framhållas, som det genom poststationens namn nu kommit att göra. Då det är på tal att begiva sig till hälsobrunnar om sommaren, säger man i regel icke att 'vi skola resa till Lannaskede brunn' utan 'vi skola resa till Lannaskede'".

Poststyrelsen lät inte ens remissbehandla framställningen utan försåg den med följande anteckning: "1898 den 25 okt. anm i K Gps, som därvid fann förevarande framställning ej böra till vidare åtgärd föranleda".

Johannes Edward Björklund efterträddes som poststationsföreståndare på nyåret 1919 av Sven Julius Melker Svensson. När denne avgick i maj 1927 blev Helga Carlsson ny postchef. Nästa byte ägde rum 1953, då Lilly Maria Alexandersson tog över. Hennes tjänstgöringstid vid Lannaskedebrunn blev kort. Den 30 juni 1957 drogs poststationen in.

Myresjö

Förenad poststation	1885-08-01--1970-09-30
Ej förenad	1970-10-01--1973-06-30
Namn Landsbro 2	1971-10-01--
Postexpedition	1973-07-01--1977-06-30
(Lokal)postkontor	1977-07-01--

Vid kontakterna mellan poststyrelsen och landskansliet i Jönköping om hur organisationen skulle bli när postverket övertog kronobrevbäringen diskuterades också behovet av en poststation i Myresjö. Man kom underfund med att en sådan inte behövdes. Det framgår klart i ett brev från poststyrelsen den 22 december 1873 till landskansliet, ur vilket följande passus hämtas:

"Med anledning av Kungl.Maj:ts Befallningshavandes ärade skrivelse av den 5 och 13 dennes får Generalpoststyrelsen meddela - - - - att i Myresjö någon poststation ej tillvägabringas, - - - - "

Många socknar fick egna poststationer med 1874 års ingång. Från en annan kommunikationssynpunkt kunde myresjöborna några år senare glädja sig åt att en gemensam kyrka för Myresjö och Lannaskede socknar uppfördes.

Ännu bättre från timlig kommunikationssynpunkt var det att järnvägen mellan Sävsjö och Vetlanda kunde öppnas för allmän trafik den 1 augusti 1885 och att stationssamhället Myresjö fick en förenad post- och järnvägsstation. Järnvägsbolagets ordförande Fredrik Lothigius hade i skrivelsen till poststyrelsen i oktober 1884 om planerna för järnvägen bland annat yttrat följande:

"Myresjö torde efter järnvägens öppnande för allmän trafik utan tvivel bliva en viktig plats för postförsändelser, emedan flera vägar där sammanstöta och trakten omkring omfattar flera herrgårdar och större byar".

Carl Lorentz Nilsson blev den förste järnvägs- och postchefen i Myresjö. Han fick inledningsvis 240 kronor i årsarvode för arbetet med posten. Efter honom ansvarade följande järnvägsanställda för posten i Myresjö: Ernst Krantz (1900-1918), Karl Hjalmar Källström (1918-1943), David Rickard Gårdheim (1943-1959), Oskar Bertil Valdemar Hermansson (1959-1960) och Sven Erik Lennart Hjortsberg (1960-1970). Poststationen skildes från järnvägen den 1 oktober 1970 och precis ett år senare fick den ändra namn till Landsbro 2. Statens Järnvägars postbiträde Irene Enqvist övertog poststationen, när den skildes

från järnvägen 1970 och fick från den 1 juli 1973 tjänstetiteln stationsmästare på grund av att poststationen statushöjdes till, en s k postexpedition. Fyra år senare blev termen "lokalpostkontor", sedermera ändrad till blott postkontor. Med 1981 års ingång övertogs postkontoret av Rose-Marie Oskarsson,

Postkontoret flyttade i december 1980 från järnvägsstationen till centralt belägna lokaler i Myresjö centrum. Postutdelningen såväl till Myresjö samhälle som till omgivande landsbygd har centraliserats till postkontoret med namnet Landsbro 1, men från den gamla, numera rivna järnvägsstationen i Myresjö utgick på sin tid flera lantbrevbäringslinjer. Den första inrättades 1906 till Rågsjö. Den var fem kilometer lång och lantbrevbärare K E Fredriksson gick turen två gånger i veckan mot en betalning av 45 öre per tur fram och åter. När turantalet ökade till tre i veckan 1934, var ersättningen kr 2:60 per tur. Inte förrän 1947 blev det vardagliga turer på linjen, vars längd då hade ökat till 9,7 km och ersättningen till kr 5:30 per tur.

Ett försök att få en andra linje 1909 till Brändamåla misslyckades sedan postmästaren i Sävsjö och kronolänsmannen i häradets första distrikt inte funnit tillräckliga skäl för lantbrevbäring dit. Men år 1917 fick man en andra linje, nio km lång, till Granedal. Lantbrevbäraren G A Landegren fick kr 1:50 per tur två gånger i veckan. Linjen utsträcktes till Ekornahult 1934 och fullgjordes från 1935 med tre turer i veckan. När vardagliga turer infördes 1947 hade linjelängden ökat till 20,7 km.

De båda linjerna slogs samman till en linje den 1 december 1949. Den blev reglerad för bilkörning och lantbrevbäraren fick ersättning enligt nya regler som fanns i avtal.

När postkontoret Landsbro 1 blev utgångspunkt för postdistributionen till den kringliggande landsbygden och för postutdelningen i tätorterna Landsbro och Myresjö genom två stadsbrevbärare, blev huvuduppgiften för den ursprungliga poststationen i Myresjö att vara ett expeditionskontor för invånarna i tätorten där.

Smålands Hällinge

Förenad poststation	1885-08-01--1954-09-30
Med namn Hellinge	1885-08-01--1906-12-31

Om den förenade post- och järnvägsstationen Smålands Hällinge berättas på sid 106 i slutet av avsnittet om poststationen med namnet Näsby.

nr 4390

Ansatt för bok

Kungl. Järnvägstyrelsen.
Inkom den 17 Maj 1886

Hvetlanda-Säfsjö Jernväg.

1677
1677
287

N. 4. TIDTABELL från och med den 1 Juni 1886.

Kilometer.	Biljetters från Säfsjö		Biljetters från Hvetlanda		Dagligen Personlig Biljetter No 1. No 3. No 5.	Dagligen Personlig Biljetter No 2. No 4. No 6.
	Enkel biljetter. 1 a kl. 3 e kl. 1 a kl. 3 e kl.	Tur och retur. 1 a kl. 3 e kl. 1 a kl. 3 e kl.	Enkel biljetter. 1 a kl. 3 e kl. 1 a kl. 3 e kl.	Tur och retur. 1 a kl. 3 e kl. 1 a kl. 3 e kl.		
6	0,50	0,25	0,75	0,40	Uppehåll. 7:16	Uppehåll. 4:50
10	0,70	0,40	0,65	0,50	Uppehåll. 7:50	Uppehåll. 4:46
14	1,00	0,80	1,50	0,85	Uppehåll. 7:47	Uppehåll. 4:46
17	1,20	0,70	1,80	1,00	Uppehåll. 8:04	Uppehåll. 4:46
21	1,50	0,85	2,25	1,30	Uppehåll. 8:16	Uppehåll. 4:46
30	2,10	1,30	3,15	1,80	Uppehåll. 8:50	Uppehåll. 4:46
					Uppehåll. 4:10	Uppehåll. 4:10
					Uppehåll. 4:00	Uppehåll. 4:00
					Uppehåll. 3:50	Uppehåll. 3:50
					Uppehåll. 3:40	Uppehåll. 3:40
					Uppehåll. 3:30	Uppehåll. 3:30
					Uppehåll. 3:20	Uppehåll. 3:20
					Uppehåll. 3:10	Uppehåll. 3:10
					Uppehåll. 3:00	Uppehåll. 3:00
					Uppehåll. 2:50	Uppehåll. 2:50
					Uppehåll. 2:40	Uppehåll. 2:40
					Uppehåll. 2:30	Uppehåll. 2:30
					Uppehåll. 2:20	Uppehåll. 2:20
					Uppehåll. 2:10	Uppehåll. 2:10
					Uppehåll. 2:00	Uppehåll. 2:00
					Uppehåll. 1:50	Uppehåll. 1:50
					Uppehåll. 1:40	Uppehåll. 1:40
					Uppehåll. 1:30	Uppehåll. 1:30
					Uppehåll. 1:20	Uppehåll. 1:20
					Uppehåll. 1:10	Uppehåll. 1:10
					Uppehåll. 1:00	Uppehåll. 1:00
					Uppehåll. 0:50	Uppehåll. 0:50
					Uppehåll. 0:40	Uppehåll. 0:40
					Uppehåll. 0:30	Uppehåll. 0:30
					Uppehåll. 0:20	Uppehåll. 0:20
					Uppehåll. 0:10	Uppehåll. 0:10
					Uppehåll. 0:00	Uppehåll. 0:00

Vid gifven stanna bannagen endast på gifven signal för passagerares på- och afgang.

Direkta biljetter säljas från Hvetlanda till Stockholms Central, Göteborg, Malmö, Jönköping, Malmö och Alfveta.

Tur- och returbiljetter gäller endast för den dag, den är köpt, samtliga åke Sjö- eller helgdag mellankommer, i hvilket fall den gäller till näst påföljande söndag.

Tiden från och med kl. 6 eftermiddagen till och med kl. 5a förmiddagen angives genom understruken minutsiffror.

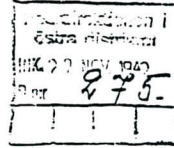
nr 766

Styrelsen.

Tryckt hos A. G. Wahlberg, Botunda.

AKTIEBOLAGET VETLANDA JÄRNVÄGAR

YE/W

Till

Postdirektionen i Östra distriktet,
Linköping.

Sedan postdirektionen uppsagt de med poststationsföreståndarna i Landsbro, Holsbybrunn, Kvillsfors, Järnforsen och Gårdveda avslutade personliga avtalen om dessa poststationers skötsel, få vi härmed meddela, att järnvägsförvaltningen önskar fr.o.m. den 1 april 1943 övertaga skötseln av postgöromålen vid nämnda stationer enl. mellan Kungl. Generalpoststyrelsen och förvaltningen träffade avtal. Någon förändring med avseende å poststationsföreståndarna kommer ej att ske.

Eksjö den 21 november 1942.

AKTIEBOLAGET
HVELANDA JÄRNVÄGAR

J. H. J. J. J.

Järnvägen Vetlanda-Målilla

De förenade poststationer som tillkom när järnvägen Vetlanda-Målilla togs i bruk för allmän trafik den 22 juni 1906, har en odramatisk historia, såsom fallet ofta är med de små stationer som varit beroende av järnvägen.

De vid detta tillfälle nytillkomna inom Östra härad var Holsbybrunn, Ädelfors och Kvillsfors, medan poststationen i Alsedas, som nu förenades med järnvägen, hade funnits sedan postverket övertog ansvaret för kronobrevbäringen 1874.

Dessutom inrättades den 1 juli 1909 en förenad post- och järnvägsstation i Flugeby. Något om denna inleder här redovisningen i järnvägens riktning från väster mot öster av områdets järnvägsstationer.

Flugeby

Förenad poststation 1907-07-01--1958-10-31

Ett exempel på hur befolkningen i en ort kunde nå ett högre mål än vad man siktat på i fråga om postservice finner vi i Flugeby. Där hade man väntat sig att få bifall på en framställning om lantbrevbäring, men man fick en poststation.

I ett brev till poststyrelsen den 22 mars 1908, undertecknat av ett dussintal personer i Flugeby, Rösa, Byestad och Uplanda, anhölls om lantbrevbäring från Vetlanda postkontor till Rösa i Skede socken via Uplanda, Byestad, Flugeby och Sjunnen. Man nämnde att orterna i fråga själva fick ombesörja postbäring, som blivit "ganska kostbar och mindre tillfredsställande".

Postmästare Anders Peter Hedin i Vetlanda kommenterade framställningen innan han skickade den vidare till poststyrelsen. Han framhöll att den ifrågasatta lantbrevbäringen skulle beröra en mycket folkrik trakt och föreslog att lantbrevbäring skulle inrättas med en tur varje vardag. Kronolänsmannen i Holsbybrunn fann sig emellertid föranlåten att avstyrka bifall bland annat därför att de som bodde inom det avsedda lantbrevbäringsdistriktet hade relativt nära till poststationerna i Skede respektive Holsbybrunn. Efter en remiss från postinspek-

tionen vidhöll postmästare Hedin sin uppfattning men ändrade förslaget om vardaglig lantbrevbäring till fyra turer i veckan.

Nu kom också kronolänsmannen J P Norén i Vetlanda med synpunkter. Hans distrikt gränsade till det distrikt över vilket länsmannen i Holsbybrunn hade ansvaret. Norén ansåg att den gjorda ansökan förtjänade avseende, "synnerligast som bättre postala förhållanden liksom andra förbättrade kommunikationsleder i allmänhet pläga medföra ökad trafik. Det bör väl också vara förenligt med statens intressen att söka bereda vederbörande allt bekvämare postförbindelser".

På postinspektionens förfrågan om orten inte skulle vara mera betjänt av en poststation än lantbrevbäring svarade postmästare Hedin den 10 september 1908 "att en sådan anordning skulle för områdets korrespondenter i allmänhet och för fabriksidkarna i synnerhet bli i flera avseenden mera fördelaktig och mera bekväm än till och med daglig lantbrevbäring". Men däremot tyckte han inte att poststationen skulle bli till någon fördel för dem som bodde på något större avstånd från den. Han tyckte till exempel att invånarna i samhällena Sjunnen och Rösa var i minst lika stort behov av att bli tillgodosedda som de i Flugeby. Om det sistnämnda samhället skulle få en poststation borde därför enligt hans mening Sjunnen och Rösa samtidigt få lantbrevbäring från Flugeby.

Postinspektionen kontaktade nu Vetlanda-Målilla Järnväg och fick från dess trafikchef besked om att man kunde göra sådana förbättringar av hållplatsstugan i Flugeby att en förenad post- och järnvägsstation skulle kunna inrättas där. Postinspektionen låg i startgroparna. Dagen efter beskedet från trafikchefen "att den öppna verandan blivit inklädd och apterad till väntrum för allmänheten, som således är avstängt från expeditjonsrummet" redovisade postinspektionen ärendet till poststyrelsen. Där framhölls att den minsta möjliga kostnaden för postverket för att lösa frågan vore att inrätta en poststation i Flugeby. Poststyrelsen beslöt därefter att en förenad post- och järnvägsstation skulle inrättas den 1 juli 1909 i Flugeby. Axel Emil Nilsson blev föreståndare mot 180 kronor i årsarvode. Han efterträddes den 1 november 1911 av banvakten Carl Johan Bruse.

Det blev bara tre föreståndare för poststationen innan den skattade åt förgängelsen genom att effektiv bilåkande lantbrevbäring kunde ersätta den och ge kringboende personer förmånligare postservice. Elsa Anna Viktoria Bruse blev den tredje och sista föreståndaren. Hon tillträdde den 1 juli 1933 och fick 60 år gammal uppleva dess indragning den 31 oktober 1958.

Holsbybrunn

Förenad poststation	1906-02-22--1967-04-30
Ej förenad	1967-05-01--1970-06-30
Postexpedition	1970-07-01--1977-06-30
(Lokal)postkontor	1977-07-01--

Från Holsbybrunn inrättades samtidigt med poststationens tillkomst den 22 juni 1906 en fem kilometer lång landsvägspostföringslinje till Skede med vardagliga turer. Hemmansägaren C A Carlsson från Hällaryd i Skede socken fick kontrakt om denna postföring, som gav honom kr 1:23 i ersättning för var färd fram och åter.

Till poststationsföreståndare i Holsbybrunn anställdes stationsförmannen Arthur Hansson med 240 kronor i årsarvode för postgörömlen. Han följdes i juli 1913 av Sven Valfrid Björklund. Denne fick den 1 juli 1931 uppleva att poststationen blev pro forma skild från järnvägsstationen. Det innebar ingen synlig förändring för postkunderna. För hans egen del var det bara fråga om hur arvudet skulle betalas. Tidigare hade han fått detta tillsammans med sin övriga lön från järnvägen. Nu anställdes han direkt av postverket och fick två separata avlöningar från de båda arbetsgivarna.

När Björklund slutade blev det också slut på proforma-skilsmässan den 1 april 1943 och Bror Albin Elias Hertz blev föreståndare efter en kort vakansperiod. I april 1947 tillträdde Viktor Emil Nord, följd i augusti 1956 av Gunnar Henrik Pettersson. Den 1 maj 1967, mer än fem år efter att trafiken lagts ner på järnvägen, skildes post och järnväg åt reellt och från den 1 juli 1970 stathöjdes poststationen till postexpedition.

Majron Svärd, som hade vikarierat som poststationsföreståndare sedan 1968, antogs till stationsmästare och chef för postexpeditionen, som i Postens nya terminologi kallades postkontor från och med juli 1977. Drygt 700 hushåll utgör betjäningunderlaget för Holsbybrunn, inklusive de som betjänas av lantbrevbäraren på linjen Holsbybrunn-Ädelfors.

Ädelfors

Förenad poststation	1906-02-22--1961-08-31
Postombud	1961-09-01--1967-07-31

Från Ädelfors inrättades samtidigt med poststationens tillkomst den 22 juni 1906 en sex kilometer lång postföringslinje till Skirö med vardagliga turer. Med lantbrukaren A Carlström i Skirö Skogsgård upprättades ett kontrakt som tillförsäkrade honom en ersättning av kr 1:15 per tur fram och åter.

Till poststationsföreståndare i Ädelfors antogs stationsföreståndaren Axel Olsson, som senare ändrade sitt namn till Kjellin. Han fick vid 61 års ålder uppleva att poststationen den 1 juli 1931 skildes pro forma från järnvägsstationen men den återförenades den 1 augusti 1933. I avsnittet om Holsbybrunn nämns vad proforma-skilsmässan innebar. Kjellins efterträdare blev i augusti 1933 Gustaf Reinhold Johansson som redan i februari 1937 flyttade till Järnforsen. Ny föreståndare blev Anders Oscar Tapper, som tidigare varit föreståndare vid de förenade poststationerna i Hultagård (1922-1927) och Tälläng (1927-1937). Efter hans avgång blev Margit Ingeborg Elise Tapper föreståndare den 1 februari 1943, senare gift Cederblad. Hon förflyttades till Alseda, när poststationen i Ädelfors drogs in med augusti månads utgång 1961. Under en övergångstid fram till och med juli 1964 fanns ett inlämningsställe kvar i Ädelfors med handlanden Bo Kjellström som ansvarig. Det var en strategisk anordning för att underlätta betjäningen för kunder vid lantbrevbäringslinjen Alseda-Ädelfors intill dess de vant sig vid lantbrevbärarens förmåner.

Ädelfors har ett posthistoriskt förflutet, ännu höljt i dunkel i vad gäller detaljerna. Det var år 1759 avsett att ett postkontor skulle inrättas vid Ädelfors guldverk med brukshållaren som postmästare. Man vet inte om tanken realiserades. År 1787 kom ett nytt förslag om

ett postkontor vid guldverket, men något slutgiltigt resultat blev det inte förrän 1805. I ett kungligt brev den 9 april 1805 bestämdes att ett postkontor skulle inrättas i Ädelfors. Det öppnades den 1 oktober samma år. Bruksdisponenten hade åtagit sig att ge postmästaren rum och lön. Carl Forssberg blev utsedd till postmästare och fick förflyttning till Vetlanda år 1909. Postkontoret skulle "för de kringresandes bekvämlighet och förmån" ligga i Vetlanda i stället och dess namn ändrades enligt ett cirkulär den 3 november 1809 till HVETLANDA.

Cirkulär till samtliga Postförvaltare i Sverige och Finland.

Som Kongl. Maj:t i Näder fastställt, att ett Postkontor å Ädelfors Bruk, beläget i Jönköpings Län, emellan Städerne Wexjö och Eksjö, må inrättas, och denna inrättning den 1:sta nästkommande Oktober kommer att taga sin början, så gifves sådant Herr Postförvaltaren härmed tillkänna, med tilläggning, att postporto för alla Bref till Ädelfors kommer att tills vidare erläggas lika med det som för Brefven till Wexjö är fastställt. Stockholm af Kongl. ÖfverPostDirektionen den 24 Augusti 1805.

F. EHRENHEIM.

Tälläng

Förenad poststation 1906-02-22--1961-08-31

Den 1 oktober 1906 inrättades en förenad post- och järnvägsstation i Tälläng vid järnvägen mellan Vetlanda och Målilla drygt tre månader efter att den regelbundna tågtrafiken hade startat. Sven Walfrid Björklund utsågs till föreståndare och följdes i augusti 1913 av Einar Alstedt. Det blev åter skifte i oktober 1918, då Martin Wendel tillträdde. När han flyttade till Hultagård i maj 1927, följdes han av

Anders Oscar Tapper, som hade varit föreståndare i Hultagård sedan 1922. Edith Viola Sofia Dahl tog över i februari 1937 och i oktober 1941 följdes hon av Anna Cicilia Johansson, Ytterligare två platsvakter ansvarade för posten, Maj-Britt Lilly Lundgren (1951-1952) och Rut Magda Maria Lindqvist (1952-1961), innan poststationen drogs in vid nedläggning av trafiken på järnvägen med augusti månads utgång 1961.

Kvillsfors

Förenad poststation 1906-06-22--1976-05-31
 Postexpedition 1906-06-01--1977-06-30
 (Lokal)postkontor 1977-07-01--

Per Hjalmar Anselm Leander blev den förste föreståndaren för den förenade post- och järnvägsstationen i Kvillsfors den 22 juni 1906, när tågtrafiken började regelbundet på banan mellan Vetlanda och Målilla. Liksom kollegerna vid de andra stationerna längs banan fick han uppleva att hans station skildes pro forma från postverket den 1 juli 1931. Innebörden av detta nämns i avsnittet om Holsbybrunn. Efter Leanders avgång i juni 1936 uppehölls poststationsföreståndarebefattningen på vakans av stationskarlen Bror Albert Elias Hertz till dess den nye stationsföreståndaren Karl Vilhelm Vallentin Ström tillträdde i februari 1937. Han var kvar vid upphävandet av proforma-skilsmässan den 1 april 1943 och lämnade i januari 1948 över till kontoristen Ake Terning intill dess stationsföreståndaren Fritz August Wester tog över ansvaret i september samma år. Från november 1950 blev Jonas Erik Hilding Wahlström föreståndare och i augusti 1955 Gustaf Adolf Lundgren. Dennes efterföljare Sigfrid Söderlund (i september 1960) fick uppleva att tågtrafiken upphörde ett år efter hans tillträde. Poststationen byttes ut mot en s k C-postexpedition den 1 juni 1976 och kallades med Postens nya terminologi för postkontor från juli 1977. Sigfrid Söderlund, som blev kvar i järnvägens tjänst, flyttade till Nässjö och ny postchef blev Ingrid Adén år 1976 med ett betjäningunderlag på knappt 500 hushåll inklusive dem på lantbrevbäringslinjen Kvillsfors-Österökna.

I avsnittet om Österökna berättas bland annat hur invånarna i Kvill försökte få Österökna poststation flyttad till Kvill, när de före järnvägens tillkomst fick avslag på en framställning om en egen poststation.

Järnvägen Nässjö - Åseda

Sträckan mellan Nässjö och Åseda blev den sist färdiga delen av järnvägen mellan Nässjö och Kalmar. Den togs i bruk för allmän trafik den 12 december 1914 och medförde åtskilliga ändringar i postanstaltsförteckningen. De båda lantpoststationerna Bäckседа och Österkorsberga ersattes med förenade post- och järnvägsstationer och helt nya sådana inrättades i Gissebäck, Stensjön, Rödjenäs, Björköby, Ekenässjön, Snärle, Milletorp och Ösjöbol. Ehuru inte alla ligger inom Östra härad berörs samtliga i den följande sammanställningen. At Bäckседа och Österkorsberga har ägnats avsnitt tidigare i boken.

Gissebäck

Förenad poststation 1914-12-12--1953-02-28

Karl Axel Wilhelm Hellberg antecknades som föreståndare för järnvägs-poststationen i Gissebäck vid dess öppnande. Han avled i sitt 60:e levnadsår den 4 januari 1936 och Maj Hellberg, som under hans sjukledighet svarat för skötseln blev formellt antagen som föreståndare den 20 januari 1936. Hon efterträdes i juni 1949 av Ally Hanna Ingeborg Höglind och fem kvartal senare tog Sonja Viola Jonsson över. Hon fick tillnamnet Gunnarsson och upplevde poststationens indragning med februari månads utgång 1953. Kunderna togs över av lantbrevbäraren på linjen Nässjö-Gissebäck. Den hade organiserats genom sammanslagning av linjerna Nässjö-Toranäs och Gissebäck-Anhult.

Stensjön

Förenad poststation 1914-12-12--1964-09-30
Postombud 1964-10-01--1966-03-31
(Stämpelgravyr NÄSSJÖ POB 1)

I gränsområdet mellan Nässjö och Vetlanda kommuner ligger Stensjön, där den förenade post- och järnvägsstationen blev en naturlig följd av att järnvägen mellan Nässjö och Åseda öppnades för allmän trafik. Johan Leonard Hultqvist blev dess föreståndare med 180 kronor i års-

arvode. När han flyttade till Björköby i december 1931 tog Carl Reinhold Kuhlberg över. Han hade varit föreståndare för järnvägspoststationen i Västrakulla sedan 1922. Senare tjänstgjorde Simeon Gustafsson (1939-1955), Karl Gustaf Vilhelm Johansson (1955-1962) och Oskar Edvin Lennart Barkö (1962-1964). Poststationen ersattes med lantbrevbäring med oktober månads ingång 1964.

I Södermanland öppnades den 1 januari 1875 en poststation med namnet Stensjö. Den drogs in redan vid halvårsskiftet 1877, sedan den konstaterats vara överflödig efter genomförd undersökning på grund av poststyrelsens sparsamhetskampanj enligt ett cirkulär i september 1875.

Rödjenäs

Förenad poststation 1914-12-12--1953-06-30

Till föreståndare för den nya järnvägspoststationen i Rödjenäs antogs från den 12 december 1914 Janne Simonson, följd av Elsa Johansson (1932-1950), Gun Kerstin Elsa Johnsson (1951) och Eivor Inga-Lill Björklund (1951-1953). Poststationen ersattes med lantbrevbäring den 1 juli 1953.

Björköby

Förenad poststation 1914-12-12--1968-05-11
Postombud 1968-05-12--1979-05-15
Postställe 1979-05-16--1985-12-31
"Postkontor" 1986-01-01--

Om poststationen med namnet Björkö berättas i ett särskilt avsnitt. Den ersattes med lantbrevbäring redan i oktober 1879 och socknen kämpade vid flera tillfällen förgäves för att få den åter.

Vid tillkomsten av järnvägen mellan Nässjö och Åseda inrättades en förenad post- och järnvägsstation med namnet Björköby. Ernst Antoni blev dess föreståndare med 180 kronor i årsarvode för postarbetet. Han efterträdes i april 1920 av Gustaf Jarl Ragnar Astrand, som flyttade till Österkorsberga i december 1931. Därefter svarade följande järnvägsanställda för posten i Björköby: Johan Leonard Hultqvist (1931-1939), Per August Tobiasson (1939-1951), Oscar Reinhold Olsson

(1951-1963) och Bror Nils Valter Karlsson (1963-1968). Poststationen ersattes i anslutning till Postens nya transport- och sorteringsorganisation den 12 maj 1968 med ett postombud. I datumstämpeln fanns gravyren VETLANDA POB 1. Postombudet organiserades som ett postställe från den 16 maj 1979, varvid övergångsvis användes en datumstämpel med gravyren VETLANDA PLE 1. En ny stämpel tillverkades, nu med gravyren VETLANDA BJÖRKÖBY och började användas den 1 april 1980.

ICA-affären tog hand om poststället med Stina Sjödin som formellt ansvarig.

Ekenässjön

Förenad poststation 1914-12-12--1979-12-31

Namn Vetlanda 2 1968-05-12--

(Lokal)postkontor 1980-01-01--

Till föreståndare för den förenade post- och järnvägsstationen i Ekenässjön utsågs Elias Theodor Gustafsson som alltså fick vara med om starten den 12 december 1914. Liksom de flesta kollegerna längs järnvägen mot Åseda fick han 180 kronor om året för postarbetet. Med 1916 års ingång höjdes det till 240 kronor.

I drygt 20 år blev Gustafsson vid sin post. Vid 60 års ålder efterträddes han den 1 april 1935 av Gustaf Ludvig Engdahl, som dessförinnan hade varit föreståndare för de förenade post- och järnvägsstationerna i Ösjöbol, Västrakulla och Milletorp. Efter honom ansvarade följande järnvägsanställda för posten i Ekenässjön: John Libert Gustavsson (1948-1950), Åke Nordin (1950-1954), Nils Sixten Nilsson (1954-1965) och Åke Gustavsson (1965-1980). Under den sistnämndes chefstid fick poststationen ändra namn från Ekenässjön till Vetlanda 2. Detta samordnades med Postens nya transport- och sorteringsorganisation som genomfördes den 12 maj 1968.

Ekenässjön (Vetlanda 2) blev en av landets sista poststationer i järnvägsregi. Den skildes från järnvägen i januari 1980 och flyttades till nya lokaler samtidigt som den organiserades som ett s k lokalpostkontor. Anna-Greta Lantto vikarierade som postmästare och lämnade över rodret till Irène Enquist.

Namnändringen till Vetlanda 2 vållade på sin tid stora protester. Så mycket mera kunde man i oktober 1989 glädja sig åt att postkontorets namn åter blev Ekenässjön. Återgången till det ursprungliga hängde bland annat samman med de förväxlingar som uppstod genom att det fanns gator med likartade namn både i Ekenässjön och i Vetlanda. (Se sid 172)

Snärle

Förenad poststation 1914-12-12--1962-10-31

Följande järnvägsanställda har ansvarat för posten vid den förenade post- och järnvägsstationen i Snärle: John Linus Emanuel Danielsson (1914-1927), Sture G E Linnér (1927-1928), Johan August Johnsson (1928-1929), Fabian Nikolaus Arnér (1929-1935), Axner Hultqvist (1935) Hjördis Hillevi Maria Wahlgren (1935-1955), Eivor Inga-Lill Björklund (1955-1956), Paulina Kristina Johanna Nordström (1956-1961) och Ethel Bergman (1961-1962). Poststationen ersattes med lantbrevbäring den 1 november 1962.

Milletorp

Förenad poststation 1914-12-12--1967-05-31

Med tillkomsten av den förenade post- och järnvägsstationen i Milletorp fick befolkningen i södra delen av Korsberga socken en "egen" poststation. Albin Julius Elmquist basade där i nära 20 år, från den 12 december 1914 till den 20 januari 1934, då han flyttade till Sävsjöström.

Efter honom ansvarade följande järnvägsanställda för posten: Gustaf Ludvig Engdahl (1934-1935), Per August Tobiasson (1935-1939), Gustaf Hugo Nordgren (1939-1943), Karl Oskar Adolfsson (1943-1950), Harry Josef Livard Josefsson (1950-1953), Karl Erik Reinhold Högberg (1953-1956) och Yngve Lindh (1956-1967).

Poststationen drogs in med maj månads utgång 1967. Anledningen var att Milletorps järnvägsstation lades ned. Det blev en obemannad trafikplats kvar. Stationen var den högst belägna på hela sträckan mellan Nässjö och Kalmar, 291 meter över havet. Stationen i Nässjö ligger två meter högre. När tågen närmade sig Milletorp från Korsberga-hållet mötte en kraftig stigning på hela 16 promille.

Ösjöbol

Förenad poststation 1914-12-12--1963-05-31

Poststationen i Ösjöbol var den sista i raden av åtta nya förenade post- och järnvägsstationer, varom postdirektören i Linköping gjorde framställning till poststyrelsen den 2 november 1914. Axel Löfgren utsågs till föreståndare med 180 kronor i årsarvode.

I augusti 1918 blev Carl O W Johansson ortens nye post- och järnvägschef, följd i juni 1921 av Gustaf Ludvig Engdahl. Denne flyttade i februari 1932 till Västrakulla, varvid Klas E Carlsson tog över. Efter två års vakans vid Carlssons förflyttning till Varshult tjänstgjorde Anna-Stina Nystam (1937-1944) innan S Ingeborg V Landin tog över som den siste postchefen i Ösjöbol.

Trafiken vid poststationen började minska påtagligt i samband med att en möbelindustri blev nedlagd och en handelsagentur upphörde. Detta hade noterats vid inspektion av poststationen på hösten 1958, men ett år senare kunde man notera ökad frimärksförsäljning. Den förklarades av att Åseda sparbank började köpa sina frimärken där.

Initiativet till denna konstlade uppbörd, som facktermen var, förmodades ha kommit från ortens befolkning, som hade oroats av genomförd indragning av bl a poststationen i Ekhorva och nu fruktade att samma öde skulle drabba Ösjöbol om rörelsen inte ökade vid poststationen.

Frankoteckensinköpen för sparbanken upphörde, men detta påverkade i och för sig inte utgången. En utsträckning av den bilåkande lantbrevbäringen Åseda-Kullabo var förberedd och andra rationaliseringar medverkade till att hushållen i Ösjöbol utan olägenhet kunde införas med en effektiv lantbrevbäring. Detta skedde från och med juni 1963.

Hultanas

Förenad poststation 1911-12-31--1966-12-31

En kort sträcka av järnvägen Åseda-Hultsfred skär genom sydöstra hörnet av Östra härad, innan den fortsätter in i Kalmar län. I Njudung men alldeles vid gränsen till Kronobergs län låg Hultanas förenade post- och järnvägsstation. Tillkomsten av denna norr om Åseda var helt odramatisk som en följd av att järnvägen togs i bruk för allmän trafik den 23 december 1911. Stinsen Karl Albin Svensson fick ansvaret för posten, till en början med 180 kronor i årsarvode.

Denne skötte postdistributionen på samma sätt som de flesta kolleger vid stationer, varifrån det inte fanns någon brevbäring. Efter morgontåget samlades folk i väntsalen och Svensson läste från den öppna expeditionsluckan upp namn på dem som hade post att hämta. Samma procedur upprepades efter kvällståget. Grannar hämtade åt varandra och stinsen blev av med det mesta av posten dag för dag.

Denna form av social samvaro med ett slags åsidosättande av brevhemligheten försvann i och med att postfack monterades in. Då kunde man hämta sin post när helst man ville göra det, utan att andra än postfolket fick veta att det kom brev till den eller den.

Karl Albin Svensson fick efter nära 23 års arbete i Hultanas förflyttning till stationen i Braås. Carl Martin Johansson tog över i Hultanas i september 1934. Efter tre år kom sedan Carl August Johansson dit med erfarenhet från postarbete i Evedal, Flaten och Norrgårda.

Nu blev det tätare mellan bytena. Karl O B Karlsson var på plats bara under drygt åtta månader 1945, därefter Bernt G E Green (1945-1948), Erik N Nicklasson (1948-1954), Gustaf T L Jarl (1954-1958), John E E Fogby (1958-1962) och Stina Högström (1962-1966).

På nyåret 1967 ersattes poststationen med lantbrevbäring från Åseda. Dessförinnan hade Hultanas hunnit bli utväxlingsplats för postombudet i Näshult, där datumstämpeln med gravyren HULTANÄS POB 1 användes från 1 september 1964 i och med indragningen av den då mer än 100 år gamla poststationen i Näshult. Avtryck av postombudsstämpeln är lågt noterade i katalogerna trots att den användes under en så begränsad tid.

Kvinnor i Posten

I kapitlet om Ödestugu berättas om Elsa Holmdahl, den dam som för övrigt pryder bakre omslaget på denna bok. Hon var ingalunda ensam om ett arbetsamt liv.

Dokumenterna avslöjar åtskilliga mer eller mindre misshandlade kvinnor i Posten, andligt sett. I boken KONGAPOSTEN berättas bland annat om kontroverser mellan postmästare Janne Lagerström i Växjö å ena sidan samt poststationsföreståndaren Louise Carlheim-Gyllensköld i Långasjö och Augusta Roos i Tingsryd å andra sidan. Även i andra sammanhang finner man att kvinnan fick utstå mycket obehag när hon som självförsörjande försökte få en rimlig ställning i samhället. Det var genom ett kungligt brev den 10 juli 1863 som kvinnor hade blivit berättigade att förestå poststationer. Åtta år senare fick de också tillträde till extra biträdestjänster på postkontoren.

Men det var en otrolig mansdominans och på totalt 250 poststationer i mars 1868 fanns det bara 14 kvinnliga föreståndare. Dokumenterna avslöjar att begreppet hänsyn till de kvinnliga föreståndarna tyvärr inte var starkt rotat, åtminstone inte bland deras chefer, d v s de överordnade postmästarna. Som ett bland många lättfunna exempel väljer jag poststationen i Östra Karup i södra Halland, som under dess första 50-årsperiod uppvisar en obruten rad av kvinnliga föreståndare. De tre damerna hade ansträngade tjänstgöring, delvis till följd av att deras poststation låg utmed diligenslinjen mellan Helsingborg och Göteborg. Hilda Charlotta Carlbergs yttrande i ett remissärende 1879 kan citeras som exempel för vad alla tre hade att utstå:

"Det bliver endast tre timmars sömn beskärd, ett förhållande som jag väl ej utan grundade skäl befarar skola undergräva även den starkaste hälsa. Jag kan väl ej av erfarenheten ännu bedöma, i vilken mån uppstigandet nattetid och sömnavbrotten hava verkat på min egen hälsa, men jag vet att ordinarie innehavarinna, mamsell M Ch Geijers hälsa under hennes tjänstetid i betydlig mån skadats, iföljd varav hon begärt och nu åtnjuter tjänstledighet".

Att tjänstledigheten "åtnjöts" utan lön behöver väl inte nämnas här. År 1886 när den södra delen av diligenslinjen drogs in på grund av att tågen kommit så långt norrut på västkustbanan som till Halmstad, fick mamsell Carlberg finna sig i att hennes årslön på 600 kronor halverades. Hennes passning av postförare hade blivit mindre omfattande. Hon förklarade sig i ett brev den 10 april 1886 "nöjd med det av Båstads postkontor föreslagna nedsatta årliga arvodet". Vilken undergivenhet visar inte detta! Hennes tilläggsönskan i samma brev att få 50 kronor i hyresersättning för expeditionslokal avslogs och inte förrän från och med 1908 fick hon ett tilläggsarvode på 100 kronor.

Om natttjänstgöring handlade det också för Augusta Bruhn i Dalkarlså. Befolkningen med kyrkoherde P E Bylund i spetsen stödde hennes ansökan i november 1875 om bättre lönevillkor. Den begränsades dock till 40 kronor om året. Med efter hand bättre villkor fortsatte hon som föreståndare för poststationen till 70 års ålder.

Postmästare Christian August Ekberg i Tjellmo skrev varmt om poststationsföreståndare Emma Schröder i Hällestad, när hon i maj 1874 anhöll om gratifikation efter beskedet om att hon skulle bli arbetslös eftersom poststationen skulle flyttas till järnvägen. Hon hade haft ansträngande natttjänst och hennes årslön på 300 kronor var enligt Ekberg "otillräcklig för hennes existens". Poststyrelsen beviljade henne 50 kronor i gratifikation i ett för allt. Dokumenterna avslöjar inte hur hon klarade sig från september 1874 fram till juli 1875, då hon blev poststationsföreståndare i blekingska Jämshög. Postkontoret där byttes då ut mot en poststation.

Anyo fick hon uppleva att poststationen förenades med järnväg. Det hände i Jämshög lagom till julen 1886. Utan fast tjänst existerade hon ändå, förmodligen som vikarie eller med enstaka biträdesuppdrag, fram till dess att ännu ett postkontor byttes ut mot en poststation. Den gången var det postkontoret i Drottningholm som degraderades den 1 juni 1888. Där blev hon föreståndare och var kvar som sådan till och med mars 1911. Hon hade fått flacka kring mera än vanligt i takt med Postens omorganisationer.

En riktig krutgumma var poststationsföreståndaren i Klintemåla, men hon hör till de postanställda flera decennier in på det nya seklet och då hade kvinnan hunnit få bättre villkor. Redan innan poststationen öppnades år 1920 skötte hon postdistributionen till dem som besökte hennes affär i tvåvåningshuset nära Östersjöns strand. När hon var 93 år gammal fick hon ta emot medaljen för nit och redlighet i rikets tjänst. Kanske kan man säga att det var hennes tjänstvillig-

het med postgöromål som bidrog till att orten fick en egen poststation.

Kvinnor har också varit villiga att rycka in på oväntade arbetsplatser. Följande berättar en insändare i tidningen POSTEN på 1890-talet, möjligen författad av tidningsutgivaren själv, dåvarande postexpeditören Teodor Holm, under en period i tjänst på postkupén mellan Västervik och Hultsfred, sedermera vår främste posthistoriker:

"Vid fall av behov är det i hast ej lätt att få lämplig person till hjälp. Jag bad då min hustru försöka hjälpa mig, vad hon kunde. Hon sorterade efter tre dagars övning både brev och tidningar korrekt. Med denna sysselsättning har hon på få undantag när, fortfarande cirka två à fyra dagar i veckan. En gång, då väntade tåg slog fel i sin ankomst cirka 1 1/2 timme, beordrade jag min hustru att medfölja såsom mitt biträde och tog i vederbörlig ordning upp henne på min rapport. Jag tror ej att kvinna tillförne anlåtats i postkupéexpedition, men där undantagsfall givas, betvivlar jag ingalunda, att tankeredan räcker till även på det området..."

Jag skulle vilja komplettera Teodor Holms förmodan med att kvinnans tankereda räcker till på alla områden, åtminstone inom det företag där jag haft glädjen att få arbeta under 45 år.

Under två decennier har jag haft förmånen att få leva tillsammans med en ytterst ambitiös kvinna, vars lojalitet mot Posten alltid varit hundraprocentig. Jag jämställer gärna hennes arbetsinsatser, ehuru på en för vår tid anpassad omätligt högre kunskapsnivå, med vad 1800-talets postflickor fick prestera.

Orter som förgäves sökt få poststationer

Hjärtlanda Postombud 1948-11-01--1962-04-30

Hjärtlanda var en av de relativt få socknar inom Jönköpings län som inte fick någon egen poststation när ansvaret för kronobrevbäringen övertogs av postverket med 1874 års ingång. Mot detta reagerade man helt naturligt och på kommunens vägnar skrev C A Ljungqvist, A M Hallgren, I Nordbäck och Johannes Andersson den 23 januari 1874 till poststyrelsen. I brevet framhölls bland annat följande olägenheter:

"Genom det sätt varpå postbefordringen blivit ordnad inom Hultsjö pastorat i Jönköpings län och Västra Härad från och med den 1ste i denna månad har Hjertlanda socken, som tillhör nämnde pastorat, blivit ställd utan möjligheten att för såväl enskild korrespondens som vad kronobrevbäringen beträffar kunna bliva befriad från detta betungande onus, som jämlikt Kungl.Maj:ts nådiga beslut skulle upphöra från och med ovannämnde tid. Antingen av bristande lokalkännedom eller av rent förbiseende från vederbörandes sida är den oriktiga anordningen vidtagen, att poststationer endast blivit inrättade inom Hultsjö och Skepperstads socknar, med helt och hållet förbigående av Hjertlanda socken, ehuru med all lätthet kunnat ordnas så, att i stället för vad som nu sker, post befordras från Sävsjö postkontor till Skepperstad med s k kärrpost och från Stockaryds station till Hultsjö medelst postbud samt därifrån till Skepperstad på enahanda sätt, då däremot all post till sistnämnde socknar borde endast befordras från Sävsjö postkontor med kärrpost, som toge vägen om Hjertlanda till Hultsjö och Skepperstad och så vidare till Arsets station."

Brevet, som fortsättningsvis begärde en poststation i Hjertlanda, sändes av poststyrelsen till landskansliet i Jönköping med anhållan om ett yttrande. Därifrån svarades den 24 februari 1874 att uppgiften om att socknen fortfarande skulle vara betungad med kronobrevbäring var fullkomligt sanningslös. Den ansågs ha tillkommit av oförstånd och

bristande kunskap om vad den genomförda förändringen innebar. Hur "missförståndet" uppkommit förklaras i viss mån av fortsättningen i landskansliets brev, som förtjänar att här citeras:

"Det har nämligen visat sig, att inom åtskilliga kommuner den föreställning gjord sig gällande, att, då postverket övertagit den ordinarie brevbäringen, det också skall åligga postverket att till kyrkan fortskaffa den så kallade kyrkoposten, enär denna till kyrkorna fortskaffades av brevbärarna. En fullständigare insikt om de nya föreskrifternas betydelse skall utan tvivel med tiden sprida sig även inom Hjärtlanda kommun, och därmed jämväl den mörka skugga, varom sökandena hava att förmåla, försvinna."

Landskansliet ville inte understödja framställningen om att en poststation skulle inrättas inom den lilla socknen med "vid pass 430 personer" och hemställde att ansökan skulle lämnas utan avseende. Detta blev också poststyrelsens beslut den 12 mars 1874.

Även om Hjärtlanda var den minsta socknen i häradet och låg nära Sävsjö saknade man egen postgång, en saknad som förstärktes av avslaget på begäran om en poststation. När man hörde talas om att lantbrevbäring skulle införas ville man bevaka möjligheterna att slippa komma i strykklass. Den 15 mars 1879 skrev ordföranden i kommunstyrelsen ett brev till poststyrelsen i vilket han fick instämmande med ett 20-tal namnunderskrifter, däribland komminister Fr Hagström. Ur framställningen kan följande citeras som exempel på hur åsidosatta sockenborna kände sig:

"För kyrkopostens framförande till kyrkan får församlingen årligen betala till den som hämtar densamma i Hultsjö poststation en viss avgift. Brev till kommunalstyrelsen och tidskrifter till kommunen jämte övriga brev får man efterhöra än på det ena, än på det andra postkontoret eller poststationen, allt tillfölje därav att församlingen saknar någon slags post. Upplysningen, som tyckes gå tämligen raskt framåt i våra dagar, och vartill dessa många poststationer i församlingarna i Riket icke så litet bidraga, varigenom tidningar och andra nyttiga tidskrifter kunna utan olägenhet eller svårighet erhållas, går måhända Hjärtlanda församling till en del miste om, enär, om någon sorts postgång finnes inom kommunen, flere tidningar och tidskrifter komma till kommunen, än vad som nu äger rum. Emedan ingen post finnes ledsnar folket vid att prenumerera på tidningar m m, därför att det medförer mycket besvär att erhålla tidskrifterna till sig".

Så småningom fick man ändå nytta av en åkande lantbrevbärare mellan Sävsjö och Sköpperstads kyrka, som tog vägen över Hjärtlanda komministerboställe och Hultsjö. Kommunalstämman i januari 1915 gjorde åter en framställning till poststyrelsen om att få en poststation. Det fanns då lantbrevbäring med tre veckoturur. Om denna skrev man följande: "Inom församlingen finnes icke telefon, varför posten är enda förbindelsen med yttervärlden och då denna är synnerligen obekvä, föredrar man merendels att själv utträtta de ärenden, som eljest mycket väl kunde ske pr post. Detta sker till men både för Kungl. Postverket och oss. Vi kunna ju icke få köpa ett frimärke, icke få en tidning för dagen, om en sådan, såsom ofta händer, icke skulle vara med postbudet, utan att färdas 7 km:s väg".

Den därefter följande utredningen visade att posten till Hjärtlanda var mycket obetydlig och postmästaren i Sävsjö avstyrkte framställningen samt tillade följande rader: "Den till föreståndare föreslagne Johannes Orth lär vara omkring 70 år och torde väl i så fall anses vara föga lämplig som poststationsföreståndare".

Efter komplettering med uppgift om vilken del av lantbrevbärarens postmängd som belöpte sig på Hjärtlanda socken hemställde postdirektionen i östra distriktet att framställningen inte skulle föranleda någon åtgärd. Detta blev också poststyrelsens beslut den 23 april.

Mer än 30 år senare skulle invånarna i Hjärtlanda ändå få en fast postanordning genom att ett postombud inrättades. Handlanden Erik Pettersson antogs till ett sådant från den 1 november 1948. I takt med modernisering och effektivisering av lantbrevbäringen kunde det avvecklas med april månads utgång 1962. I den datumstämpel som postombudet använt fanns gravyren SÄVSJÖ POB 2.

Gåvan

Ett brev till poststyrelsen i april 1922 från Gåfvans Remskivefabrik, undertecknat även av ett 30-tal personer i trakten, innehöll en framställning om att en poststation skulle inrättas vid Gåvans anhaltstation. Petitionärerna framhöll att många av dem hade över sex kilometers väg till postanstalterna Hultagård eller Sävsjö. Ellen Fritz, som var föreståndare för Gåvans telefonstation, erbjöd sig att bli föreståndare också för den önskade poststationen.

Enligt ett intyg från tf komminister K H Johansson i Sävsjö skulle 208 personer, därav 146 över 15 år, få nytta av att en poststation inrättades i Gåvan. Utredningen visade emellertid att antalet försändelser som skulle behandlas vid en eventuell poststation vore "synnerligen ringa". Fröken Fritz hade under år 1921 sålt frimärken till befolkningen omkring Gåvan för 562 kronor.

Postmästaren i Sävsjö avstyrkte framställningen med motiveringen att de som gjort framställningen hade daglig förbindelse med Sävsjö genom mjölkskjutsar och att övriga skulle kunna få sin post genom en lösväska.

Även postdirektionen i Linköping avstyrkte och poststyrelsen ansåg vid föredragningen den 27 juni 1922 att ärendet inte borde föranleda någon vidare åtgärd.

Postombudet i Sjunnen

Sjunnen är en av de orter i Njudung som aldrig fick någon komplett poststation. Ett postombud fanns där från den 1 december 1951 till den 11 maj 1968. Under dess första period till och med år 1952 expedierades posten dit över Flugeby, därefter över Vetlanda. Gravyren i datumstämpeln var under den första perioden FLUGEBY POB 1 och under den andra perioden VETLANDA POB 1.

Bildkomplettering

Poststationen i Lemnhult låg under dess 60 sista år i denna byggnad. (Foto i juni 1988 av Erik Lindgren)

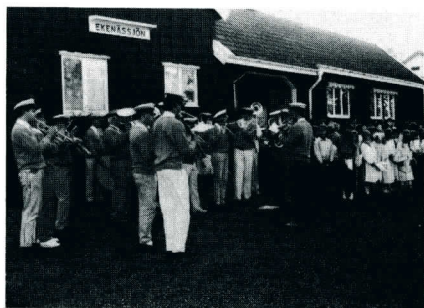
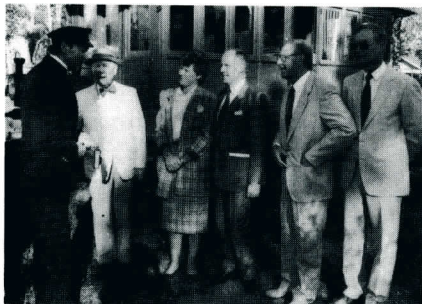

Mörsebo gästgivaregård i Nye. (Foto i juni 1988 av Erik Lindgren)

Riktiga postadresser

Den 1 mars 1989 beslöt Posten att införa en ny policy om postadresser. De som är måna om att få tillbaka sin ords gamla namn som postadress, kan ansöka om det. Vid försök under 1988 hade den nya policyn fått ett mycket starkt gensvar. Bland de orter som då fick sina gamla namn som postadress fanns de småländska Ålem och Timmernabben.

Beslutet begränsade dock antalet årliga ändringar till tio, alla för genomförande med oktober månads ingång. En tjuvstart i Blekinge ändrade litet på ordningen under 1989. Inom Njudung var Ekenässjön den enda ort som under 1989 fick tillbaka sin rätta postadress. Denna förändring speglades en dryg månad i förväg då man lördagen den 26 augusti firade samhällets 75-årsjubileum. På morgonen anlände i en 101 år gammal ångvagn landshövding Gösta Gunnarsson med hustru Rigmor samt några andra hedersgäster per räls från Vetlanda. I sitt högtidstal erinrade landshövdingen om att det vid sekelskiftet bara funnits fyra gårdar i Ekenäs med sammanlagt 30 invånare. "Med järnvägen och posten som spjutspetsar har utvecklingen fört orten fram till ett levande samhälle", sa de han.

På övre vänstra bilden berättar lokföraren Bernt Karlsson om sina intryck från ångvagnens förarplats för de medföljande passagerarna Sixten Carlström, Rigmor och Gösta Gunnarsson, Nils Holmqvist och Nils-Åke Ericsson. Övre högra bilden: Ekenässjöns missionskyrkas hornmusikår underhöll, innan skolkören till höger fick sjunga smålandssånger. Postpersonalen på nedre bilden uppträdde i capes, utlånade av Postmuseum, från vänster Lisbeth Sander, Karin Stark och Irene Enquist.

Personregister

Adolfsson, Karl O	161	Bengtsson, Carl Eric	17	Carlsson, Johan	87
Adén, Ingrid	157	Berg, Frans Gustaf	21	Carlsson, Klas E	162
Ahlgren, C W	115	Berg, R V T	89	Carlsson, Nils	117
Ahlgren, Wilhelm	126	Bergdahl, Johan	11,130	Carlström, A	155
Ahlstedt, Einar	97	Berggren, Johan	78	Carlström, Oskar	71
Alexandersson, Alma	147	Bergh, C E	89	Cederblad, Inga	86
Alexandersson, Lilly	147	Bergkvist, K G	121	Cederblad, Margit	155
Almfeldt, J L	46	Bergman, Carl Henrik	25	Cedercrantz, Thor	137
Almén, A M	43	Bergman, Ethel	161	Claesson, Rut Sigrid	141
Ahlstedt, Einar	156	Bexell, F A	107	Colliander, G	75
Alwin, O Pson	39	Billing, P Chr	73		
Andersson, Alfred	92	Bjüregert, Hilding	122	Dafgård, Karl Ivar	21
Andersson, Anders	45	Björk, Anna Kristina	146	Dahl, Alfred	29
Andersson, Anders G	49	Björk, Harald Rune	21	Dahl, Edith Viola S	157
Andersson, Anders P	73	Björkegren, Karl J	40	Dahl, Elisabet	109
Andersson, Artur G M	144	Björklund, August	97	Dahlgren, O	113
Andersson, Bengt O	72	Björklund, Eivor I-L	159,161	Dahn, Johan Emil	112
Andersson, Bernt	21,63	Björklund, Sven V	154,156	Danielsson, C A	140
Andersson, David	63	Björklund, Tage V	27	Danielsson, D	126
Andersson, Ellen	103	Björklundh, Edward J	147	Danielsson, John L E	161
Andersson, G W	45	Björkman, P S V	100	Davidsson, Bror A	27
Andersson, Gustaf	103,141	Björckstrand, Per A	40		
Andersson, Gustaf R	29	Blanche, Gustaf	100	Edvinsson, Enid	51
Andersson, Ivar	66	Blom, Carl Jonsson	27	Ehrenheim, F	156
Andersson, J N	51	Bolling, John Henrik	123	Ehrenholm, E E	20,23
Andersson, Johan Agaton	63	Broberg, David	45	Einemo, Gunnar	143
Andersson, Johan August	92	Bruse, Carl Johan	153	Ek, Bengt	5
Andersson, Johan E	124	Bruse, Elsa Anna V	153	Ek, Gustaf	75
Andersson, Johannes	167	Bäckdal, Gärd	143	Ekblom, Signe	13
Andersson, John	66	Bäckman, Sigrid Rebecca	25	Ekeblad, Frans	94
Andersson, Nils	49	Bäckstrand, Olga N O	17	Ekelund, Claes	130
Andersson, Nils J A	106			Ekenstam, G F	130
Andersson, Samuel	95	Callmyr, Birgitta	21	Ekholmer, Erik V	63
Andersson-Bom, C J	121	Carlander, Axel	47,76,85, 92	Eklund, Einar	122,125
Antoni, Ernst	159		108, 124	Ekvall, Britta	146
Arnér, Fabian Nikolas	161	Carlberg, Hilda Ch	84	Ekwall, O F	79
Arvidsson, Anders	59	Carlheim-Gyllensköld, L	84	Elming, P A	43
Aschan, Peter	48	Carlmark, Lars G	109	Elmqvist, Albin J	161
Ax, Hilding	68	Carlsson, Anna Helena	37	Elmqvist, Elof	66
Axelborn, Erik	143	Carlsson, August	144	Elmqvist, Oskar Olof	21
		Carlsson, C A	154	Elofsson, Märta	92
		Carlsson, Christian	37	Engborg, Johan Fr	40
Back, Viktor Alexander	124	Carlsson, Ellen M	25	Engdahl, Gustaf L	160,161,162
Barkö, Oskar E L	159	Carlsson, Gustaf A	106	Englund, Johannes	97
Barvhed, Bertil L	143	Carlsson, Helga	147	Engström, Bertil	122
Bengtsson, Bengt	54				

Selander, Knut Åke	117	Svensson, Greta	29	Thörnström, Anders	118
Simonsson, Janne	159	Svensson, Gustaf V	91	Tillberg, W	138
Sjöberg, Carl Felix	56	Svensson, Ingrid	81	Tobiasson, Per August	159,161
Sjöberg, M L	55	Svensson, J M	105	Tullström, Axel W	16
Sjödén, Stina	160	Svensson, Johan	88		
Sjögren, A J	56	Svensson, Johan August	47	Vendel, Martin	146,156
Sjösten, Carl	25	Svensson, Jonas M	120	Viktorin, Walle	68
Sjöström, Carl Johan	111	Svensson, Karl Albin	163	Vilebring, Tore Fr	63
Sjöström, Sven B	86,118,125	Svensson, Måns	48	Wadell, Hj Albert	125
Sparre, Ulf Carl(sson)	34	Svensson, Nils G I	47	Wahlgren, Hjördis H	161
Springer, G E	100	Svensson, Oscar G	47	Wahlström, Jonas E H	157
Stackelberg, M	9	Svensson, Peter	46,47	Wallander, August	76
Stjerna, Johan August	27	Svensson, S A	50	Wallander, Hilding A	143
Strandberg, Vaine	25	Svensson, Sven	48	Wallander, Mathilda	75
Stränge, Siri	25	Svensson, Sven Arne	29	Wallerström, Carl	143
Ström, Johan August	106,146	Svensson, Sven J M	147	Weidolf, Signe W M	63
Ström, Karl Vilhelm	157	Svensson, Sven Sam	44	Westberg, J	80
Strömberg, Ing Marie	29	Svensson-Ekelund, T	68	Westberg, Ninnie	117
Ståhlgren, Jonas P	101	Svensson-Farm, Joh	68	Wester, Fritz August	157
Stålhammar, C A	100	Svärd, Majron	154	Wetterhall, A E	61
Sundberg, C	79	Swahn, C A	63	Wickström, Th Fr G	66
Sundstedt, Axel Emanuel	21	Södergren, A W	128	Widén, Karin	114
Svahnberg, H W	52	Söderlund, Gustaf	92	Winroth, Hugo	106
Svahnström, Carl	72	Söderlund, Sigfrid	157	Wiselius, John Helge	21
Svensson, A V	53	Södersten, Sven Valdemar	21	Wrangel, Erik Fredrik	42
Svensson, Anna M	117				
Svensson, Anna-Greta	47	Tapper, Anders Oscar	146,157	Akerhielm, A	144
Svensson, Axel	118	Tapper, Margit I E	155	Astrand, Gustaf J R	117,159
Svensson, Carl P	138	Terning, Åke	157		
Svensson, David	91,135	Ternström, Lennart	86	öhrwall, Johan	32
Svensson, Edward	87,146	Thelander, Axel	56	Öjeling, Rune	144
		Thelander, Selma	85	Ölin, Per Albert	16
		Thunborg, C	103	Östberg, P J	57

Kartskiss över småländska häradsgränser

